

Projektas „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms (AKIM)“
kodas Nr. VP1-2.2-ŠMM-10-V-02-005

MENINĖS KŪRYBOS MOKYMAI BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOSE: NEFORMALIOJO MENINIO UGDYMO VADOVAS

Antra dalis

Programos kūrimą finansavo Europos socialinio fondo agentūra pagal 2007-2013 m.
Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“
priemonę VP1-2.2-ŠMM-10-V „Neformaliojo švietimo paslaugų plėtra“

Parengė Milda Kuculis

Vilnius, 2011

Turinys:

Įvadas	p. 4
1.7. Rašytojų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai	p. 6
1.7.1. Rašytojų meninės kūrybos pamokos	p. 6
1.7.2. Rašytojų kūrybinės dirbtuvės	p. 38
1.8. Tautodailininkų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai	p. 55
1.8.1. Tautodailininkų meninės kūrybos pamokos	p. 55
1.8.2. Tautodailininkų kūrybinės dirbtuvės	p. 67
1.9. Teatro meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai	p. 69
1.9.1. Teatro meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos	p. 69
1.9.2. Teatro meno kūrėjų kūrybinės dirbtuvės	p. 88
1.10. Literatūros vertėjų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai	p. 96
1.10.1. Literatūros vertėjų meninės kūrybos pamokos	p. 96
1.10.2. Literatūros vertėjų kūrybinės dirbtuvės	p. 108
1.11. Žurnalistų meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai	p. 113
1.11.1. Žurnalistų meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos	p. 113
1.11.2. Žurnalistų meno kūrėjų kūrybinės dirbtuvės	p. 138
 2 dalis. Meninės kūrybos kursai	 p. 141
2.1. Architektų meninės kūrybos kursai	p. 141
2.2. Dailininkų meninės kūrybos kursai	p. 143
2.3. Fotomenininkų meninės kūrybos kursai	p. 145
2.4. Kinematografininkų meninės kūrybos kursai	p. 147
2.5. Kompozitorių meninės kūrybos kursai	p. 149
2.6. Muzikų meninės kūrybos kursai	p. 151
2.7. Rašytojų meninės kūrybos kursai	p. 153
2.8. Tautodailininkų meninės kūrybos kursai	p. 155

2.9.	Teatro meno kūrėjų meninės kūrybos kursai	p. 157
2.10.	Literatūros vertėjų meninės kūrybos kursai	p. 159
2.11.	Žurnalistų meno kūrėjų meninės kūrybos kursai	p. 161
2.12.	Kombinuotieji, tarpdisciplininiai meninės kūrybos kursai	p. 163

IVADAS

Šiandienos mokykla Lietuvoje nemažu mastu atskirta nuo kultūrinės visuomenės, į ją veržiasi masinės pramogos. Mokyklų kultūrinis lygis gerokai skiriasi, priklauso nuo pavienių iniciatyvų, mokytojų žingeidumo ir atvirumo. Lietuvos meno kūrėjų asociacija kartu su partneriais vienuolika kūrybinių sąjungų siūlo spręsti šią problemą aukštąją kultūrą sistemingai ir nuosekliai atvedant į Lietuvos mokyklas. Tikslingas „srautinis“ kultūros lyderių atėjimas į šalies mokyklas bus naudingas ir mokyklų bendruomenėms, ir meno kūrėjams. Į dialogą su mokykla įtraukiame tikruosius kultūros lyderius menininkus – nacionalinių ir kt. premijų laureatus, taip užtikrinant ryšių tarp centro ir provincijos, aukštosios kultūros ir mokyklų bendruomenių mezgimą. Virtualaus komunikavimo internetu epochoje tiesiogiai pabendrauti su žymiu meno kūrėju tampa dar vertingesne patirtimi. Šiais kontakto nutolimo laikais, kai žmonės pažįstame tik per televiziją, internetą, asmeninis kontaktas ir tiesioginis bendravimas daro didelį įspūdį. Po mokyklas pasklidęs intelektualinis potencialas atvers platesnį kultūrinį akiratį ir skatins įsitraukti į kultūros procesą. Kūrybinių sąjungų patirtis rodo, kad mokyklų bendruomenės noriai priima siūlomus meno kūrėjų vizitus, kurie iki šiol yra atsitiktiniai.

Kadangi ši veikla yra inovatyvi ir nauja, neturinti nei prototipų, nei teorinių aprašymų, Lietuvos meno kūrėjų asociacija parengė rekomendacinio pobūdžio programą „Meninės kūrybos mokymai mokyklose“. Mokymo programa sukurta siekiant atrinkti mokykloms aktualiausias galimas temas, susisteminti jas, dokumentuoti ir pateikti vientisu pavidalu. Temų įvairovė labai didelė, nes atstovaujamos net 11 meno sričių: architektai, dailininkai, fotomenininkai, kinematografininkai, kompozitoriai, muzikai, rašytojai, tautodailininkai, teatro meno kūrėjai, literatūros vertėjai ir žurnalistai meno kūrėjai. Į programą įtrauktos tiek teorinės paskaitos, tiek praktiniai užsiėmimai/kūrybinės dirbtuvės.

Programą sudaro dvi dalys. Pirmą dalį „Meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai pagal meno sritis“ sudaro 11 skyrių, kiekviename iš jų išsamiai pristatytos atskiros meno šakos kūrėjų siūlomos pamokos: „Architektų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Dailininkų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Fotomenininkų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Kinematografininkų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Kompozitorių meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Muzikų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Rašytojų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Tautodailininkų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Teatro meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Literatūros vertėjų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“, „Žurnalistų meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai“.

Antrą dalį „Meninės kūrybos kursai mokykloms“ sudaro 12 skyrių. Vienuolikoje iš jų pristatomi atskirų meno sričių meninės kūrybos mokymo 8 akademinių valandų kursai: „Architektų meninės kūrybos kursai“, „Dailininkų meninės kūrybos kursai“, „Fotomenininkų meninės kūrybos kursai“, „Kinematografininkų meninės kūrybos kursai“, „Kompozitorių meninės kūrybos kursai“, „Muzikų meninės kūrybos kursai“, „Rašytojų meninės kūrybos kursai“, „Tautodailininkų meninės kūrybos kursai“, „Teatro meno kūrėjų meninės kūrybos kursai“, „Literatūros vertėjų meninės kūrybos kursai“ ir „Žurnalistų meno kūrėjų meninės kūrybos kursai“. Šie kursai skirti gilesniam atskirų meno šakų pažinimui. Dvyliktame skyriuje pristatyti 8 akademinių valandų kombinuotieji, tarpdisciplininiai kursai, sudaryti iš atskirų meno sričių užsiėmimų. Šie kursai skirti platesniam pažintiniam meno įvairovės pristatymui.

Programoje aprašytų atskirų užsiėmimų temų idėjiniai autoriai yra aukščiausios kompetencijos meno kūrėjai, tikrieji savo meno sričių lyderiai. Patys menininkai siūlomi ir aprašytų temų lektoriais, nes jauno žmogaus širdį ir protą gali paliesti tik gyvas („išgyventas“) ir kompetentingas pasakojimas.

Čia pateikiama mokymų programa skirta vyresniųjų klasių (8-12 klasių) bendrojo ugdymo įstaigų moksleiviams ir pateikia bendro pobūdžio įvairių meno šakų žinias ir patyrimą. Į programą įtrauktos meninės kūrybos pamokos ir kūrybinės dirbtuvės siekia ugdyti ir tobulinti šias mokinių kompetencijas: kūrybiškumą, vaizduotę, meninį ugdymą, būsimų kultūros vartotojų kompetenciją. Šis dokumentas, viešai prieinamas internete, gali tarnauti kaip rekomendacinio pobūdžio neformaliojo meninio ugdymo vadovas bendrojo ugdymo mokykloms.

1.7. Rašytojų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai

1.7.1. Rašytojų meninės kūrybos pamokos

PAMOKOS TEMA

Apie pasakas

LEKTORĖ

Gintarė Adomaitytė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas, pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dėstymas. Pasakos vaikams ir suaugusiems. Gyvenimo peripetijos, paskatinančios žmogų imtis pasakos suaugusiems žanro;
3. E. T. A. Hoffmanno „Spragtukas“, „Smėlio žmogus“; K. Borutos sakmė „Baltaragio malūnas“, M. Sluckio sakmė „Milžinai nenorėjo karaliais būti“, A. Grino apysaka „Raudonos burės“ ir kt.;
4. apibendrinimas, diskusija (išklausant mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Ne tik pati rašau pasakas, bet ir domiuosi jų autoriais, žanro istorija. Ypač svarbūs man tie kūrėjai, kurie rašė pasakas ne vaikučiams apie kiškiukus, o kūrė kur kas gilesnius tekstus, besišaukiančius atidaus, subrendusio skaitytojo.

Kokios turi būti gyvenimo peripetijos, kad žmogus imtųsi retoko pasakos suaugusiems žanro, pasmerkiančio rizikai likti nesuprastu?

„Senos pasakos teka mūsų gyslomis tartum povandeninės upės. Jų nematome, bet juntame alsavimą“ – šie P. L. Travers žodžiai taptų mano pamokos motto.

Tačiau pradėčiau pamoką ne nuo P. L. Travers, o nuo E. T. A. Hoffmanno, minėdama neva gerai žinoma Spragtuką (o ar tikrai?) ir Lietuvoje beveik nežinomą „Smėlio žmogų“.

Gal ir mes esame mechaniniai žaislai nežinomybės akivaizdoje, bet kieno rankai lemta prisukti mus valdantį raktelį? Štai retorinis klausimas, kuriuo baigčiau Hoffmannui skirtą segmentą.

Minėtoji P. L. Travers niekada nemanė, kad „Merė Popins“ – vaikų literatūra. Ką galima įžvelgti populiariose knygose apie auklę, jei skaitai jas ne vaiko, o suaugusio žmogaus protu?

Man rūpi nušveisti miuziklines „Velnio nuotakos“ apnašas nuo Kazio Borutos sakmės „Baltaragio malūnas“, priminti rašytojo asmeninę dramą, perkeltą į kūrinį, kurį drįsčiau vadinti šedevru.

Minėčiau ir Mykolo Sluckio sakmę „Milžinai nenorėjo karaliais būti“ – milžinės Neringos lemtį būti *kitokia* savame kaime.

Pamoką greičiausiai baigčiau Aleksandro Grino likimu – jo „Raudonomis burėmis“, nežinia kodėl išnykusiomis iš Lietuvos bibliotekų.

Kur jos nuplaukė?

PAMOKOS TEMA

Rašytojo ir visuomenės sąveika: išaukštinimas ir pasmerkimas

LEKTORIUS

Gasparas Aleksa

PAMOKOS PLANAS:

1. įvadas. Kas atspės talento mįslę?;
2. dėstymas. Rašytojai įvairių socialinių kataklizmų metu;
 - 2.1. pasaulio rašytojų (austro Paulio Celano, norvegų Knuto Hamsuno) kūrybos ir poelgių priešprieša;
 - 2.2. lietuvių rašytojai (Petras Cvirkas, Bernardas Brazdžionis, Salomėja Nėris, Dalia Grinkevičiūtė) tautos kataklizmuose ir kūryboje;
3. išvados. Apie Dekalogą ir Auksinę susitarimo taisyklę.

PAMOKOS SANTRAUKA

Paskaita improvizuojama gyvai bendraujant su auditorija. Pranešėjas pasakoja, svarsto, klausia, laukia atsakymų arba pats atsako, jeigu mokiniai ko nežino. Klausimai ir atsakymai užrašomi lentoje. Mokinių atsakymai redaguojami, užrašant atsakymą vienu sakiniu.

Įvade šnekama apie asmenybės poveikį visuomenei. Mokinių prašoma atsakyti į klausimą: „Kas yra talentas?“ Pranešėjas, pasiremdamas istorija ir psichologija, taip pat ieško atsakymo į šį klausimą.

Dėstyme garsių pasaulio rašytojų gyvenimo ir kūrybos pavyzdžiais bandoma aiškintis jų kūrybos ir poelgių priešpriešos priežastis. Pranešėjas papasakoja apie Paulio Celano kūrybą, jo bičiulystę su filosofu Martinu Heidegeriu, holokaustą. Mokinių prašoma atsakyti į klausimą: „Kodėl poetas nusižudė?“ Pranešėjas taip pat samprotauja, ieškodamas atsakymo į šį klausimą. Pranešėjas papasakoja apie Knutą Hamsuną, ieškodamas jo nuosmukio priežasčių kelyje nuo pasaulinės šlovės iki pasmerkimo. Mokinių prašoma atsakyti į klausimą: „Ar moralu paliegti seną žmogų smerkti už praeityje padarytas nuodėmes? O gal yra tokių nuodėmių, už kurias neatleidžiama?“ Pranešėjas pasakoja apie Petro Cvirkos ir Salomėjos Nėries didžiojo apakimo priežastis, sąlygas tam atsirasti, rašytojų pasiryžimus ir atgailas. Pateikiamos išvalgos apie būtiškąją kūrybos žavesį ir buitįskąją nuopuolį. Mokiniai atsako į klausimą: „Kas yra būtis, kuo ji skiriasi nuo buities?“ Pranešėjas bando išsiaiškinti, kas yra Bernardas Brazdžionis – pranašas ar vien tik tautinės aspiracijos žadinęs poetas? Mokiniai atsako į klausimą: „Kas yra šlovė?“ Pranešėjas, motyvuodamas Dalios Grinkevičiūtės kūryba, ieško atsakymo į klausimą: „Ar tikrai kančia žmogui pažadina kūrėją?“

Išvadoje kartu su mokiniais ieškoma atsakymo į esminį klausimą: „Ar reikia mokytis gyventi?“ Norėdami išmokyti skaityti, pirmiausia išmokstame abėcėlę. Neįmanoma įrodyti, kodėl raidė „A“ yra būtent „A“, ne „B“. Tai žmonių susitarimo dalykas. Susitarę ir mokomės. Tad kodėl negalime susitarti, kas gera ir kas bloga. Kuo svarbi šiame procese literatūra ir jos kūrėjai?

PASTABOS

Būtų gerai, kad kabinete, kur vyks pamoka, būtų ekranas, skirtas rodyti vaizdus multimedia, ir lenta (arba stovas su popieriumi) bei kreidos ar spalvotų rašiklių.

PAMOKOS TEMA

Didysis apakimas: atpažįstamas ir nepažintas Petras Cvirka

LEKTORIUS

Gasparas Aleksa

PAMOKOS PLANAS:

1. įvadas. Petro Cvirkos talento prigimtis ir esmė;
2. dėstymas. Nuo socialinės kritikos iki socialistinio realizmo kulto. Pranešimas Power Point programoje „Nežinomos Petro Cvirkos gyvenimo akimirkos“;
3. išvados. Magiškoji apgaulės skraistė – pėsčiomis iš rojus į žemę.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka improvizuojama gyvai bendraujant su auditorija. Pranešėjas rodo skaidres Power Point programoje. 68 skaidrėse atsispindi Petro Cvirkos gyvenimas nuo gimimo iki mirties. Pranešėjas gyvai komentuoja kiekvieną skaidrę. Pateikia įdomių detalių iš rašytojo gyvenimo (bandymai gelbėti tremtinius, saugumo dokumentų kopijos ir kt.). Ieškoma paaiškinimo Petro Cvirkos kairėjimui. Pasakojama, kaip rašytojas karo metu tapo sovietinės valdžios įkaitu. Pateikiama rašytojo nužudymo versija po to, kai saugumiečiai perskaitė naujausio romano „Upė negrišta“ juodraščius. Mokinių klausima: „Ar įmanomas rojus žemėje?“

Atsakymai apibendrinami ir užrašomi lentoje.

Išvadose šnekama apie „gausybės rago“ demokratiją šiuolaikinio liberalaus kapitalizmo šviesoje. Badoma atsakyti į klausimą: „Ar šiandien mums aktualus Petro Cvirkos romanas „Žemė maitintoja“, novelė „Uogelė“ ir pasakų knyga „Nemuno šalies pasakos“?

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS**Siūloma papildoma literatūra:**

1. Mindaugas Tamošaitis „Didysis apakimas“: monografija. – Vilnius: Gimtasis žodis, 2010;
2. Rimantas Skeivys „Petro Cvirkos lyrizmas“. – Vilnius: Liet. literatūros ir tautosakos inst., 1996.

PASTABOS

Mokiniai turi būti bent minimaliai susipažinę su Petro Cvirkos kūryba. Pranešėjas pasirūpins aparatūra skaidrėms rodyti. Būtų gerai, kad mokykla turėtų baltą ekraną ir lentą (arba stovą su popieriumi) bei spalvotų flomasterių.

PAMOKOS TEMA**Rašytojų bohema: Kūrėjas tarp katarsio ir pražūties****LEKTORIUS**

Gasparas Aleksa

PAMOKOS PLANAS:

1. Įvadas. Bohemos apibrėžimas. Ar tikrai bohemiškas gyvenimo būdas – menininko maištas prieš sustabarėjimą, infantilumą ir kitas „padorios“ visuomenės ydas?
2. Dėstymas. Algirdas Verba, Valdemaras Kukulas, Ričardas Gavelis, Jurgis Kunčinas, Gintaras Patackas ir Gintaras Gutauskas, socialiai angažuoti poetai, ar bohemos žmonės.
3. Išvados. Išvadas mes visados padarome patys.

PAMOKOS SANTRAUKA

Paskaitoje gyvai bendraujama su auditorija. Pranešėjas pasakoja apie pasirinktus rašytojus ir jų kūrybą. Bandoma atsakyti į klausimą, kodėl vieni žmonės pasirenka nuosaikumą, kiti – priešingai, skrenda lyg naktiniai drugeliai į ugnį.

Įvade trumpai pristatoma, kodėl pamokai pasirinkta būtent tokia tema, išsiaiškinama, kas yra bohema, pateikiama trumpa pasaulio rašytojų bohemos istorija.

Dėstyme moksleiviai supažindinami su Algirdo Verbos, Gintaro Patacko ir Gintaro Gitausko poezija, socialiniais apsisprendimais ir gyvenimo istorijomis. Rašytojų gyvenimo ir kūrybos pavyzdžiais bandoma aiškintis jų poelgių priežastis. Pranešėjas pasakojimą iliustruoja skaidrėmis. Mokinių prašoma atsakyti į klausimą: „Kodėl kartais poeto gyvenimas krypta chuliganiška, neredama ar netgi savinaikos linkme?“ Pranešėjas taip pat samprotauja, ieškodamas atsakymo į šį klausimą.

Išvadoje kartu su mokiniais ieškoma atsakymo į esminį klausimą: „Kokių aukų kartais iš kūrėjo pareikalauja jo talentas?“

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS**Siūloma papildoma literatūra:**

1. Valdemaras Kukulas „Bailiojo drąsa gyventi“, Vilnius, Mažasis Vyturys, 2001;
2. Algirdas Verba „Pilkoji žvaigždė“, Vilnius, Vaga, 1992;
3. Algirdas Verba „Orkestro duobė“, Vilnius, Jorūzis, 1996;
4. Algirdas Verba „Plaštakės pleška“, Vilnius, Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, 2001;
5. Gintaras Gutauskas „Metas keliaut, mylimoji“, Kaunas, Nemunas, 2001.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: ekranas, skirtas rodyti vaizdus multimedia ir lenta (arba stovas su popieriumi) bei kreidos ar spalvotų flomasterių.

PAMOKOS TEMA

Magiškojo realizmo atspindžiai V. Šoblinskaitės romane „Vilkų marti“

LEKTORIUS

Gasparas Aleksa

PAMOKOS PLANAS:

1. įvadas. Magiškojo realizmo apibrėžimas. Trumpai – apie žymiausią Lotynų Amerikos autorių G. G. Marquez ir jo magiškąjį realizmą;
2. dėstymas. V. Šoblinskaitės romano „Vilkų marti“ pristatymas. Teksto analizė;
3. išvados. Siurprizas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Paskaitoje bus gyvai bendraujama su auditorija. Pranešėjas, remdamasis recenzijomis, dalinsis su moksleiviais savo patirtimi skaitant romaną, kuris buvo apdovanotas Vieno lito ir Žemaitės literatūros premija. Vėliau visi kartu bandys išsiaiškinti, kurios romano scenos priskirtinos magiškajam, o kurios – buitiškajam realizmui.

Įvade trumpai pristatoma, kodėl pamokai pasirinkta būtent tokia tema, išsiaiškinama, kas yra magiškasis realizmas, kur jo ištakos, kalbama apie ryškiausią magiškojo realizmo atstovą – G. G. Marquezą.

Dėstyme moksleiviai trumpai supažindinami su V. Šoblinskaitės biografija ir kūryba, didžiausią dėmesį skiriant romanui „Vilkų marti.“ Remiantis kultūros periodikoje pasirodžiusiomis recenzijomis, bus analizuojama, kodėl skaitytojai skirtingai suvokia tekstą, kodėl recenzijose kartais įžvelgiama, ko knygoje apskritai nėra, o nematoma, kas joje svarbiausia. Vėliau rašytojas kartu su moksleiviais analizuos atskirus teksto fragmentus, bandys išsiaiškinti, kurios romano scenos priskirtinos magiškajam, o kurios – buitiškajam realizmui.

Mokinių bus prašoma komentuoti, kurios scenos romane jiems pasirodė įtaigiausios ir magiškiausios, o kurios pasirodė nesuprantamos ar neaiškios. Bus nupiešta romano scenograma.

Išvadose mokinių laukia siurprizas – pati V. Šoblinskaitė. Aktyviausiai dalyvavę diskusijoje bus apdovanoti naujausia jos knyga su autografu.

PASTABOS

Moksleiviai turi būti perskaitę V. Šoblinskaitės romaną „Vilkų marti“ (Kaunas, Nemuno leidybinė grupė, 2004).

Būtų gerai, kad kabinete, kur vyks pamoka, būtų lenta (arba stovas su popieriumi) bei kreidos (arba spalvotų flomasterių).

PAMOKOS TEMA

Literatūrinio gyvenimo scena ir užkulisiai

LEKTORIUS

Eugenijus Ališanka

PAMOKOS PLANAS:

1. nematomoji literatūros pusė – rašytojas prie stalo;
2. kūrybos sklaida periodikoje ir internete;
3. rašytojai ir leidyklos: prekiniai ir kūrybiniai santykiai;
4. viešieji ir privatūs kūrybos vertinimai;
5. literatūrinės premijos: keliai pripažinimo link;
6. literatūros festivaliai Lietuvoje ir pasaulyje: šventės ir šiokiadieniai;
7. lietuvių literatūros vertimai į pasaulio kalbas;
8. kūrybinės stipendijos;
9. literatūros sąveika su kitais menais (muzika, teatru, fotografija ir kt.).

PAMOKOS SANTRAUKA

Šios pamokos tikslas – išsamiau supažindinti mokinius su literatūriniu gyvenimu. Mums be perstojo peršamas šou pasaulio gyvenimas, ypač jaunimui jis vienintelis atrodo vertas dėmesio. Kartą mano penkiolikmetė dukterėčia, paklausta, kuo norėtų būti, atsakė – „žvaigžde“. Rašytojai yra menkai matomi šiandieniniame visuomeniniame ir kultūriniame peizaže, todėl jų darbai ir gyvenimas nusipelno didesnio dėmesio. Šioje pamokoje ketinu papasakoti apie literato darbą – jo kūrybos sąlygas ir ypatybes, literatūros kelią iki skaitytojo, matomus ir nematomus literatūrinio gyvenimo aspektus. Temos, kuriomis ketinu kalbėtis su mokiniais, pakankamai aiškiai įvardintos pamokos plane. Neapsiribodamas vien konkrečios informacijos pateikimu, ketinu moksleivius supažindinti su literatūrinio gyvenimo problemomis ir įdomybėmis. Priklausomai nuo amžiaus ir interesų galėčiau labiau plėtoti vienas ar kitas temas. Ši pamoka – pažintinio pobūdžio, ji turėtų atkreipti mokinių dėmesį į vieną įdomiausių profesijų, paskatinti atidžiau pažvelgti į knygos pasaulį, plėtoti kultūrinio gyvenimo suvokimą.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: lenta, kreida.

PAMOKOS TEMA

Poezija ir jos vertimas: žmogaus esybė ir kalba, ir amatas ir menas

LEKTORIUS

Vladas Braziūnas

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos planų ir uždavinių aptarimas;
2. kas tai yra poezija?;
3. tūkstančiai pasaulio kalbų ir tarmių;
4. ar vertimas yra įmanomas?;
5. dvi lietuviams geografiškai ir istoriškai artimiausios poezijos vertimų tradicijos;
6. apibendrinimas, diskusija (išklausan mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pirmiausia pamėginkim drauge apibrėžti, kas tai yra – poezija (plg.: kas tai yra elektra). Susirašykim tuos apibrėžimus, ir paskiau aptarsim.

Sengraikių žodis „poeta“ pirmiausia reiškė „išradėją“, – gal pavadinkim jį pasaulių išradėju ar – pirmiausia – atradėju savyje, gebančiu mums juos, gal ir paties tik iš nuojautų, tik iš virpesių nugirstus, pro jausmų miglas išvystus pasaulius, atpažįstamai parodyti žodžiu, iš savo esybės gelmenų iškelti į kalbą – kaip mums bendrą susitikimų vietą? Mums – mums visiems, tarkim, lietuviams ir daugybei mūsų protėvių kartų, kalbą drauge kūrusiems, kuriantiems, kad kuo geriau ja išreikštų savo prigimtį ir patirtį.

Tūkstančiai pasaulio kalbų ir tarmių – kaip jas pavadinsi („kalba yra tarmė, kuriai pasisekė“). Tūkstančiai pasaulio kalbų, savo kūno ir dvasios patirtis reiškiančių žodžiu: nuo savų pasaulio sukūrimo mitų iki įvairių žanrų tautosakos, sakytinės ir dainuojamosios liaudies poezijos, taigi tuos mitus savin įėmusio folkloro. „Žinojau, kad viršūnių viršūnė yra folkloras, nes jį kontroliuoja ir formuoja Laikas, t. y. viena iš Absoliuto raiškų“ (Vytautas P. Bložė). Kiekvienos tautos rašytinės poezijos šaknys – sakytinėje, tautosakinėje, dar jaučiančioje dieviškąjį, sakralųjį, mitinį laiką.

Kiekvienos kalbos garsai, spalvos, ritmai, žodžių šaknys (etimologija), daryba, kaityba, ilgumas trumpumas, rašmenys... Ar tad įmanomas – vertimas? Ypač ar įmanomas eilėraščio vertimas („poezija tai, kas neišverčiama“), nes čia iš unikalios kalbos struktūros sukuriamas dar griežtesnė ir kaskart kitokia, vienintelė sava struktūra – tik šito kūrinio? Jau nekalbant apie esminį dalyką – kita kalba išreikštos žmogiškosios, istorinės ar empirinės patirties perteikimą. „Išversti“ (kaip marškinius) ar „atdzejot“ (latvių „dzejot“ – „rašyti poeziją“ ir „atdzejot“ – „išversti poeziją“).

Dvi mums, lietuviams, geografiškai ir istoriškai artimiausios poezijos vertimų tradicijos. Vieną galėtumėm vadinti rusiškąja (ar rytų slavų): kone tobulai atkuriamas visas formalusis kūrinio piešinys (eilėdara, ritmika, laimingais kartais net garsynas), bet užtat su originalo vaizdiniais elgiamasi gana laisvai, „pagal reikalą“ praleidžiama ar prirašoma, pakeičiama (ne raudonuojant, o išdidžiai: „авторизированный перевод“ – „autorizuotas vertimas“). Tuo tarpu vakariečiai tavo sonetą gali labai tiksliai išversti pateikdami visus vertimo kalba įmanomus žodžius, jų prasmes ar net niuansus... – laisvosiomis eilėmis! Kitaip sakant, formą sunaikindami.

Kas lieka lietuviams? Ambicingai siekti sulieti, kas tose tradicijose gera (vienų dėmesį formai ir kitų – meninei prasmei). Vadinasi, siekti tobulai iki smulkmenų įvaldyti poezijos vertimo amatą. Ir drauge – gaivalingai pasiduoti verčiamos poezijos dvasiai, stichijai. Tai yra – siekti suderinti neįmanoma. Neįmanoma? Tačiau jeigu pavyksta!..

Taigi dar kartą savęs paklauskim: kas tai yra – poezija? Pats pritarčiau nuostatai, jog poezija yra „tai, ką mes vadinam poezija“ (Pėteras Brūveris), ką nujaučiam esant poezija, kas mus veikia kaip poezija. Ar būtų tikslesnis, patikimesnis poezijos apibrėžimas?

O poezijos vertimas? Kas yra tai?

PAMOKOS TEMA**Kūrybos procesas ir kūrinys****LEKTORĖ**

dr. Erika Drungytė

PAMOKOS PLANAS:

1. kūryba – būseną, panašią į sapną. Kas yra įkvėpimas? Kvėpavimo, sapno ir mirties paralelės. Etimologiniai žodžių kvėpuoti, kvapas, įkvėpimas ir dvasia, dvėsti, dvasingumas santykiai;
2. grožinės literatūros kūrinio logika. Nuo kūrybos proceso iki kūrinio analizės;
3. kitoks analizės motyvas – kas nežinoma net pačiam autoriui?;
4. Erikos Drungytės eilėraščių analizė.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu kalbama apie kūrybą, kūrybos procesą, kūrinius. Kas skatina žmones kurti. Nagrinėjama grožinės literatūros kūrinio logika. Kūrinio analizė ir kitoks analizės motyvas. Pabaigoje analizuojamas konkretus lektorės eilėraščių.

PAMOKOS TEMA

**Šiuolaikinė kultūrinė spauda dabartinėje Lietuvoje:
faktai, problemos, perspektyvos**

LEKTORIUS

Andrius Jakučiūnas

PAMOKOS PLANAS:

1. faktai apie šiuo metu Lietuvoje leidžiamus kultūrinius leidinius, apžvalga. Skirtybės, panašumai, užimamos nišos, auditorijos; kultūrinės spaudos finansavimas, darbo kultūrinėje spaudoje ypatumai etc.;
2. esant poreikiui ir pakankamai laiko, papildyti punktą (1.) vaizdine ir garsine medžiaga (garsinė medžiaga galėtų būti, ką, sakykim, apie tuos dalykus mano patys leidinių redaktoriai);
3. bandymas suformuluoti kultūrinės spaudos tikslus, išsiaiškinti, ar jie realizuojami. (O juk realizuojami tik pesimistiškiausi tikslai – sukandus dantis kitąmet ir vėl „išeiti“.);
4. turint pakankamai laiko, galimos pratybos; užduotis, sakykim, būtų sukurti straipsnio kultūrine tema idėją ir planą. Taip atsirastų proga padiskutuoti ir apie kultūros problemas apskritai.

PAMOKOS SANTRAUKA

Kodėl: Nuolat tenka atsidurti situacijose, kai mokyklinio amžiaus žmonėms tenka aiškinti, jog toks dalykas kaip kultūrinė spauda išvis egzistuoja, todėl manau, jog tema yra gana svarbi, tačiau ir nepakankamai sudėtinga, kad ją būtų galima pateikti deramai paprastai, atsižvelgiant į klausytojų amžių.

Pamokoje bus pasakojama apie šiuo metu Lietuvoje leidžiamus kultūrinius leidinius, šios spaudos tikslus. Informacija galėtų būti papildyta vaizdine ir garsine medžiaga. Jei liks laiko ir bus noro iš mokinių pusės, bus pravestos pratybos.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: multimedia.

PAMOKOS TEMA

**Europos raudonodžiai Nobelio premijos laureato
kūryboje arba Česlovas Milošas (Czesław Miłosz) ir
Lietuva**

LEKTORĖ

Birutė Jonuškaitė

PAMOKOS PLANAS:

1.biografija:

- šeimos šaknys;
- gimtinė Šeteniuose;
- vaikystės rojus;
- gimnazija ir studijos Vilniuje;
- Krasnagrūda – prieštarų išgyvenimų vieta;
- diplomatinė veikla;
- emigracija;
- sugrįžimas į Lenkiją;
- sugrįžimas į Lietuvą;
- moterys Poeto gyvenime;
- netektys;
- pagrindiniai charakterio bruožai;
- Oskaro Milašiaus vaidmuo Poeto gyvenime;

2.kūryba:

- Isos slėnis;
- tėvynės ieškojimas;
- gimtoji Europa;
- pagrindinės kūrybos temos;
- lenkų-lietuvių santykių problema arba kodėl tam tikra lenkų dalis nemylė Milošo;
- pameistrio vaidmuo – Mokytojo svarba gyvenime;

3.skaidrių, susijusių su Poeto gyvenimu, demonstravimas;

4.filmo „Mažosios“ tėvynės“ rodymas ir komentarai.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu visą informaciją apie Č. Milošą galima pateikti labai glaustai ir centruotai, o galima visą pamoką skirti vienai problemai, pvz., 1. Šaknų ieškojimo svarba; 2. Šeteniai ir Krasnagrūda: lemtingos patirtys; 3. Kūrėjo sėkmės garantai: maištinga prigimtis, talentas, darbas. Nagrinėjamos tems(-os) priklausys nuo mokyklų pageidavimų.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: kompiuteris, projektorius ir ekranas. Jeigu jų nebus – moksleiviai gaus tik žodinę informaciją.

PAMOKOS TEMA

Dabarties lietuvių poetų balsai ir veidai

LEKTORĖ

Elena Karnauskaitė

PAMOKOS PLANAS:

1. pamokos pradžioje 10-15 min. skiriama lietuvių poezijos raidos apžvalgai, kaip atskaitos taškus minint 19 a. bei 20 a. pradžios poetus A.Strazdą, A.Baranauską bei, žinoma, Maironį. Įvadinės paskaitos pabaigoje daroma išvada, kad iš esmės ir dabar lietuvių kūrėjai eina jau pramintomis pėdomis, t. y. kuria arba dainiškąją, „romantinę“, arba „realistinę“ poeziją. Pastarieji terminai vartojami aptarus su mokiniais jų sąlygiškumą;
2. šioje pamokos dalyje pasitelkus poetų balsų įrašus, nuotraukas pristatoma įvairių dabarties poetų kūryba, skiriant dvi mokyklas, dainiškąją ir realistinę. Kaip pirmosios mokyklos atstovai būtų aptariami A.A.Jonynas, D.Kajokas, D.Čepauskaitė, kaip daiktinės, realistinės – M.Martinaitis, G.Grajauskas, K.Platelis. Šios dalies pabaigoje daroma išvada, kad poetinė kūryba yra daugiabriaunė ir bet kokia klasifikacija yra tik sąlyginė, iš tikro tai tik priemonė, palengvinanti kalbėjimą apie poeziją;
3. diskusija apie tai, ką galima vadinti poezija. Kaip pavyzdžiai pateikiami vienas kitas anoniminis posmas, mokiniai bando aptarti, ar tai yra tikri eilėraščiai, kuo jie įdomūs, kokius kriterijus jie taiko įvardindami, jog tekstas yra poetinis kūrinys.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas – atskleisti kuo visapusiškesnį dabarties lietuvių poezijos vaizdą.

Uždaviniai:

- aptarti, kokios kryptys ryškėja dabartinėje lietuvių poezijoje;
- supažindinti su konkrečių autorių kūryba, aptarti, kuo šie kūrėjai įdomūs šiuolaikinės lietuvių poezijos kontekste.

Metodai: paskaita, diskusija, kūrybiniai žaidimai.

Šioje pamokoje numatoma supažindinti mokinius su šiuolaikine lietuvių poezijos panorama, aptarti, kokios kryptys ryškėja dabarties poetų kūryboje, kas jiems būdinga, kuo jie saviti ir originalūs. Pamokos pabaigoje akcentuojama, kad dabarties lietuvių poezija iš tikrųjų yra pasiekusi aukštą meninį lygį, kad ji yra visuotinės poezijos dalis, labai įvairi, šakota, atspindinti mūsų, lietuvių, kaip tautos, kultūrinį savitumą.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: multimedia, cd grotuvas.

PAMOKOS TEMA

Ar šiandien dar reikalinga literatūra ir knygos?

LEKTORIUS

dr. Rimantas Kmita

PAMOKOS PLANAS:

1. pradžioje trumpai pristatoma problema, įvedama į temą;
2. toliau mokiniams užduodami klausimai, kuriuos jie iš anksto gauna ir ruošiasi. Būtų gerai, kad mokiniai būtų pasiskirstę į priešingas stovyklas;
3. diskusija;
4. apibendrinimas, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslai:

- lavinti kritišką mąstymą ir argumentuotą diskusijų kultūrą;
- svarstyti šiuolaikinės kultūros klausimus.

Pamokos metu nagrinėjami klausimai

- Ar skaitote knygas laisvalaikiu savo malonumui? Kaip manote, ar dauguma renkasi knygą, ar kitus laisvalaikio praleidimo būdus?
- Ar išliks knyga? Ar turėtų išlikti? Gal esama patogesnių, praktiškesnių informacijos perdavimo priemonių? Kuo knygos skaitymas skiriasi nuo filmo žiūrėjimo arba kompiuterinių žaidimų?
- Ar mokykloje per daug ar per mažai dėstoma literatūros? Gal ją turėtų pakeisti kitos disciplinos?
- Ar reikia remti knygų leidybą? Ar reikia rašytojams skirti stipendijas, premijas? Gal rašytojai turi gyventi iš savo knygų pardavimų, o jei jie yra menki, ieškoti kitokios veiklos?
- Kaip manote, ar rašytojo profesija kuo nors ypatinga, išskirtinė?
- Kam reikalinga poezija, jeigu ją skaito labai nedaug žmonių? Šiandien poezijos knygos pasirodo 300-700 egzempliorių tiražu, geriausių poetų – 1000. Mokiniai turbūt tiek draugų turi Facebook'e. Tai gal eilėraščių rašymas yra tik privatus užsiėmimas? Juolab, kad šiuolaikinė poezija neretai būna sunkiai suprantama.
- Ką galėtumėte pasakyti apie šį Wisławos Szymborskos eilėrašį:

Kai kas mėgsta poeziją

Kai kas –

vadinasi, ne visi.

Netgi visų ne dauguma, o mažuma.

Išskiriant mokyklas, kur privaloma,

ir pačius poetus,

tad iš viso apie du asmenis iš tūkstančio.

Mėgsta –

bet taip pat mėgsta sriubą su makaronais,

mėgsta komplimentus ir žydrą spalvą,

mėgsta seną šaliką,

mėgsta, kad nugalėtų jų nuomonė,

mėgsta glostyti šunį.

Poeziją –

bet kas gi ta poezija.

Į šitą klausimą

Jau nevienusyk pigiai atsakyta.

O aš nežinau ir nežinau ir to tveriuosi

tarsi išganingojo turėklo.

PAMOKOS TEMA**Knygos ir rašytojai****LEKTORIUS**

Herkus Kunčius

PAMOKOS PLANAS:

1. prisistatymas;
2. istorinės epochos, užrašymo ir rašymo technologijos:
 - nuo šumerų dantiraščių iki evangelijų papirusų;
 - popierinės knygos;
 - plunksna, rašomoji mašinėlė, kompiuteris;
 - skaitmeninės knygos;
3. rašytojai – Kas jie?;
4. nuo raštininkų, karių iki avantiūristų ir kunigų;
5. šiuolaikiniai rašytojai:
 - rašytojas-agentas-leidėjas;
 - rašytojų egzistavimo būdai;
 - šiuolaikinių rašytojų tipai;
6. ar beverta rašyti knygas ir kam jos bus skirtos?

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu ketinama glaustai apžvelgti senąsias ir naujasias teksto užrašymo technologijas – nuo archeologijoje randamų molinių lentelių iki bibliotekose dūlančių popierinių bei virtualių skaitmeninių knygų.

Turint galvoje, kad rašytojo pagrindinis produktas yra jo parašyta (ir išleista) knyga, ketinama supažindinti mokinius, kaip rašytojo (ir nebūtinai grožinės literatūros) knyga funkcionuoja šiuolaikiniame kapitalistiniame pasaulyje, t. y. kaip ji pagaminama, kaip reklamuojama bei – svarbiausia – kaip parduodama ne tik internete ar tradiciniuose knygynuose, bet ir tarptautinėse knygų mugėse, kur vyksta generaliniai intelektų mainai.

Mokinius supažindinus, kaip kito ir kinta žmonijos atminties išsaugojimo būdai bei priemonės, galima bus pereiti ir prie konkretnių rašytojų (pvz., antikos laikų Homero, renesanso Servanteso ar romantikų Mickevičiaus, Maironio, etc.), dalykiškai apžvelgiant, kokiomis „ekonominėmis“ sąlygomis bei aplinkybėmis rašytojai anuomet gyveno, kūrė skirtingose epochose ir, žinoma, dabar.

Pamoką ketinama baigti „retoriniais“ klausimais apie knygos ateitį bei rašytojo vietą ateities visuomenėje.

PAMOKOS TEMA**Rašytojas ir visuomenė****LEKTORIUS**

Jonas Liniauskas

PAMOKOS PLANAS:

1. rašytojai – tautinio agimimo žadintojai;
2. rašytojo vaidmuo Nepriklausomybės kūrime;
3. rašytojai – visuomenės veikėjai;
4. rašytojai karo metais;
5. rašytojai ir pokaris;
6. rašytojai okupacijos laikais;
7. sąjūdis ir rašytojai;
8. Lietuvos rašytojų sąjunga;
9. rašytojai Lietuvoje ir pasaulyje;
10. rašytojas ir rašantysis;
11. klausimai.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu analizuojama rašytojo ir visuomenės vaidmuo, rašytojo įtaka visuomenei ir visuomenės įtaka rašytojui. Kokį vaidmenį rašytojai atlieka įvairiose socialinėse, ekonominėse, politinėse aplinkybėse? Kalbama tiek apie Lietuvos, tiek pasaulio rašytojus.

PAMOKOS TEMA

Kūrybos prigimtis. Jos įvairialypiškumas, autentiškumas. Kūryba kaip galimybė pažinti save

LEKTORĖ

Birutė Mar

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga: pokalbis-pamąstymai drauge su mokiniais apie kūrybos prigimtį – savęs pažinimo ir atskleidimo galimybę. Kaip atpažinti savyje kūrybos potencialą ir kaip jį vystyti? Kaip pasirinkti sau artimiausią, autentišką kūrybos kelią?;
2. pasakojimas apie savąjį kūrybinį kelią: įvairių kūrybos formų patirtis (muzikos, teatro, literatūros, šokio), jų pažinimas ir ieškojimas sau artimiausios. Apie literatūrinės kūrybos „kelionę“ – prasidėjusią nuo dienoraščio, poezijos, vėliau atvedusią prie prozos, dramaturgijos, literatūros vaikams;
3. pokalbis su mokiniais *kūrybos kaip kelionės* tema. Savųjų kelionių patirčių pasakojimas (apie tradicinio šokio studijas Japonijoje, dvasines keliones į Rytų šalis – Indiją, Nepalą, Tibetą). Pamąstymai apie rytų kultūrų ir europietiško meno suvokimo kriterijų skirtumus, bendrumus;
4. trumpas savosios skirtingų žanrų kūrybos pristatymas: perskaitysiu kelis eilėraščius iš rinkinių „Solo“ ir „Neišsiųsti laišakai“, ištrauką iš pjesės „Grimo opera“, fragmentus iš knygelių vaikams „Marija ir Pūkelis“ ir „Princesių sala“; suvaidinsiu fragmentą iš spektaklio „Poetė“ (S.Nėries dienoraščių motyvais);
5. pamokos pabaiga: mokinių klausimai ir atsakymai. Vaikų savos kūrybos skaitymai ir analizavimas. Gebėjimas ne tik parašyti, bet ir perskaityti-perteikti savo kūrinį.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos tema skirta pokalbiui-pamąstymams drauge su moksleiviais apie kiekvieno mūsų unikalų talentą kurti, būti kūrėju. Apie kūrybos prigimtį – kaip savęs pažinimo, atskleidimo galimybę. Kiekvieno mūsų viduje slypi gabumai įvairialypei kūrybai, bet, deja, ne kiekvienas išmokstame-išdrįstame juos atskleisti. Kaip atpažinti savyje kūrybos pradą ir kaip jį vystyti? Kaip pasirinkti savą autentišką kūrybos kelią? (Klausimai sau: kas aš esu ir ką patiriu? Kas mano gyvenime įvyko svarbaus, skaudaus, džiaugsmingo – kuo norėčiau pasidalinti su kitais?).

Susitikime su moksleiviais papasakosiu apie savąjį kūrybos kelią, kuriame teko pažinti ir išbandyti įvairias kūrybos formas (iš pradžių – vienuolika metų muzikos-fortepijono studijų J.Naujalio meno mokykloje Kaune, vėliau – posūkis į literatūrą, teatrą, kiną: aktorinio meistriškumo ir režisūros studijos Sankt Peterburgo Teatro ir Kino institute Rusijoje. Taip pat – šokio kūrybos patirtis (šokio studijos Noh tradicinio teatro ir šokio mokykloje Tokijuje; šokio miniatiūrų, spektaklių kūrimas). Visos šios skirtingos kūrybos patirtys buvo skirtos ieškojimui man artimiausio kūrybos žanro, temos ir formos – ir tai keitėsi bėgant laikui, didėjant patirčiai. Papasakosiu ir apie vėliau sau atrastą autentišką teatrinės kūrybos išraišką – monospektaklį; taip pat apie savo literatūrinės kūrybos „kelionę“ – kuri prasidėjo nuo dienoraščio, poezijos, vėliau atsirado proza, dramaturgija, ir štai neseniai atradau naują, nepaprastai įdomią kūrybos galimybę – literatūrą vaikams.

Kuo skiriasi ir kuo siejasi šios įvairios kūrybos išraiškos formos? Kaip atrasti sau artimiausią? Galbūt, kiekviena veikla (nebūtinai meninė) yra kūryba, reikalauja to paties viduje glūdinčio kūrėjo potencialo?

Antrąją pamokos dalį skirčiau *kūrybos kaip kelionės* temai. Papasakočiau apie savo patirtis keliaujant: susitikimą su skirtingomis kultūromis, skirtingų šalių požiūrį į meną – pasidalinčiau studijų Japonijoje patirtimis, Rytų kultūrų tradicinio meno bruožais – jų skirtumu nuo europietiško meno. Kūryba kaip dvasinės raiškos forma Rytų kultūrose. Paskatinčiau mokinius domėtis skirtingų kraštų tradicijomis, pažinti, keliauti. Paanalizuotume, kaip skirtingų kultūrų pažinimas skatina integruoti tas patirtis į savo autentišką kūrybą, kaip svarbu suvokti, jog skirtingose kultūrose – skirtingi kūrybos kriterijai, išraiškos formos; bet visur ji išlieka kaip savęs pažinimo ir suvokimo galimybė, kaip universali širdies kalba.

Pamokos pabaigoje pristatyčiau keletą savos skirtingų žanrų kūrybos fragmentų: perskaityčiau keletą eilėraščių, ištrauką iš pjesės „Grimo opera“, ištraukas iš knygelių vaikams „Marija ir Pūkelis“ ir „Princesių sala“; suvaidinčiau fragmentą iš spektaklio „Poetė“ (S. Nėries dienoraščių motyvais).

Pamoką baigtume mokinių klausimais ir atsakymais. Galbūt (jei būtų mokiniams prieš tai pasiūlyta atsinešti savos kūrybos) – keletas mokinių perskaitytų savo kūrybos fragmentus ir drauge juos aptartume, paanalizuotume.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Siūloma perskaityti literatūra: Birutės Mar knygos – „Solo“ (Poezija, leid. „Strofa“ 2001), „Kokoro“ (kelionės į Japoniją dienoraščiai, esė, poezija), leid. „Vaga“ 1999), „Cinamonu kvepiantys namai“ (esė, poezija; leid. Kronta, 2007), knygos vaikams „Marija ir Pūkelis“ (leid. Dominicus Lituanus, 2009), „Princesių sala“ (leid. Kronta, 2011).

Nuorodos:

- www.teatras.lt (aktoriai – Birutė Mar);
- www.rasytojai.lt

PASTABOS

Siūloma mokiniams į pamoką atsinešti savos literatūrinės kūrybos fragmentų (poezijos, prozos).

PAMOKOS TEMA

Literatūros kūrinio interpretacija šiuolaikiniame teatre

LEKTORĖ

Birutė Mar

PAMOKOS PLANAS:

1. pamokos temos „Literatūros kūrinio interpretacija šiuolaikiniame teatre“ pristatymas ir aptarimas. Trumpa pastarųjų amžių teatro istorinė raida, režisieriaus profesijos atsiradimas XX amžiuje, lėmęs šiuolaikinio teatro vystymąsi ir tendencijas. Literatūros ir teatro kūrinio skirtumas, autentiškumas bei tarpusavio ryšys. Šiuolaikinis spektaklis kaip išraiškos priemonių visuma (literatūros, vaidybos, vizualių menų, muzikos);
2. pasakojimas apie savo dramaturginės ir režisūrinės kūrybos patirtis: scenos adaptacijų, pjesių kūrimą. Teatrinės ir literatūrinės patirties skirtumą ir mėginimą apjungti šiuos kūrybos žanrus;
3. pokalbis apie galimybę teatro pagalba išsamiau pažinti istorinių asmenybių gyvenimą. Spektaklis kaip galimybė išgyventi, prikelti istorinio asmens, rašytojo likimą (istorinės asmenybės, kurias teko prikelti scenoje: S. Nėris, J. Biliūnas, U. Babickaitė, Šatrijos Ragana);
4. rodomi fragmentai iš spektaklių minėtų kūrinių „Poetė“ (S. Nėries gyvenimo motyvais), „Unė“ (U. Babickaitės motyvais). Videofragmentai iš spektaklių „Grimo opera“ ir „Antigonė“;
5. pamokos aptarimas, mokinių klausimai ir atsakymai.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pokalbis su mokiniais pamokos tema: *Literatūros kūrinio interpretacija šiuolaikiniame teatre*. Kaip giliau suprasti spektaklį? – pažintis su literatūros kūrinio, taip pat jį interpretavusio režisieriaus, kompozitoriaus, dailininko kūryba, istorinės epochos bruožais. Pokalbis apie literatūros ir teatro žanrų skirtumus, autentiškumą ir tarpusavio ryšį. Šiuolaikinio teatro kūrinį kaip išraiškos priemonių visumą (literatūros, vizualių menų, muzikos, vaidybos meno).

Kaip pastaraisiais amžiais vystėsi dramaturgija Lietuvoje ir užsienyje, kaip XX amžiuje atsiradusi režisieriaus profesija iš esmės pakeitė teatro raidą (iki to laiko svarbiausia teatre buvo dramaturgas ir aktorius), lėmė literatūros kūrinio interpretacijos laisvę, šiuolaikiškumą.

Pasakojimas mokiniams apie tai, kaip su literatūros kūrinio interpretacija susiduriu savo kūryboje – sceninių prozos kūrinių adaptacijų kūrimas (M. Duras „Meilužis“, A. Baricco „Šilkas“), dienoraščių motyvais sukurtos monopjesės „Poetė“ (pagal S. Nėrį) „Unė“ (pagal U. Babickaitę), iš žurnalinių interviu fragmentų gimusi muzikinė pjesė „Grimo opera“. Kaip vėliau, jau turint scenai adaptuotą dramaturginį tekstą, kuriamas spektaklis.

Antrojoje pamokos dalyje – pokalbis apie pagal programą studijuojamų rašytojų kūrybos gilesnį pažinimą – sceninę jų dienoraščių, biografijos interpretaciją kaip galimybę prikelti istorinės asmenybės gyvenimus scenoje, atrasti tai, kas bendra tarp istorinio laiko ir nūdienos (remiantis tų autorių, kuriuos teko interpretuoti scenoje, kūryba: S. Nėries, J. Biliūno, Šatrijos Raganos, U. Babickaitės). Tai būtų galimybė sudominti vaikus pažvelgti į „chrestomatinių“ rašytojų gyvenimą kitaip, giliau ir asmeniškiau – per gyvą, teatrinę prizmę.

Pamokos pabaigoje – fragmentai iš dramaturgijos ir jos interpretuotų scenoje kūrinių: „Unė“, „Poetė“. Jeigu būtų galimybė panaudoti video priemones, būtų rodomos ištraukos iš spektaklių „Antigonė“, „Grimo opera“. Pamokos aptarimas, mokinių klausimai ir atsakymai.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Rekomenduojama perskaityti: Sofoklio „Antigonė“, S. Nėries dienoraščius (jų rinktinę, sudarytą V. Alekno), būti susipažinus su aktorės Unės Babickaitės biografija.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: videoprojektorius, projektorius-kompiuteris arba DVD-TV. Pamoka gali būti skirta įvairaus amžiaus grupių mokiniams (8-12 klasių). Priklausomai nuo mokinių amžiaus bei to, ko jie mokosi pagal mokyklinę lit. programą, galima pamoką paskirti vienam iš scenoje mano interpretuotų kūrinių aptarimui: S.Nėriai (spektaklio „Poetė“ fragmentai), U.Babickaitei (spektaklio „Unė“ fragmentai), J.Biliūnui (spektaklio „Jis ir ji“ fragmentai; Sofoklio „Antigonė“ (spektaklio „Antigonė“ video fragmentai), Šatrijos Raganai (jos dienoraščių ir kūrybos interpretacija, filmo „Neparašytas laiškas“ videofragmentai).

PAMOKOS TEMA

XX a. pabaigos – XXI a. pradžios poezija. Tekstai ir kontekstai

LEKTORIUS

Aidas Marčėnas

PAMOKOS PLANAS

1. Kaip tampama poetu. Ką reiškia juo būti?
2. Poezija. Kas tai yra? Ar galima „suprasti“ poeziją? Ar reikia?
3. Kas yra gera poezija? Kaip galima atsakyti į šitą klausimą?
4. Ar Lietuvoje esama tikros poezijos?
5. Ką reiškia interpretuoti kūrinį (dailės, muzikos, literatūros)?
6. Rašytojas ir skaitytojas. Kuo jie skiriasi ir kuo panašūs?

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas - padėti mokiniams suvokti šiuolaikinės poezijos ypatumus.

Uždaviniai:

- mokiniai susipažins su „gyvu“ poetu;
- įgis nuovoką, kaip kuriami poetiniai tekstai;
- susipažins su poezijos skaitymo ir suvokimo niuansais;
- gaus atsakymus į sau aktualius klausimus.

Vertinama pagal tai:

- kokius klausimus užduoda mokiniai?;
- kokią nuovoką jie turi apie literatūrą, meninę kūrybą ir kūrinius;
- kiek savarankiški ir nepriklausomi yra jų samprotavimai bei interpretacijos.

PASTABOS

Mokiniai su mokytojo pagalba turėtų sugalvoti dešimt dvylika TIKRAI JIEMS RŪPIMŲ KLAUSIMŲ apie literatūrą, gyvenimą bei šių dalykų sąveiką.

PAMOKOS TEMA

Kaip vertinti naujausią lietuvių prozą?

LEKTORIUS

dr. Vytautas Martinkus

PAMOKOS PLANAS:

1. įvadinis pokalbis-dialogas. Klausima, kas yra lietuvių literatūros klasika, ar nepaseno *nuostata* iš anksto numatyti literatūros kūrinius, kuriuos būtinai privalo perskaityti kiekvienas išsilavinęs žmogus. Pasitikrinama, ar mokiniai žino apie populiariausių knygų kriterijus (kaip atsiranda labiausiai parduodamų ir skaitomų knygų sąrašai). Iškeliamas klausimas apie neklasikinės literatūros kūrinių pripažinimą – jų skaitymą ir vertinimą, kiekvieno skaitytojo vietą ir vaidmenį šiandienės literatūros procese;
2. mokinių nuomonė apie naujausią lietuvių prozą. Nuo grafomanijos iki šedevrų: kokios, mūsų akimis, yra kasmet lietuvių autorių išleidžiamos naujos prozos knygos? Trumpas pokalbis apie mokinių perskaitytus kūrinius (knygas). Mokiniai viešai pristato (arba surašo) jiems labiausiai patikusius kūrinius (knygas). Sudaromas visos klasės (visų mokinių) nuomonę atspindintis įvardytų kūrinių penketukas arba dešimtukas;
3. teorinis disputas. Jame svarstoma, nuo ko prasideda populiaraus prozos kūrinio vertinimas? Kuo jis baigiasi? Kas lemia vertybių literatūroje sumaištį arba tvarką? Kas yra literatūros aksiologija? Iškeliamas klausimas apie estetinę literatūros kūrinio vertę: kaip skirti estetiškai vertingą kūrinį nuo nevertingo? Ar prasminga skirti elitinę (aukštąją) ir žemąją (populiariąją) prozą? Kuo skiriasi grafomanija, skaitalai, talentingos knygos? Ir t. t.;
4. diskusijos apibendrinimas, pamokos pradžioje mokinių sudaryto „geriausių“ prozos kūrinių penketuko arba dešimtuko įvertinimas, įteikiamos knygos su autografu aktyviausiems pamokos dalyviams.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas – padrąsinti mokinius savarankiškai skirti „geresnę“ nuo „prastesnės“ prozos – padėti asmeniškai *išsirinkti* jiems vertingus lietuvių prozos kūrinius; motyvuoti interpretacinį pasirinktų kūrinių vertinimą, tai yra pristatyti šiuolaikės literatūros aksiologijos „abėcėlę“.

Uždaviniai:

- išsiaiškinti, ar (kodėl) skaitomi naujausi lietuvių prozos kūriniai (romanai, novelės, esė);
- aptarti šiuolaikės prozos autorių ir skaitytojų įvairovę ir jų estetinių nuostatų orientacijas;
- apžvelgti šiuolaikės lietuvių prozos kūrinių vertinimo teorinius principus ir kritikos patirtį;
- patikrinti, ar sunku išrinkti „geriausiųjų“ šiuolaikės lietuvių prozos knygų penketuką arba dešimtuką.

Ši pamoka – euristinis pokalbis, diskusija, apibendrinanti kūrinius, kuriuos mokiniai yra perskaitę ir individualiai suvokę, įvertinę. Ji skirta 8-12 klasių mokiniams, susipažinusiems ne tik su literatūros klasika, bet ir su šiuolaikie lietuvių literatūra.

Pamokos-diskusijos dalyviams rekomenduojama prisiminti literatūros teorijos teiginius apie epinius kūrinius, jų sąrangą, pasakojimo ypatumus, perskaityti recenzijų apie jų dėmesį patraukusias (patikusias) naujas lietuvių prozininkų knygas. Rekomenduojami autoriai: Gintarė Adomaitytė, Laura Sintija Černiauskaitė, Juozas Erlickas, Gabija Grušaitė, Aleksandra Fomina, Marius Ivaškevičius, Vanda Juknaitė, Danutė Kalinauskaitė, Ramūnas Kasparavičius, Jaroslavas Melnikas, Herkus Kunčius, Valdas Papievis, Tomas Staniulis, Renata Šerelytė, Antanas Šileika, Alvydas Šlepikas, Markas Zingeris.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Rekomenduojama literatūra:

- Petras Bražėnas, 2001. *Prozos kūrinio analizė*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas. 7- 49 p.;
- Viktorija Daujotytė, 2007. *Lietuvių literatūros kritika*. Vilnius: Vilniaus universitetas. 22-44 p.;
- Vytautas Martinkus, 2010. *Estetinė literatūros gyvybė: Aksiologinis šiuolaikinės lietuvių prozos spektras*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla. 25-74 p.;
- Saulius Žukas, 2001. *Literatūros teorija. Atidus skaitymas*. Vadovėlis, 2 dalis, Vilnius: Baltos lankos. 74-141 p.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės:

Pageidautina, jog mokiniai būtų patys motyvuotai pasirinkę po 2-3 jiems asmeniškai patikusius naujausios lietuvių prozos kūrinius (knygas), paskelbtus 2000-2010 metais.

PAMOKOS TEMA

Tomo Venclovos Vilnius

LEKTORĖ

dr. Donata Mitaitė

PAMOKOS PLANAS:

1. pamokos pradžioje trumpai aptariame, ką mokiniai „išskaitė“ iš Czesławo Miłoszo ir Tomo Venclovos laiškų „Vilnius kaip dvasinio gyvenimo forma“, ką žino apie abu jo autorius, kuo panašus ir kuo skiriasi jų Vilnius;
2. nutarkim, kad bent jau šiandien mums svarbiausia poezija! Ir netgi ne visa poezija, o viena jos tema – Vilnius, kuri esminga T. Venclovos kūrybai. Klausomės garso įrašo, T. Venclova skaito savo jaunystės eilėraščių „Praeities susitarkim neliesti“;
3. mokiniams išdalinamos eilėraščių kopijos. Kartu skaitome, bandydami suprasti. Tai eilėraštis, buvęs dar pirmajame savilaidiniame (kas tai yra savilaida, kartais pavadinama rusišku žodžiu *samizdatas*?) T. Venclovos eilėraščių rinkinėlyje „Pontos Axenos“ (1958);
4. Vilniui skirta ir daugiau T. Venclovos eilėraščių („Manasis miestas – aukštas ir negyvas“, „Odė miestui“ ir kt.);
5. visiškai kitoks sąlygiškai vėlyvas eilėraštis „Silabinės strofos“ (1996). Autoriaus balso įrašas, kopijos. Skaitoma, analizuojama, stengiantis įtraukti mokinius. Šie du eilėraščiai rodo ir T. Venclovos lyrikos raidos bruožus. Kokius?;
6. tiesiog informacija – T. Venclovos knygos, skirtos Vilniui: „Vilnius. Vadovas po miestą“ (2002), „Vilniaus vardai“ (2006), „Vilnius. Asmeninė istorija“ (2011);
7. pats T. Venclova ir kalbantys bei rašantys apie jį sako, kad jis yra kosmopolitas. Kas tai yra? Kaip mokiniai bandytų aiškinti kosmopolitizmo ir „vienintelio miesto“ (taip jo poezijoje įvardintas Vilnius) ryšį?

PAMOKOS SANTRAUKA

Tai turėtų būti savotiška paskaita-pokalbis, kuriame koncentruojantis į esminę T. Venclovai Vilniaus temą bus bandoma pasiaiškinti šio, vieno žymiausių lietuvių rašytojų, kūrybos pasaulio bruožus. Pamokos metu bus siekiama įtraukti mokinius į pokalbį, skatinti juos laisvai, bet turint prieš akis eilėraščio tekstą samprotauti apie poeziją, aktualias visuomenės gyvenimo problemas (patriotizmas, kosmopolitizmas ir kt.).

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Ruošdamiesi pamokai, mokiniai galėtų perkaityti Czesławo Miłoszo ir Tomo Venclovos laiškus „Vilnius kaip dvasinio gyvenimo forma“ kn. Tomas Venclova, *Vilties formos*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 1991, p.171-205.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: kasetinis magnetofonas. Namų darbai: išmokti atmintinai vieną T. Venclovos eilėraščių (bet kokį, galima iš ankstyvųjų, jie silabotoniniai ir lengviau įsimenami). Atsiskaitys savo mokytoji!

PAMOKOS TEMA

Literatūrinė spauda Lietuvoje. Literatūros žurnalas „Metai“: jo istorija ir dabartis

LEKTORIUS

Danielius Mušinskas

PAMOKOS PLANAS:

1. rašytojai ir literatūrinė spauda;
2. Lietuvos Atgimimas: 1990 m. žurnalas „Pergalė“, 1991 m. – mėnraštis „Metai“;
3. „Metų“ turinys – lietuvių literatūros veidrodys: poezija, proza, kritika, eseistika;
4. žurnalo „Metai“ darbuotojai – įžymūs ir saviti lietuvių rašytojai: Juozas Aputis, Algimantas Baltakis, Vladas Šimkus, Ramūnas Klimas, Antanas Ramonas, Ričardas Gavelis, Valdas Kukulas ir kt.;
5. reikšmingiausios publikacijos „Metų“ žurnale;
6. „Metai“ ir jaunųjų kūryba.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu bus supažindinta su žurnale „Metai“ dirbusių rašytojų kūrybos pavyzdžiais, pasidalinta prisiminimais apie juos. Taip pat kalbama bendrai apie rašytojus, jų atliekamo darbo specifiką, kūrybą, spaudą.

PAMOKOS TEMA

Dionizas Poška: keistuolis, švietėjas – ir kam jo dabar reikia?

LEKTORĖ

Donatas Petrošius

PAMOKOS PLANAS:

1. Kodėl verta kapstytis ten, kur neapėmė mokyklinės programos?
2. 200 metų nuo D. Poškos Baublių: kaip skaičiuoti, nuo kur žiūrėti – ir kiti įvadiniai matavimai; kodėl apsimoka gaudytis tuose pervartų laikuose ir dalykuose?;
3. Už veikalą „Apie senovės pagoniškas apeigas Lietuvos ir Žemaičių kunigaikštijoje“ – per nagus nuo *šubravcy*, medalis nuo Gintaro Beresnevičiaus; kam reikalinga mitologija?; legendos ir mitai – raktai, kuriais apsimoka naudotis, jei noris susigaudyti, kas esi; pasvarstymams: ar būtų Vilnius be Gedimino sapno legendos?; mitologija, kaip istorijos persvarstymo raktas (Palemono legenda);
4. Ažuolo kultūra [girių urbanistika]; ar įmanoma prijaukinti lietuvių mieste?;
5. D. Poškos motyvai Sigito Gedos dienoraščiuose (ką galėtų reikšti „žalias azuolo altorius“ ir kitos įvairenybės?);
6. Apibendrinimui: kur mes dingtume, jei nebūtų keistų žmonių?

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka iš serijos „Užribio įdomybės“

Pamokoje apžvelgiama literatūrinė tekmė nuo D. Poškos Baublių iki šių laikų. Bus gvildenamas mito, mitologijos ir legendos klausimas. Ažuolo įvaizdis istorijoje. Bus analizuojami S. Gedos dienoraščiai, D. Poškos motyvai juose. Pabaigai – klausimas diskusijai: kur mes dingtume, jei nebūtų keistų žmonių?

PAMOKOS TEMA

Kodėl tebekuriama poezija

LEKTORIUS

Kornelijus Platelis

PAMOKOS PLANAS

1. Įžanga. Pamokos temos pristatymas.
2. Poezija – kas tai? Kodėl ji vis dar kuriama, jei tiek nedaug žmonių ją beskaito?
3. „Kūrybinės strategijos“. Autoriaus eilėraščių pavyzdžiai, jų analizė.
4. Patarimai norintiems rašyti eiles.
5. Mokinių eilėraščių aptarimas.
6. Diskusija, atsakymai į klausimus.

PAMOKOS SANTRAUKA

Prisistatymas: apie LMKA, „Literatūrą ir meną“.

Poezija – kas tai? Kodėl ji vis dar kuriama, jei tiek nedaug žmonių ją beskaito? Apie poezijos kilmę iš ritualo, apie dvi jos pagrindines genetines linijas – tiesioginio poveikio ir naratyvinę arba vaizduojamąją. Apie pagrindines šiuolaikinės poezijos sroves, modernizmą ir postmodernizmą, slėmą bei repą.

„Kūrybinės strategijos“. Mano paties eilėraščių pavyzdžiai, juos analizuojant, aiškinant kaip ir kodėl jie šitaip sukonstruoti:

Susitikimas prieblandoje

Sijodamas šlaką randu alaus butelio kamštį

Zona

Šv. Elžbietos ligoninė

Hadas pagrobia Persefonę

Ryto vėjas

Patarimai norintiems rašyti eiles. Atsakymai į klausimus.

PASTABOS

Prieš pamoką ketinu prašyti moksleivių atsiųsti man elektroniniu paštu savo eilėraščių, kuriuos galėčiau pakomentuoti.

PAMOKOS TEMA**Žurnalistika ir literatūra: tarp dviejų girnų****LEKTORĖ**

Enrika Striogaitė

PAMOKOS PLANAS:

7. prisistatymas. Kas esu – rašytoja, žurnalistė, filmų kūrėja;
8. išsiaiškinimas. Kas auditorijai įdomiausia ir ties kokia sritimi sustoti plačiau arba kūrybos poreikis, kodėl jį reikia atrasti;
9. kas esu visų pirmiausiai (iš prisistatymo) ir kodėl? Arba, kas yra profesionalumas?;
10. kuo skiriasi žurnalistas nuo rašytojo (apie dabar „kepamas“ knygas, aprašančias žvaigždžių gyvenimus);
11. kas yra tikroji literatūra, ar būtinai ji visa turi patikti?;
12. poezija. Kodėl apie ją kalbėti sunkiausia;
13. įspūdžiai iš jaunųjų literatų konkursų. Pastabos, pastebėjimai.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje kalbėsime apie kūrybą apskritai ir apie asmeninę lektorės patirtį. Po įvadinės dalies, prisistatymo, bandysime išsiaiškinti, kas mokinius domina labiausiai ir ties ta sritimi koncentruosime pokalbį. Jei auditorija nebus aktyvi (taip dažniausiai pradžioje ir būna), imsiu nagrinėti kūrybos poreikį, kodėl jį reikia atrasti ir ką jis duoda, kodėl būtina į jį atkreipti dėmesį renkantis profesiją. Išsiaiškinsime skirtumus tarp žurnalistų ir rašytojų. Kas tai tikroji literatūra, poezija?

PASTABOS

Esu sukūrusi dokumentinius filmus apie Lėlių teatro įkūrėją Stasį Ratkevičių (trukmė – 40 min.), taip pat apie dailininką Eugenijų Varkulevičių ir jo bendradarbiavimą Niujorke su Jonu Meku (trukmė – 56 min.). Galbūt mokyklos norėtų pamatyti kurį nors iš tų filmų ir po to apie juos pakalbėti, juoba, kad abiejų filmų tokia kaip ašis – menininko kelias. Jei norėtų, reiktų įrangos jiems rodyti.

PAMOKOS TEMA

**Istoriškumo samprata: Justino Marcinkevičiaus
požiūris**

LEKTORIUS

Valentinas Sventickas

PAMOKOS PLANAS:

1. pasiteirauti moksleivių, kokie Justino Marcinkevičiaus kūriniai ir veiklos epizodai jiems žinomi;
2. kalbantis su auditorija išskirti Lietuvos istoriją apmąstančius jo kūrinius;
3. iškelti gyvenimo ir literatūros neistoriško vertinimo apraiškas ir Justino Marcinkevičiaus reagavimą į jas;
4. atskleisti poeto požiūrio esmę, remiantis pagrindine jo kūrybos tema ir pastangomis puoselėti lietuvių literatūros palikimą.

PAMOKOS SANTRAUKA

Svarbiausias pamokos tikslas – parodyti Lietuvos temą kaip Justino Marcinkevičiaus kūrybos ir pasaulėžiūros pamatą. Priminti jos susiformavimą: „Donelaitis“, dramatinė trilogija, „Daukantas“ ir kt. Įtraukti į poeto kūrybinių pastangų visumą jo konkrečius darbus lietuvių literatūros palikimo labui: vadovavimas poezijos serijos „Versmės“ leidimo komisijai, klasikų raštų parengimui, kalbos apie iškiliausius rašytojus. Išryškinti pastarojo dešimtmečio aktualius poeto pasisakymus istoriško kultūros vertinimo klausimais. Norėtusi įteigti jaunimui, kad apsiribojimas „malonių gyvenimu“ ir triukšmingomis naujovėmis, okupacijos laikotarpio visos kūrybos neigimas, traktuočių pasilengvinimas atima galimybę realiai suvokti gyvenimo ir kūrybos tėkmę – su visais prieštaravimais.

Pamokoje taip pat remčiausi savo pokalbiais su poetu, dienoraščiu, žiniomis apie tai, ką mačiau ant Justino Marcinkevičiaus rašomojo stalo po jo mirties.

PAMOKOS TEMA

Detektyvo žanro klasika ir dabartis

LEKTORIUS

Doc. dr. Regimantas Tamošaitis

PAMOKOS PLANAS:

1. "Aukštieji" ir žemieji" literatūros žanrai;
2. kodėl žmonės mėgsta skaityti detektyvus?
3. etiniai, religiniai ir filosofiniai detektyvo žanro pagrindai;
4. blogio metafizika ir žmogaus kultūrinė erdvė kaip tiesos ir teisingumo imperatyvas;
5. socialinės detektyvo žanro radimosi prielaidos (modernioji / miesto kultūra, industrinė / kapitalistinė visuomenė);
6. detektyvinės literatūros tipai;
7. detektyvinio žanro gradacija: intelektualinis detektyvas, trileris, veiksmo;
8. senojo lietuviškojo detektyvo egzotiškumas ir šiuolaikinio detektyvo socialinis aktualumas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje bus kalbama apie detektyvo žanrą, kuo jis įdomus ir traukia skaitytoją. Išanalizavus etinius, religinius ir filosofinius detektyvinio žanro pagrindus, bus pereita prie blogio metafizikos ir žmogaus kultūrinės erdvės interpretacijos, jų atspindžio detektyve. Bus aptarti detektyvinės literatūros tipai, palyginti senasis lietuviškas detektyvas su šiuolaikiniu.

PAMOKOS TEMA**Rašytojo kūrybinė komandiruotė****LEKTORIUS**

Rimantas Vanagas

PAMOKOS PLANAS:

1. Knygų apie keliones gausa ir skurdas: tarp daugelio knygų tėra viena kita, turinti išliekamosios vertės. Kodėl?;
2. Ar gali tikrovės (pvz., medžioklės, žvejybos) aprašymai, netgi talentingi, prilygti grožinės literatūros kūriniai? (E. Hemingvėjaus pamoka: „Žaliosios Afrikos kalvos“);
3. Kelionė dėl kelionės – brangus ir tuščias laiko eikvojimas;
4. Komandiruotės impulsai ir užduotys (TV laida, paroda, išgirstas įdomus faktas, knygai reikalinga informacija, gamtos vaizdai ir kt.);
5. Kelionių į Italiją, Kolumbiją, Tailandą patirtys: tikslai panašūs, o turinys iš esmės skirtingas (kaip atsirado mano paties knygos, eilėraščiai, kiti tekstai iš šių kraštų);
6. Kalbos barjeras;
7. Respondentas – žmogus, su kuriuo būtina susidraugauti, įgyti jo pasitikėjimą. Kaip jį prakalbinti?;
8. Diktofonas ar tušinukas?;
9. Apgalvota, kūrybiška komandiruotė – kelionė savęsp, dar vienas savęs atradimas ir pažinimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje kalbama apie knygas, o konkrečiai knygas apie keliones. Kaip vertinti jų kiekį – gausus ar skurdus. Nagrinėjami konkretūs kūrybos pavyzdžiai. Komandiruotė, jos tikslai. Kelionės į skirtingas pasaulio šalis. Aptariamos priemonės, naudojamos kelionių metu su tikslu rinkti medžiagą knygai (diktofonas, tušinukas). Lektorius dalinasi asmenine patirtimi.

PAMOKOS TEMA

Vaikiškojo pasaulio gintis šiandieninėje prozoje. Vanda Juknaitė

LEKTORĖ

Dovilė Zelčiūtė

PAMOKOS PLANAS:

1. programos pristatymas, prisistatymas, susipažinimas su klase.
2. Kūrinių „Stiklo šalis“ ir „Tariamas iš tamsos“ pristatymas:
 - Aktoriaus perskaityto teksto dalies akustinis įrašas.
 - Kūrinių žodinė analizė.
 - Vandos Juknaitės interviu pateikimas apie šiuos kūrinius.
 - Trumpos filosofinės ir kultūrologinės menininkų įžvalgos: aktorė Olita Dautartaitė, pastačiusi su studentais „Tariamas iš tamsos“; filosofė Jūratė Baranova – apie šį kūrinį; režisierė Janina Lapinskaitė, pastačiusi filmą „Stiklo šalis“ – apie vaikiškojo pasaulio gintį literatūroje ir mene.
 - Diskusijos su mokiniais, vedančiojo provokacija, – kuo daugiau įtraukiant mokinius į diskusiją, mėginti suformuluoti, kaip JAUČIASI vaikas XXI amžiuje, kas jį gina, į ką jis gali atsiremti, kuo pasitikėti.
3. Pamokos išvados, gimstančios ir suformuluojamos drauge su mokiniais.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos pradžioje lektorė prisistato, papasakoja apie save. Tada nagrinėjami kūriniai „Stiklo šalis“ ir „Tariamas iš tamsos“. Mokiniai klauso akustinio įrašo, analizuoja kūrinius žodžiu. Pateikiamas Vandos Juknaitės interviu apie šiuos kūrinius, kitų asmenų įžvalgos. Užmezgama ir plėtojama diskusija su mokiniais.

PAMOKOS TEMA

Poetai Antanas Jonynas ir Antanas A. Jonynas – pirmoji ir paskutinioji lietuvių sovietinės poezijos kartos

LEKTORIUS

Antanas A. Jonynas

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas. Supažindinimas su darbo eiga pamokoje;
2. dėstymas. XX a. šeštojo – devintojo dešimtmečių lietuvių poezija. Pirmosios pokario kartos ir paskutiniojo sovietinio dešimtmečio lyrika. Meninės ir estetiškos transformacijos lietuvių poezijoje ir t.t.
3. apibendrinimas, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka chronologiškai ir tematiškai aprėptų labai svarbią, bet nepakankamai (tam tarpe ir mokyklų programose) reflektuojamą XX a. šeštojo – devintojo dešimtmečių lietuvių poezijos erdvę, aišku, nepretenduodama išsamiai atspindėti visos jos įvairovės. Koncentruojamasi būtų į pirmosios pokario kartos ir paskutiniojo sovietinio dešimtmečio lyriką – jų priešybes ir paradoksalias sąsajas, konfrontacijas ir savotišką tęstinumą, istorines, politines, socialines, psichologines, estetines skirtingų kartų kūrėjų atramas ir pozicijas. Daugiausia būtų remiamasi autentiška asmenine gyvenimo ir kūrybos patirtimi, pateikiant politinį, visuomeninį, kultūrinį ir literatūrinį dviejų skirtingų laikotarpių istorinį foną. Remiantis daugiausia dviejų poetų – tėvo ir sūnaus – kūrybos pavyzdžiais norėtusi parodyti, kokias menines ir estetines transformacijas patyrė lietuvių poezija per palyginti neilgą vienos kartos gyvenimo laikotarpį, atskleisti sovietinio lietuvių literatūros laikotarpio ir visos sovietinio gyvenimo tikrovės nevienalytiškumą, taip pat ir kultūrinės veiklos strategijas – nuo kolaboravimo iki konformizmo, nuo prisitaikymo iki rezistencijos. Pokalbyje nebus apsiribojama vien šių dviejų poetų kūryba, ji nagrinėjama siejant su tos pačios kartos poetų ir rašytojų kūryba, pažvelgiant ir į kitus menus, pvz., sugretinant abiejų poetų refleksijas muzikoje (dainų „Aš mylėjau tave tau nežinant“ ir „Kalėdų eglutė“ sugretinimas).

1.7.2. Rašytojų kūrybinės dirbtuvės

PAMOKOS TEMA

Mano gyvenimo linksniuotė

LEKTORĖ

Gintarė Adomaitytė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas, pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dialogo menas (nuo laikraštinio interviu iki pjesės);
3. praktiniai užsiėmimai. Darbas poromis. Mokiniai siūlo temas, interviu užrašomi, tobulinami;
4. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Dirbtuvėse man rūpi aptarti ir bandyti dialogo meną – nuo paprasto laikraštinio interviu, tinkamo gimnazijos spaudai, iki pjesės.

Kad ir kaip būtų keista, svarbiausią klausimyną žmonija sukūrė senokai. Tai – linksniuotė ir šeši jos klausimai: kas, ko, kam, ką, kuo, kame.

Mano dirbtuvėse žmonės pasiskirsto poromis. Pirmasis etapas – paprasčiausias. Dirbtuvių dalyviai siūlo jiems aktualias temas. Pavyzdžiui: kas Tavo artimiausias žmogus? Ko tikiesi iš jo? Arba: kas gali nulemti Tavo ateitį? Vienas yra klausėjas, kitas – atsakovas.

Interviu užrašomi; po truputį auginami, sodrinami. Įmanoma „žaisti“ bylos tyrėją ir kaltinamąjį, įsimylėjusių konfliktą ir pan.

Ilgainiui tie pokalbiai tampa pjesės, kuri kada nors bus parašyta, įdomiais fragmentais.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: daug rašomojo popieriaus ir rašiklių.

PAMOKOS TEMA**Išlaisvinta fantazija – galimybė kurti****LEKTORĖ**

Gasparas Aleksa

PAMOKOS PLANAS:

1. įvadas. Kiekviename žmoguje miega kūrėjas;
2. vyksmas. Kolektyvinio eilėraščio kūrimas;
3. išvados. Kas yra, o kas nėra eilėraštis?

PAMOKOS SANTRAUKA**Įvade** šnekama apie žmogaus kūrybos galimybes.**Vyksmas:** išsidalinami moksleivių atsinešti akmenėliai. Ištraukusieji baltą akmenėlį rašo optimistinį teiginį, ištraukusieji juodą – pesimistinį. Viskas sujungiama į visumą, analizuojama, kas pavyko, kas ne, aiškinamasi, ar apskritai pavyko sukurti eilėrašį.**Išvadose** kartu su mokiniais aiškinamasi, kuo naudinga specialioji kūryba, ką žodžio terapija gali duoti asmenybei, kaip ją praturtina.**REKOMENDUOJAMOS NUORODOS****Siūloma papildoma literatūra:**

- Viktorija Daujotytė „Kas tu esi, eilėraštis?“, Vilnius, 1980;
- Marcelijus Martinaitis „Poezija ir žodis“, Vilnius, 1977.

PASTABOS

Mokiniai turi į užsiėmimą atsinešti po du akmenėlius – šviesų ir tamsų, popieriaus, rašiklių.

PAMOKOS TEMA

Kalbėk, kol save pažinsi. Loginiai kūrybinio skaitymo ir rašymo pagrindai

LEKTORIUS

dr. Liutauras Degėsys

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. loginės analizės teorija ir praktika;
3. kas tai yra kūryba, kaip ji veikia žmogų, jo gyvenimą;
4. priežasties ir padarinio santykis, analoginio mąstymo loginiai trūkumai, privalumai, dažniausiai daromos klaidos;
5. kasdienis mąstymas, „sveiko proto“ nuostata;
6. pratimai mokiniams;
7. metodinės nuorodos, pastabos, patarimai;
8. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos *tikslas* yra parodyti, kaip socialinių ir moralinių reiškinių loginių galimybių analizės metodas lavina ir vysto kūrybinius sugebėjimus, skatina dorinio elgesio mokėjimų ir įgūdžių formavimąsi ir nuskaidrina, išryškina bei argumentuoja vertybines orientacijas. Tokiu būdu demonstruojama, kaip loginės analizės teorija ir praktika įgalina kritiškai ir kūrybiškai mąstyti, problemų sprendimo procese pasinaudojant logikos taisyklėmis.

Pamokoje analizuojama, kaip loginės analizės teorija ir praktika padeda įgyvendinti šiuos ugdymo *uždavinius*:

1. ugdo gebėjimą analizuoti, taikyti tinkamas, įdomias ir efektyvias skaitymo ir rašymo strategijas;
2. ugdo gebėjimą tobulinti kritinį, refleksyvųjį ir kūrybinį mąstymą;
3. ugdo gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, tinkamai spręsti kasdienėje išskylančias dorovines bei tarpusavio bendravimo problemas;
4. formuoja gebėjimą savarankiškai analizuoti ir interpretuoti moralinius ir socialinius reiškinius, kūrybiškai ir atsakingai modeliuojant socialinio elgesio principus.

Kūryboje ir meninėje distancijoje visada slypi įtampa, pastanga ir neapibrėžtumas. Pati kūryba yra kažkas daugiau: tai ne tik bandymas pamatyti, kad pasaulis, kuriame gyveni, yra kažkas daugiau, nei tu manei. Kūryba – tai priminimas, kad gyvenimas yra ne tik gyvenimas, o kažkas daugiau. Galų gale, kūryba yra akistata su savimi ir nelabai maloni naujiena, kad tu pats esi kažkas daugiau, nei žinojai apie save.

Kūryba gali padėti žmonėms suprasti tikrovę objektyviai, nesuinteresuotai, ne vien per praktinių interesų prizmę. Dažniausiai žmogui ne tiek rūpi, kas toji tikrovė yra, kiek svarbu yra, ką iš tos tikrovės galima pasidaryti. Tuo pat metu kūryba yra veikiau ne atsakymas, o klausimas. Klausimas, kurį rašantysis ir skaitantysis adresuoja pasauliui, tačiau tuo pat metu ir sau. Tik klausimas gali priversti atsiskleisti dalykus, kurie šiaip jau tūno nebylūs, ir kurių visiškai nepaliečia atsakymai. Tikrovės loginė analizė įgalina ieškoti ir aptikti realybėje slypinčias logines galimybes. Tokių loginių galimybių paieška formuluojama kaip klausimas. Klausimas, kaip instrumentas, priverčiantis tikrovę atsiskleisti, prabilti, kalbėti apie paslėptas, numanomas galimybes. Tikrovės tyrimas, kaip klausimas, kuriame tiriantysis gali pamatyti patį save.

Suprantama, kad tuomet kūryba – tai puikiausias būdas pasižiūrėti į save ir į savo realų pasaulį, kuriame gyvena žmogus. Pasižiūrėti – iš kitur, iš šalies, iš to kito, susikurto pasaulio erdvės. Pasižiūrėti, lyg jis pats būtų žmogus iš kito pasaulio – su nuostaba, nusivylimu, gailėsčiu, bet ir su viltimi. Pasižiūrėti nesuinteresuotai, su distancija, perinterpretuojant pasaulį – jo savaime

suprantamus, akivaizdžius, įprastus ir atsibodusius reiškinius ir daiktus. Pasižiūrėti į save ir pamatyti savo žvilgsnį – žiūrinti į pasaulį.

Pamokoje analizuojant *loginius kūrybinio rašymo ir skaitymo pagrindus* – pasitelkiant rašymo ir skaitymo procesus siekiama priežasties ir padarinio sąryšio pagrindu sukurtų analogijų pagalba išsiaiškinti įvairius santykių tarp žmonių aspektus, kurie be analogijos ne visada yra aiškiai matomi. Aptarti loginio mąstymo efektyvumą, analizuojant socialinius ir moralinius reiškinius priežasties ir padarinio sąryšio aspektu. Remiantis priežasties ir padarinio santykio nevienareikšmiškumu išsiaiškinti analoginio mąstymo loginius trūkumus ir privalumus bei dažniausiai daromas klaidas, kai pagal priežastis be pagrindo apibūdinamas ir įvertinamas padarinys arba pagal padarinį sprendžiama apie priežastis.

Būtina pabrėžti, kad **priežasties ir padarinio sąryšis yra nevienareikšmis, o** tai reiškia, kad yra įmanomos **bent keturios priežasties ir padarinio santykio loginės galimybės**:

1. ta pati priežastis gali sukelti skirtingus padarinius;
2. ta pati priežastis gali sukelti tokius pačius padarinius;
3. skirtingos priežastys gali sukelti tokius pačius padarinius;
4. skirtingos priežastys gali sukelti skirtingus padarinius.

Stereotipinis, kasdienis mąstymas yra linkęs vadovautis „sveiko proto“ nuostata, kad esant panašioms aplinkybėms, įvyksta panašūs dalykai, tai yra, kad veikiant toms pačioms priežastims atsiranda tie patys padariniai. Tačiau tokia nuostata nepaaiškina, kaip iš viso pasaulyje atsitinka ir atsiranda kažkas nauja, nes nauja – tai ir yra netikėtų, netradicinių, „ne tokių kaip visada“ reiškinių atsiradimas. Pripažįstant naują ir kitimą – kaip esminį pasaulio bruožą – problematišku tampa tradicinis priežastingumo sąryšis.

Pratimas: „gerais norais ir pragaras gristas“

Šiame pratime siūloma įsigilinti į žmonių elgesio motyvų vaidmenį socialinėje tikrovėje. Socialinių, moralinių, religinių, estetinių, politinių, ekonominių motyvų rekonstrukcija galėtų padėti geriau orientuotis socialinėje tikrovėje, siekti tarpusavio supratimo, sėkmingiau bendrauti ir bendradarbiauti su kitais socialinės tikrovės veikėjais.

Žmonių ketinimai, motyvai ir intencijos ir yra tikroji jų veiksmų priežastis. Šis pratimas padės geriau įžvelgti ryšį tarp intencijų (arba, kitaip tariant, elgesio priežasčių) ir pasekmių.

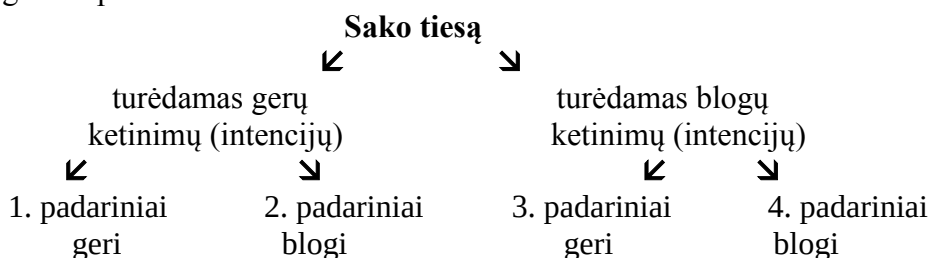
Pavyzdžiui, žmogus gali:

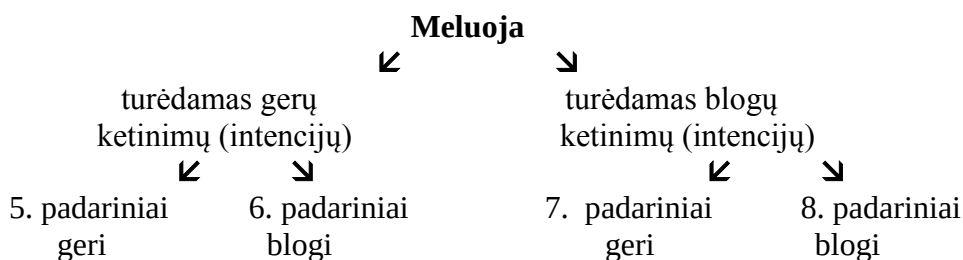
1. sakyti tiesą, turėdamas gerų intencijų, ir padariniai (tam, kuriam ta tiesa sakoma) bus geri;
2. sakyti tiesą, turėdamas gerų intencijų, tačiau padariniai bus blogi;
3. sakyti tiesą, turėdamas blogų intencijų, tačiau padariniai bus geri;
4. sakyti tiesą, turėdamas blogų intencijų, ir padariniai bus blogi;

Tokie patys keturi variantai galimi ir meluojant. T.y., žmogus gali:

5. meluoti, turėdamas gerų intencijų, ir padariniai (tam, kuriam ta tiesa sakoma) bus geri;
6. meluoti, turėdamas gerų intencijų, tačiau padariniai bus blogi;
7. meluoti, turėdamas blogų intencijų, tačiau padariniai bus geri;
8. meluoti, turėdamas blogų intencijų, ir padariniai bus blogi.

Tai galima pavaizduoti schemiškai:

Remdamiesi šia schema, sukurkite kiekvienam iš aštuonių galimų loginių variantų po situaciją ir aprašykite ją kaip istoriją – su veikėjais, įvykiais, siužetu ir atomazga. Pagalvokite, kas galėtų tapti žmonių nesusikalbėjimo, tarpusavio nesupratimo ar net konfliktų priežastimi. Pabandykite aprašyti, kokios konfliktinės socialinės situacijos gali atsirasti iš skirtingai suvokiamų žmonių veiksmų, skirtingų motyvų ir skirtingai interpretuojamų padarinių.

Metodinės nuorodos, pastabos ir patarimai

Šio pratimo tikslas – parodyti, kad intencija ir yra tikroji elgesio priežastis. *Jei suvoksime, kokių ketinimų vedinas žmogus taip pasielgė, suvoksime jo elgesio priežastį.*

Tačiau žmogus yra pats atsakingas už savo veiksmus, todėl turėdami vienokių ar kitokių intencijų, žmonės privalo sugebėti *numatyti ir savo elgesio pasekmes*. Tarkime, žmogus pasako kaimynei tiesą, kad ji yra bailsi nevala, turėdamas kuo geriausią intenciją – siekdamas jai tik gero, tikėdamasis, kad po jo kritinių pastabų kaimynė pasitaisys. Žmogus galvoja, kad tiesos sakymas yra pozityvus, teigiamas veiksmas, jo ketinimai atskleisti tiesą – irgi pagrįsti gera intencija – noru padėti. Taigi, žmogus tikisi, kad jo gero elgesio (iš gerų ketinimų!) padariniai bus geri. Tačiau kaimynė, neatlaikiusi tokios kritikos, gali susirgti depresija. Žmogus susilauks jam netikėtų blogų pasekmių (2 schemos atvejis).

Kitas atvejis - žmogus pasako kaimynei tiesą, kad ji yra bailsi nevala, turėdamas blogų intencijų – tikėdamasis, kad po jo kritinių pastabų kaimynė susirgs depresija, ir laiptinėje daugiau nesirops. Taigi, žmogus tikisi, kad jo elgesio (iš blogų ketinimų!) padariniai bus blogi. Tačiau kaimynė, paveikta kritikos, gali pasikeisti, tapti tvarkinga ir gyvenimu patenkinta moteriške. Ir vėl žmogus susilauks jam netikėtų gerų pasekmių (3 schemos atvejis).

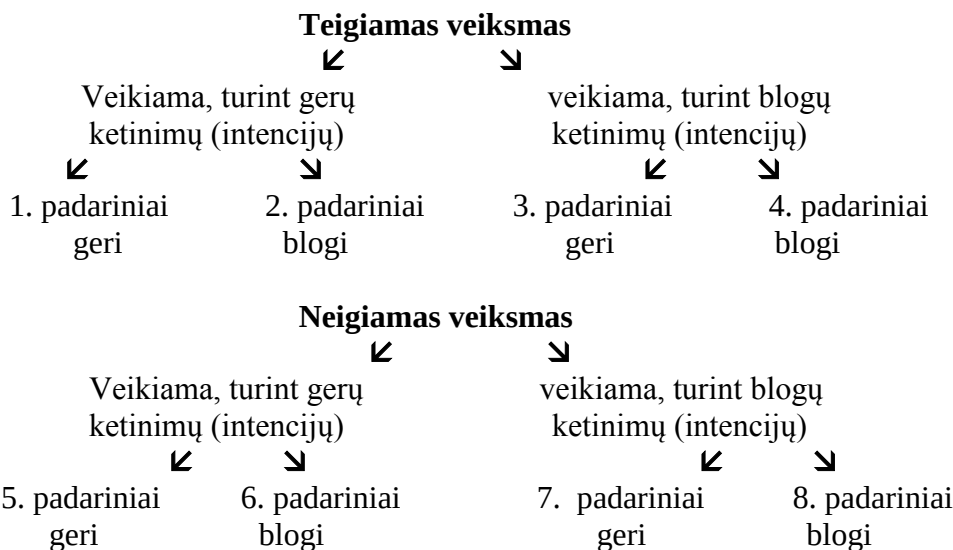
Suprantama, kad tiesos sakymas gali turėti blogų intencijų – norą pakenkti, ir toks, atrodo, geras veiksmas, tačiau pagrįstas bloga intencija, gali rimtai pakenkti žmogui, taigi – turėti blogų pasekmių.

Taigi, ketindami ką nors daryti (šiuo atveju, sakyti tiesą ar meluoti), žmonės turėtų suvokti, kad galimi visi aštuoni variantai. Kitaip sakant, žmonės turėtų stengtis numatyti savo elgesio ir savo motyvų – pasekmes.

Kauzalinėse grandinėse atsirandantys veiksmų, intencijų ir rezultatų sąryšiai įgalina mus analizuoti ir interpretuoti socialinius ir moralinius reiškinius įvairesniame, platesniame socialiniame kontekste, leidžia išvengti mąstymo ir vertinimo stereotipų („meluosi, su bloga intencija, baigsis blogai“ arba „sakysi tiesą, su gera intencija, bus labai gerai“), suteikia galimybę numatyti platesnį veiksmų-priežasčių ir juos lydinčių padarinių spektrą ir tuo pačiu pagrįsti veikėjų atsakomybės laipsnį. Kaip žinia, nenumatyti, tačiau priežastingai sąlygoti mūsų elgesio padariniai neatleidžia nuo atsakomybės.

Norint šį pratimą atlikti teisingai, svarbu nuosekliai, nieko nesupainiojant įveikti kiekvieną etapą. Atkreipkite dėmesį, kad šiame pratime tiesos bei melo intencija ir padarinys turi būti adresuoti tam pačiam subjektui.

Ta pačia schema, tik dar labiau išplėsta, dar bendresne, galima pasinaudoti, kaip skaitymo strategija – analizuojant tekstą ir interpretuojant jį pagal schemą:

Atkreipkite dėmesį, kad jau pats veiksmas yra interpretuojamas, remiantis tam tikrais kriterijais, kaip „blogas, neigiamas“ arba kaip „geras, teigiamas“. Analogiškai ir ketinimai gali būti interpretuojami ir perinterpretuojami kaip „geri“ arba „blogi“, priklausomai nuo argumentavimo logikos. Netgi padariniai skirtingose loginėse interpretacijose vieno veikėjo atžvilgiu gali būti kvalifikuojami kaip „geri“ arba „blogi“, priklausomai nuo kriterijų, situacijos arba patirties.

Perskaitykite siūlomus tekstus, interpretuodami veiksmus, intencijas ir padarinius, remdamiesi tam tikra veikėjų logika ir tos logikos kriterijais. Pabandykite suprasti prielaidas, kuriomis remiasi šie veikėjai.

Perinterpretuokite veiksmus, intencijas ir padarinius, remdamiesi kita situacine logika ir tos logikos kriterijais.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Pamokose autorius remsis citatomis ir kūrinių fragmentais iš savo **poezijos knygų**:

- „Žalias paukštis“ (1984);
- „Meilės akys“ (1985);
- „Rugsėjo žvaigždė“ (1989);
- „Tai naktis“ (1990);
- „Iš niekur“ (1995);
- „Žvėrynas“ (1998);
- eil. vaikams rinktinės „Žvėrynas. Žolynas“ (2007);
- poezijos rinktinės „Miego gėlės“ (2008);

filosofinių esė knygų:

- „Kelionė į ten ir atgal“ (2007);
- „Kitaip nei kitaip“ (2008);
- „Prisiminimų prisiminimai“ (2010).

O taip pat savo **vadovėliu aukštosios m-klos**:

- „Etika kaip loginio mąstymo teorija ir praktika“ (2004, 2006);

vadovėliais mokykloms:

- „Etika 7–9 klasei“ (apdovanotas LR ŠMM premija, 2000–2001; 2-asis leidimas, 2003);
- „Mano ir Tavo šalis Lietuva“ (2003, 2004, 2008);
- „Pilietinės kompetencijos pagrindai“ (2006);
- „Kasdienio ir socialinio gyvenimo tikrovė“ (2007);

- „Ekonominio gyvenimo mitologija ir kasdienybė“ (2008).

PASTABOS

Bendrojo ugdymo programose ši pamoka gali būti integruota į *Kalbos. Gimtoji kalba* programą. Temos – *Rašytinio teksto supratimas (skaitymas). Skaitymo hipotezių kėlimas ir tikrinimas. Teksto interpretacijos*. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, Vilnius, ŠAC, 2008, p. 510-514, p. 764-765.

Pamokai praversti reikalingos priemonės: popierius A0 ir A1 formatų - kokius 5 lapus.

PAMOKOS TEMA

Rašymas ir skaitymas kaip pasaulio atradimo, supratimo ir paaiškinimo procedūra. Metaforos konstrukcija ir sklaida

LEKTORIUS

dr. Liutauras Degėsys

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. analoginio mąstymo teorija ir praktika, analogijos kūrimo tikslas, analoginio mąstymo pavyzdžiai ir t. t.;
3. pratimai mokiniams;
4. metodinės nuorodos, pastabos, patarimai;
5. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos *Rašymas kaip pasaulio atradimo, supratimo ir paaiškinimo* **tikslai yra** parodyti analoginio mąstymo galimybes lavinant ir vystant kūrybinius sugebėjimus, įvaldant ir tobulinant formalaus mąstymo operacijas, ugdant gebėjimus įžvelgti loginius įvykių, procesų ir reiškinių tarpusavio sąryšius ir sąveiką.

Šioje temoje analizuojama, kaip analoginio mąstymo teorija ir praktika padeda įgyvendinti šiuos lavinimo bei ugdymo **uždavinius**:

1. Skatina gebėjimą mokytis ieškoti kultūrinių ir socialinių panašumų ir skirtumų.
2. Formuoja atvirumą tikrovės kaitai, nusiteikimą kritiškai įvertinti savo kompetencijas, patirtį, mokytis realiai vertinti savo galias.
3. Padeda suprasti ir toleruoti kitus ir kitas nuomones, įgalina susikalbėti, bendrauti ir bendradarbiauti.
4. Padeda išsiaiškinti ir išplėsti bei pagrįsti skaitančiojo ir rašančiojo žinias, patirtį, nuomonę, požiūrį, jo įvairių reiškinių vertinimo skalę.
5. Padeda suvokti grožinio ir negrožinio teksto specifiką.
6. Skatina įvairiais būdais vartoti rašytinę ir sakytinę kalbą.

Analogijos apie socialinius ir moralinius reiškinius kuriamos, norint išsiaiškinti įvairius žmonių elgesio, nuostatų, vertybių ir t. t. aspektus. Analogija galima pasinaudoti, kaip interpretacijos metodu, loginio mąstymo priemone, analizuojant socialinį ir moralinį žmonių elgesį. Daugeliu atvejų socialinių reiškinių savybės tiesiogiai, betarpiškai – „natūraliai“ – neatsiskleidžia, kadangi pačios socialinės savybės yra santykiai. Analogijos kūrimo tikslas – tokia objekto interpretacija, kuri leidžia padaryti išvadą apie naują, analogijos pagalba išryškėjusią objekto savybę. Socialinės savybės, interpretuojamos kaip santykiai, analogijos pagalba gali būti perkeliamos kitiems santykiams ir reiškiniams, išryškinant pasyviai nematomas ir tik santykiuose atsiskleidžiančias naujas tų reiškinių savybes. Tik atrodo, kad analogijos būdu santykiuose tarp daiktų, augalų ar gyvūnų aptinkami „paprastesni“ dėsningumai vėliau perkeliama santykiams ar veiksmams tarp žmonių ar žmonių grupių. Realiai žmogus socialinių reiškinių santykius supaprastina, nuskaidrina, „išsiaiškindamas“ juos sau pačiam, projektuodamas į labai aiškiai matomus santykius tarp daiktų, augalų ar gyvūnų. Ir tik sekančiame analogijos eksplikavimo etape jis perkelia savo paties sukonstruotą ir pavyzdžiui, gamtos reiškiniuose „aptiktą“ santykių tipą į sudėtingesnę socialinių reiškinių pasaulį, atpažindamas tą patį dėsningumą, kaip grįžtamąją nustatyto santykio projekciją. Analoginio mąstymo pavyzdžiu galima laikyti metaforą, kurioje palyginant yra nustatomi tam tikri santykiai tarp lyginamųjų ir lyginančiųjų sąvokų ir reiškinių. Naujos, netikėtos vieno objekto, reiškinio savybės lyginant yra perkeliama, projektuojama į kito objekto reikšmių lauką, aptinkant paslėptas, netradicines, „nematomas“ lyginamojo reikšmes ir savybes.

Pratimas: Metaforų kūrimas

A. Kairiame stulpelyje surašytos žmonių savybės. Dešiniame – objektai, kurie taip pat gali turėti šias savybes. Sukurkite dešimt palyginimų-metaforų, t.y. prasmingai sujunkite kairiojo ir dešiniojo stulpelio žodžius į žodžių derinius elementariomis gramatinėmis konstrukcijomis, tokiomis, kaip: „liūdnas **kaip** kopų smėlis“ arba „vienišas **lyg** drugelis“ (žodžiai porose negali kartotis, todėl ir „laisvų“ žodžių neturėtų likti).

Savybės:

Aiškus
Klastingas
Ištikimas
Išdavikiškas
Beviltiškas
Uolus
Liūdnas
Vienišas
Išsiblaškęs
Išsigandęs
Kvailas
Įsimylėjęs
Apdairus
Užmirštas

Objektai, su kuriais lyginama:

Knyga
Bažnyčia
Šeima
Karas
Mokinys
Nuodėmklausys
Drugelis
Kopų smėlis
Kompiuteris
Kompasas
Piktžolė
Taksi
Likimas
Pirštas

B. Pagal analogiją nustatome ne absoliutų objektų panašumą, o panašumą tam tikru aspektu, pagal tam tikrą savybę. Taigi, norint išmokti kurti analogijas, reikia išmokti įžvelgti savybes. Tai padaryti geriausiai padeda palyginimų kūrimas. Pagalvokite ir paaiškinkite, kokios naujos, netikėtos ir „nematomos“ lyginamojo objekto savybės išryškėjo metaforoje.

Pavyzdžiui, palyginimas „vienišas, kaip pirštas“. Šis palyginimas reiškia, kad žmogus, ir būdamas tarp kitų žmonių (kaip pirštas tarp kitų pirštų), gali būti vienišas. Taigi, šio palyginimo dėka išryškėja naujas vienišumo savybės aspektas – „vienišumas būnant minioje“.

Užpildykite lentelę. Ypač įdėmiai pildykite paskutiniąją lentelės grafą, kurioje reikia įrašyti analogijos pagalba atsiradusį tam tikros savybės (pavyzdžiui, vienišumo) aspektą (pvz., vienišumas būnant minioje).

Nr.	Savybė	Objektas, su kuriuo lyginama	Komentaras, argumentai, išryškėjęs naujas savybės aspektas
1.	Vienišas	Pirštas	vienišumas būnant minioje, vienišumas kaip egzistencinė, neišvengiama visų žmonių (ir daiktų?) savybė. Pirštas niekada nebūna „Dviese“, net suspaustas į kumštį, jis vienas.
2.			
...			
10.			

Metodinės nuorodos, pastabos ir patarimai

Mokytis kurti analogijas lengviausia kuriant palyginimus. Pagal analogiją nustatome objektų panašumą tam tikru aspektu, pagal tam tikrą savybę. Taigi, norint išmokti kurti analogijas, reikia išmokti įžvelgti šias „paslėptas“ objektų savybes. *Analogijos ir yra kuriamos norint išsiaiškinti išvadą, t.y. tą naująją, analogijos pagalba išryškėjusią objekto savybę ar naują tos savybės aspektą.*

Pavyzdyje pateiktame palyginime “vienišas, kaip pirštas” išryškėja naujas vienišumo aspektas – vienišumas būnant minioje. Tačiau galima sukurti ir kitokių palyginimų, kurie padės išsiaiškinti kitus vienišumo aspektus. Pavyzdžiui, “vienišas, kaip kompasas”, t.y. žmogus visada paliekamas vienišas tada, kai reikia priimti svarbiausius sprendimus ir prisiimti už juos atsakomybę. Arba, “vienišas, kaip piktžolė”, kai žmogus paliekamas vienišas dėl tam tikrų neigiamų savybių ar veiksmų. „Kvailas kaip piktžolė“ metaforoje gali išryškėti, kad piktžolė yra neišnaikinama, kenkėjiška, klatinga. Taigi, ir kvailumas gali būti kenkėjiškas, klatingas, neišnaikinamas, beviltiškas, pasalūniškas, bet racionalus?

Taigi, palyginimų galima sukurti kuo įvairiausių, ir kuo jie bus originalesni, tuo įdomesnius aspektus išryškins. Tačiau būtina kiekvieną palyginimą *pagrįsti ir pakomentuoti* (t.y. užpildyti trečiąją lentelės grafą), nes be paaiškinimo daugelis palyginimų liks nesuprantami. Kuriant tiek palyginimus, tiek ir analogijas, būtina laikytis analogijų kūrimo taisyklių, užtikrinančių išvadų pagal analogiją tikrumą ir patikimumą.

- C. Perskaitykite tekstą. Pasirinkite šiame tekste penkias pačias įdomiausias metaforas apie sudėtingesnius, aktualesnius socialinius reiškinius ir išnagrinėkite jas pagal schemą lentelėje, nustatydami, kokios naujos, netikėtos ir „nematomos“ lyginamojo objekto savybės išryškėjo metaforoje.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Pamokose autorius remsis citatomis ir kūrinių fragmentais iš savo **poezijos knygų**:

- „Žalias paukštis“ (1984);
- „Meilės akys“ (1985);
- „Rugsėjo žvaigždė“ (1989);
- „Tai naktis“ (1990);
- „Iš niekur“ (1995);
- „Žvėrynas“ (1998);
- eil. vaikams rinktinės „Žvėrynas. Žolynas“ (2007);
- poezijos rinktinės „Miego gėlės“ (2008);

filosofinių esė knygų:

- „Kelionė į ten ir atgal“ (2007);
- „Kitaip nei kitaip“ (2008);
- „Prisiminimų prisiminimai“ (2010);

O taip pat savo **vadovėliu aukštosios m-klos**:

- „Etika kaip loginio mąstymo teorija ir praktika“ (2004, 2006);

vadovėliais mokykloms:

- „Etika 7–9 klasei“ (apdovanotas LR ŠMM premija, 2000–2001; 2-asis leidimas, 2003);
- „Mano ir Tavo šalis Lietuva“ (2003, 2004, 2008);
- „Pilietinės kompetencijos pagrindai“ (2006);
- „Kasdienio ir socialinio gyvenimo tikrovė“ (2007);
- „Ekonominio gyvenimo mitologija ir kasdienybė“ (2008).

PASTABOS

Bendrojo ugdymo programose gali būti integruota į *Kalbos. Gimtoji kalba* programą. Temos – *Rašytinio teksto kūrimas (rašymas), reguliaraus ir spontaniško rašymo kūrybiniai bandymai*. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, Vilnius, ŠAC, 2008, p. 514-520, p. 767-768.

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: popierius A0 ir A1 formatų - kokius 5 lapus.

PAMOKOS TEMA

Siužetas ir pasakėčia

LEKTORIUS

Jonas Liniauskas

PAMOKOS PLANAS:

1. temos išdėstymas;
2. pasakėčių rašymas;
3. kūrinių skaitymas ir viešas aptarimas;
4. pasakėčių moralė;
5. pastabos, siūlymai, išvados.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos įvade lektorius išdėsto temos sudėtinės dalis, pristato darbo eigą pamokos metu. Tada nagrinėjama kaip rašomos pasakėčios, jų ypatybės. Skaitomi konkretūs kūriniai. Kartu su mokiniais jie aptariami. Ką pasakėčių autorius nori persakyti skaitytojui? Pasakėčių moralė. Pabaigoje pamoka apibendrinama, išsakomos pastabos, siūlymai, išvados.

PAMOKOS TEMA**Atsiminimų rašymas****LEKTORIUS**

Jonas Liniauskas

PAMOKOS PLANAS:

1. temos išdėstymas;
2. konkretaus atsiminimo rašymas;
3. kūrinių viešas skaitymas, savito stiliaus paieškos;
4. distancija tarp rašytojo ir skaitytojo;
5. dienoraščiai ir atsiminimai;
6. išvados.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos įvade lektorius išdėsto temos sudėtinės dalis, pristato darbo eigą pamokos metu. Mokiniai bando rašyti konkretų atsiminimą. Tada kūriniai viešai skaitomi, bandoma rasti savitą stilių. Kokios yra distancijos tarp rašytojo ir skaitytojo? Kuo skiriasi ir kuo panašūs dienoraščiai ir atsiminimai. Pabaigoje pamoka apibendrinama, išsakomos pastabos, siūlymai, išvados.

PAMOKOS TEMA**Kūrybinis rašymas****LEKTORIUS**

Sigitas Parulskis

PAMOKOS PLANAS:

1. įvadinė pamokos dalis;
2. kodėl žmonės rašo, kaip, iš kur semiasi įkvėpimo, temų, medžiagos ir pan.;
3. praktinė pamokos dalis – kolektyvinis rašymas;
4. trečioji pamokos dalis. Skaitomas ir aptariamas sukurtas tekstas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Lektoriaus sumanymas – kūrybinio rašymo pamoka. Pradžioje mokiniai supažindinami su kūrybiniu rašymu, su užsiėmimų principais, problematika, nauda, sunkumais ir malonumais. Aiškinamasi kodėl žmonės rašo. Praktinėje dalyje mokiniai patys kuria. Rašoma daugiau žinoma tema, kad siužetas būtų visiems suprantamas, struktūra aiški. Visi mokiniai turi popieriaus ir kuo rašyti. Kiekvienas gauna eilės numerį. Lektorius pradeda, o mokiniai rašo po vieną–du sakinius, tai priklauso nuo aplinkybių. Lektorius moderuoja, kontroliuoja rašymo eigą, kad tekstas nevirstų beprasmiu išdykavimu ir maivymusi. Pabaigoje skaitoma ir aptariama teksto forma ir turinys, struktūra ir stilius, trūkumai, privalumai, hipotetiški variantai, žanrai ir pan.

Manau, mokiniams būtų įdomu ir naudinga pamatyti tekstą iš vidaus. Kaip jis atsiranda, kaip galima keisti jo žanrą, struktūrą, stilistiką ir t. t.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: visi mokiniai privalo atsinešti popieriaus ir kuo rašyti.

PAMOKOS TEMA**Vaizdas ir tekstas****LEKTORIUS**

Ričardas Šileika

PAMOKOS PLANAS:

1. vaizdo ir teksto mene ir literatūroje simbiozė ir priešpriešos;
2. interpretatyvios ir asociatyvios jungtys;
3. perdėtas iliustratyvumas, pažodinis įvardijimas literatūroje ir mene;
4. fotonovelės žanras (kūrybinės dirbtuvės);
5. vaizdo (fotografijos, piešinio, filmo) galimų skaitymo būdų paieška.

PAMOKOS SANTRAUKA

Su moksleivija aiškinsimės ir nagrinėsime, kaip yra jungiama žodinė ir vaizdinė medžiaga meno produkcijoje. Kokie esminiai skirtumai tarp knygos vaikams, žurnalistikos spaudos ir meno rūšies.

Kokiomis gijom bendran jungtinas žodis ir vaizdas. Regima skaidysime asociatyviai. Kiekvienas moksleivis bandys surasti individualų kūrinio skaitymo kelią ir mokysis pats jungti tuodu žanrus.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS**Naudotina medžiaga:**

- Romualdo Rakausko „Vilties šviesa“. Vilnius, *Vaga*, 1983;
- Algimanto Kezio ir Loretos Vaškus albumas „Dvigubas solo“. JAV, Amerikos lietuvių dailės klubas Čikagoje, 1994;
- Romualdo Rakausko ir Donaldo Kajoko „Sąskambiai 1+2“;
- Elenos Karnauskaitės ir Gyčio Skudžinsko „Ahrenshoop'o sąsiuvinis“. Klaipėda, Druka, 2009;
- Liuda Jonušienė ir Stanislovas Bagdonavičius. „Panevėžio albumas. Laiškai iš Lietuvos provincijos.“ Panevėžys, 2002;
- Liuda Jonušienė ir Saulius Saladūnas. Panevėžio albumas. 50 savaitių“. Panevėžys, 2003;
- Robertas Antinis. „IR“. Kaunas, Aerti, 2000;
- Robertas Antinis. „I“. Kaunas, Lietuvos dailininkų sąjungos Kauno skyrius, 2010;
- Agnės Marcinkevičiūtės filmas „Šokis dykumoje“.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: vaizdo-garso aparatūra medžiagai demonstruoti, lenta, rašymo priemonė, popieriaus lapai, rašikliai.

PAMOKOS TEMA**Laisvo mąstymo pamoka****LEKTORIUS**

Ričardas Šileika

PAMOKOS PLANAS:

1. interpretacija ir asociatyvumas (kūrybinės pratybos);
2. mąstymo ir kultūros komunikacijos, taip pat kultūros vartojimo stereotipai;
3. viešų ženklų vizualizavimas, prasmių suteikimas, prasmių sukeitimas;
4. ženklų ir simbolių demitologizavimas (kūrybinis užsiėmimas);
5. visuotinai naudojamų ir stereotipiškai suvokiamų visuomenės žinių ir elgsenos būdų atskleidimas;
6. kūrybiškumo ugdymas *čia ir dabar* kasdienybėje, buityje;
7. vaizdo archetipiškumai. Kūrybinės invazijos;
8. detalės svarba. Atida detalėms;
9. daiktų istorijos. *(Kiekvienas moksleivis tegu atsineša į pamoką jam įdomų daiktą iš savo, iš mamos, iš močiutės, dėdės archyvo, stalčiaus).*

PAMOKOS SANTRAUKA

Kalbėsime apie galiojančias mūsų visuomenės (sykiu, aišku, ir kultūros) stereotipinio mąstymo apraiškas. Kursime asociatyvius modelius (situacijas, kurių kiekvieną dėmenį – laiką, vietą, veikėją, sąlygas – keisime individualiai kūrybingai). Mokysimės pastebėti smulkmenas, detales, paprastai nepatenkančias į akiratį. Iš pirmo žvilgsnio nejungiamus dalykus jungsime bendran vienan. Aptarsime archetipinius mąstymo ir elgesio modelius, keisdami juos į netradicinius atitikmenis. Kursime mizanscenas įvairioms, mus išstinkančioms nuotaikoms.

PSATABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: vaizdo-garso aparatūra medžiagai demonstruoti, lenta, rašymo priemonė, popieriaus lapai, rašikliai.

PAMOKOS TEMA**Trumpieji komunikaciniai/literatūros žanrai****LEKTORIUS**

Ričardas Šileika

PAMOKOS PLANAS:

1. trumpųjų verbalinių-vizualinių formų – atvirlaiškio, impresijos, dienoraščio, sms'o pristatymas;
2. Alfonso Nykos-Niliūno, Jono Meko, Witoldo Gombrowicziaus dienoraščiai;
3. dienoraščio rašymas virtualioje erdvėje;
4. teležinėlės, netradiciniai sveikinimai (kūrybinės pratybos).

PAMOKOS SANTRAUKA

Pristatysiu, kad trumpieji kūrybos žanrai yra tokie pat lygiateisiai. Kad galima daug žodiškiau ir pilnatviškiau bendrauti šiuolaikiškai. Aiškinsimės, kad teležinėlė gali būti žodinga (ir lietuviška!). Supažindinsiu su Alfonso Nykos-Niliūno, Jono Meko, Witoldo Gombrowicziaus dienoraščiais. Galimas dienoraščio rašymas virtualioje erdvėje (Virginijaus Gasiliūno, Vigmanto Butkaus blog'ai).

Rašysime kūrybines teležineles vienas kitam, mokytojams. Kursime netradicinius sveikinimus be jokių progų. Kiekvienas bandys suformuluoti savo šiandienos jauseną ir patirtį raštu.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

- Alfonsas Nyka-Niliūnas „Dienoraščių fragmentai. 1938-1970“ JAV, Chicago, Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1998;
- Alfonsas Nyka-Niliūnas „Dienoraščių fragmentai. 1971-1998“. JAV, Chicago, Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1999;
- Alfonsas Nyka-Niliūnas „Dienoraščių fragmentai. 2001-2009 ir papildymai 1940-2000“. Vilnius, *Baltos lankos*, 2009;
- Jonas Mekas. „Žmogus be vietos. Nervuoti dienoraščiai“. Vilnius, *Baltos lankos*, 2000;
- Witold Gombrowicz. Dienoraštis. Vilnius, *Vyturys*, 1999;
- <http://www.ukmergeskulturospuslapiai.lt/index.php?cid=32191>;
- <http://www.rasytojai.lt/inner.php?sritis=atvirlaiskis>.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: vaizdo-garso aparatūra medžiagai demonstruoti, lenta, rašymo priemonė, popieriaus lapai, rašikliai.

PAMOKOS TEMA

Poetinis eksperimentas mokykloje

LEKTORIUS

Antanas Šimkus

PAMOKOS PLANAS:

1. dalis:

- perskaitau porą geriausių savo pastarojo meto eilėraščių ir papasakoju publikai, kad ne visada taip rašiau ir noriu pasidalinti patirtimi, nuo ko pradėjau;
- pasakoju apie savo poetinę karjerą mokykloje, apie ką rašiau, kodėl rašiau, kaip tai vertino bendraamžiai, kuo mano poezijos samprata skyrėsi nuo mokytojų, tėvų etc.;
- perskaitau savo eilėraščių iš dešimtos-dvyliktos klasės repertuaro;
- paprašau auditorijos prisiminti savo santykį su poezija, trumpai pasidalinti (viskas vyksta euristinio pokalbio forma), kas turi atsinešęs savo kūrybos, paskaito, kas neturi, tiesiog papasakoja, ką mėgsta poezijoje;

2. dalis:

- siūlau sulošti poetinį bendruomeninį žaidimą – bendro eilėraščio rašymą. Pasirenkame temą apie mokyklą (pagal situaciją, gali būti ir pirmoji meilė, ir krepšinis – iš esmės pamoka skirta pojūčiams laisvinti, o ne aukštajai poezijai). Užrašau lentoje pirmą eilutę hegzametru ir paeiliui pildome bendrą kūrinį. Iš karto aiškinamės ritmo subtilybes... Išbaigę vieną, imamės kitos temos, silabotonine eilėdara rašome kitą kūrinį. Tęsiame, kol pakanka ūpo...;
- siūlau kiekvienam individualiai brūkštelėti po keturias eilutes naudojant pasirinkto tipo eilėdarą;
- apibendrinimas-aptarimas. Palyginame kūrinius, ką buvo lengviausia rašyti ir kodėl? Nuo ko tai priklauso?

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas – padėti suvokti, kad kiekvienas gali eiliuoti apie artimiausią aplinką; padrašinti, kad ne šventieji puodus lipdo...

Užduotis: kiekvienam dalyviui pajauti, kad gali prisidėti prie kūrinio rašymo...

Mokiniai pastys įsitraukdami į kūrybos procesą, turės galimybę įsitikinti, kad ir jie gali kūrybine forma išreikšti savo mintis popieriaus lape.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: popieriaus lapas, rašiklis, gera lenta, markeris ar kreida.

Galima atsinešti mėgstamiausias poezijos knygas, iš jų išsirinktume kūrinių kaip analogų.

1.8. Tautodailininkų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai

1.8.1. Tautodailininkų meninės kūrybos pamokos

PAMOKOS TEMA

Lietuvių tautinis kostiumas

LEKTORĖ

Sigita Dacienė

PAMOKOS PLANAS:

1. įvadinis pokalbis; gilinamasi, kuo pasižymi kasdienė ir šventinė, vasarinė ir žieminė, įvairių amžiaus žmonių (vaikų, jaunimo, vedusių žmonių) tradicinė apranga, kokie su ja susiję papročiai, etika;
2. aptariama I–XVI a. baltų apranga skirstant pagal epochas: geležies amžius (senasis I–IV a., vidurinis V–IX a., vėlyvasis IX–XII a.);
3. pasinaudojant įvairiomis vaizdo ir garso priemonėmis, leidiniais bei sava patirtimi apibūdinami pagrindiniai Lietuvos etnografinių regionų (Suvalkijos, Dzūkijos, Aukštaitijos, Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos) tautinio kostiumo ypatumai;
4. nagrinėjamos žemaičių tautinio kostiumo pagrindinės sudedamosios dalys, kaip derinamos spalvos ir raštai, jų įvairovė, kokios naudojamos medžiagos, kokie galvos apdangalų, apavo ir kitų kostiumo dalių ypatumai (juostų, papuošalų, kojinių ir pan.); aiškinamasi, kuo skyrėsi tradicinė moterų ir merginų apranga;
5. aptariami tradiciniai audinių gamybos būdai (verpimo, audimo, drobių balinimo, siuvinėjimo ir kitos tradicijos);
6. savo tautos kostiumas palyginamas su kitų Europos tautų apranga (nustatant panašumus ir skirtumus); pateikiama pavyzdžių, kaip kitose šalyse puoselėjamos tautinio kostiumo tradicijos;
7. aptariami tautinio kostiumo nukrypimai nuo tradicijų; svarstoma, kokiomis progomis ir kas šiandien mūsų šalyje dėvi tautinį kostiumą; nagrinėjama, kokie tautinio kostiumo motyvai yra (arba galėtų būti) naudojami šiandieninėje aprangoje; gilinamasi į tautinio kostiumo pritaikymą šiuolaikinio žmogaus gyvenime (Lietuvoje ir kitose šalyse);
8. iš anksto sutarus, patys moksleiviai demonstruoja, mano atvežtus, merginos ir vaikinų tautinius kostiumus.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas – mokyti pažinti lietuvių liaudies kūrybą, ugdyti pagarbą tautos praeičiai, tradicijoms.

Uždaviniai:

- įdomiai pateikti žinias apie tautinio kostiumo reikšmę lietuvių tautos kultūroje;
- skatinti moksleivių domėjimąsi savo tautos kultūros ypatumais

Darbo metodai: pokalbis, vaizdo medžiagos peržiūra, tautinio kostiumo demonstravimas.

Mokiniai supažindinami su kasdine ir šventine apranga iš skirtingų amžių, dėvėtą skirtingo amžiaus ir socialinio sluoksnio žmonių, skirtingais metų laikais ir pan. Daug dėmesio skiriama Lietuvos etnografinių regionų tautinių kostiumų ypatumams aptarti, o ypač žemaičių. Mokiniai patys demonstruoja lektorės atvežtus, merginos ir vaikinų tautinius kostiumus.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: multimedijos projektorius, ekranas, demonstracinė medžiaga parengta Power Point programa, merginos ir vaikinų tautinių kostiumų pavyzdžiai, papildoma literatūra.

PAMOKOS TEMA

Lietuviškas suvenyras – etninės kultūros simboliai

LEKTORIUS

Valentinas Jazerskas

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dėstymas. „Suvnyro“ sąvoka. Etninės kultūros ištakos, tradicinės kultūros simboliai, lietuvių liaudies meno ir amatų tradicijos;
3. apibendrinimas, diskusija (išklausan mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Per „lietuviško suvenyro“ – „prisiminimo“ prizmę supažindinti moksleivius ir pedagogus su etninės kultūros ištakomis, tradicinės kultūros simboliais. Remiantis pirminiais – muziejų – šaltiniais priminti lietuvių liaudies meno ir amatų tradicijas, ugdyti meilę ir pagarbą etninei tautos savimonei.

Daugelį metų „suvnyro“ sąvoka lyg ir aiški ir suprantama, šiandien kelia daug klausimų. Apsižiūrėjome neturį ne tik lietuviško suvenyro, bet ir aiškesnio supratimo. Nebežinome, ką vežti vykstant į užsienį, nebežinome ir ką „lietuviško“ pasiūlyti svečiui iš kitos šalies. Dažnai suvenyras suprantamas, kaip mažas *niekutis* – niekur nepritaikomas „rankdarbis“. Todėl turime iš naujo sugrįžti prie pirmąpradės ir vienintelės „suvnyro“ žodžio reikšmės ir sąvokos. Prancūzų kalbos žodis „souvenir“ – *prisiminimas* – tik tokią reikšmę ir turi. Taigi suvenyras tai dažniausiai materializuotas prisiminimas apie šalį, tautą, regioną, miestą, įvykį. Suvenyras – tai koncentruotas, iki simbolio reikšmės pakylėtas ženklas – žinia, dažnai be jokio tekstinio paaiškinimo charakterizuojanti kraštą, tautą, įvykį... Suvenyro spektras labai platus, apimantis tiek materialiąją, tiek ir nematerialiąją kultūrą: folklorą ir tautinius šokius, teatro ir muzikos festivalius, tradicinius krašto patiekalus, muges, tautodailę ir tradicinius amatus, miestų ir kaimų architektūrą.

Atviromis pamokomis, paskaitomis ir seminarais siekiame sukelti diskusiją tautinių simbolių tema, moksleivių domėjimąsi tradicine regionine liaudies daile, skatinti etninės kultūros, kaip Lietuvos vizitinės kortelės, propagavimą ir sklaidą. Naujai atrasti tautodailę šiuolaikinės kultūros terpėje. Įrodyti tautodailės gyvybingumą ir universalumą. Patirtis parodė, kad seminarų rengimas aktualus ir sava laikis ne tik tautodailininkams ar amatininkams, bet labai svarbus ir pedagogams, kurių suvenyro sąvokos ir reikšmės supratimas nepakankamas.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: multimedia, papildoma padalijama literatūra – V. Jazersko sudarytas leidinys „Lietuviškas suvenyras – simbolių paieška“ (dr. V. Rimkaus, dr. A. Venskienės, dr. V. Tumėno straipsniai).

PAMOKOS TEMA

Tautodailė. Liaudies dailės ir technologijų mokymasis

LEKTORĖ

Laima Kelmelienė

PAMOKOS PLANAS:

1. tautodailės pristatymas:
 - Lietuvos tautodailininkų sąjunga;
 - senojo tradicinio liaudies meno profesionalumas;
 - tradicijų išsaugojimas, puoselėjimas ir perdavimas per meną;
 - lietuvių kultūra kitų kultūrų kontekste;
 - kaip išsaugoti ateities kartoms tautos kultūros palikimą globalizacijos procese;
 - būdai, kuriais galima tęsti tautodailės tradicijas;
2. darbas mažose grupėse (praktinė užduotis. Išvardinti vaizduojamosios ir taikomosios tautodailės žanrus, juos atpažinti, pristatyti paprotinį meną).

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslai:

- supažindinti su Lietuvos tautodaile;
- suteikti teorinių ir praktinių žinių apie liaudies dailės technologijas, istoriją, paplitimą Lietuvos regionuose;
- skatinti moksleivius domėtis dar išlikusia senąja tautodaile ir pritaikyti tradicinius amatus šiandienos gyvenime.

Uždaviniai:

- surinkti medžiagą pasirinkta tema;
- sukaupias žinias pritaikyti ruošiant temos pristatymą mokykloje.

Lietuvos tautodailininkų sąjunga (buvusi Liaudies meno draugija), įkurta 1966 metais – jungianti tautodailininkus bendrai kūrybinei veiklai, siekianti išsaugoti ir pratęsti Lietuvos tautodailės etninį palikimą, tradicijas. Liaudies menas – neatsiejama Lietuvos kultūros dalis, kiekviename kaime, miestelyje, mieste yra meistrų, tautodailininkų – žiedžiančių ar lipdančių puodus, mezgančių, drožinėjančių medį, akmenį kalančių, tapančių paveikslus ir t. t. Bendroji kultūros panorama liudija, kad dauguma tokių reikšmingų renginių, kurie apskritai išreiškia šiuolaikinės tautodailės būseną, bazuojasi periferijoje. Jiems suteikiamos geriausios čia esamos salės, atidarymuose dalyvauja valdžios atstovai, renginiai tampa tikromis šventėmis. Tuo požiūriu tautodailė atlieka vieną iš svarbiausiųjų meno funkcijų – žmonių suartinimo ir bendravimo funkciją.

Senasis tradicinis liaudies menas yra profesionalus ta prasme, kad meistrai, dirbantys tą darbą, yra profesionalai, ilgaamžių tradicijų tęsėjai ir perdavėjai. Tradicinis liaudies menas auga tarsi medis, kuris ne tik išsaugo savo kamieną (tradicijas), bet ir apauga naujomis tradicijomis.

Šiuolaikiniam liaudies menui labai aktualu tradicijų išsaugojimas, puoselėjimas, perdavimas ir ne mažiau svarbu naujų tradicijų kūrimas, atsirėmus į senąsias tradicijas.

Lietuvių kultūra turi tapti ne tik vartojančia kitų šalių produktus, bet ir duodančia. Tik tada ji galės pasijusti tikrai pajėgia, savarankiška, civilizuoto pasaulio kultūra, nesidairančia į kitus kraštus, kur jai (Lietuvai) reikia eiti. Pasaulyje žinoma tauta galime išlikti tik per savo tradicijas, kultūrą, meną,

mes nebūsime įdomūs pasauliui, jeigu savo kūryboje neturėsime kažko savito, būdingo tik mūsų kraštui, regionui, Lietuvai.

Sparčiais tempais vykstanti žmonijos globalizacija daro ryškius pokyčius visose gyvenimo srityse. Kaip išsaugoti ateities kartoms tautos kultūros palikimą, kaip puoselėti dar gyvas liaudies kultūros formas? Norime mes to ar nenorime, esame priklausomi nuo laiko, ekonomikos, naujų technologijų ir kt. Vyksta seno ir naujo kaita. Džiaugiamės iškovota laisve, galėjimu bendrauti su pasauliu, naujų kelių ir ryšių pagalba priimti naujoves. Visa tai neišvengiamai daro stiprų poveikį tautodailės raidai. Ar mes prisitaikysime prie tokio veržlaus naujovių plitimo, prie masinės kultūros srauto ir ar visuomenės polinkis į kosmopolitizmą bei komerciškumą neatves prie dvasinio skurdo?

Mūsų šalies žmonės ir ypač jaunimas vis mažiau domisi liaudies menu (tautodaile) ir, kad netaptume tik suvenyrų gamintojais, turime ieškoti būdų, kaip tęsti tautodailės tradicijas: per parodas, parodas-pardavimus, konkursus, konferencijas, edukacines programas, amatų šventes, kūrybines stovyklas-mokymus, kurių metu vyksta kultūriniai-kūrybiniai mainai, sukuriama didesni darbai, pasikeičiama turima informacija, mokomasi ir mokoma.

1999 metais Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Etninės kultūros globos pagrindų įstatymą. Jame kalbama apie būtinumą ir priemones etninės kultūros paveldo išsaugojimui bei gyvosios tradicijos tęstinumą. Įstatymas skirtas apsaugoti Lietuvos etnografinių regionų tradicijas, jaunosios kartos auklėjimui ir ugdymui tautine dvasia. Didžiausias dėmesys nukreipiamas į šeimą, mokyklą, žiniasklaidą.

Globalizacijos grėsmei atremti svarbus Tautodailės sąjungos kūrybingas organizacinis darbas suburiant įvairaus amžiaus, įvairių tautodailės sričių meistrus, rengiant kūrybines parodas, seminarus, amatų dienas, konferencijas.

Šiaulių „Aušros“ muziejus, turintis turtingus liaudies meno fondus, rengia pažintines, tematines, tautodailės meistrų parodas, ruošia ir įgyvendina gyvas edukacines programas moksleiviams.

Tautinės kultūros palikimas išsaugotas ne tik muziejuose, bet ir perduodamas kartoms, skatina kūrybiškumą, profesionalų požiūrį į seno ir naujo vienovę.

Turime patys gerai pažinti savo krašto kultūros paveldą, laikmečio poreikius ir dėsningai vykstančią kaitą. Pasauliui mes būsime įdomūs tik savita kultūra, savomis tradicijomis. Priešingu atveju lietuvių tauta greitai ištirps stipresnių Vakarų Europos šalių kultūrose, todėl būtina įnešti savitą indėlį į Europos tautų kultūrą ir jos patirties lobyną.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Literatūra:

- Adomavičienė M. Tautodailės parodos – mūsų krašto kultūros dalis // Tautodailės metraštis. Nr. 7. – Vilnius, 2002;
- Astrauskas R. Pamąstymai apie liaudies kultūrą trečiajame tūkstantmetyje. // Tautodailės metraštis. Nr. 6. – Vilnius, 2001;
- Rimkus V. Liaudies menas XXI amžiuje. // Keramika laiko tėkmėje. – Kuršėnai, 2002.

PAMOKOS TEMA

Apie žymiausius tautodailės kūrėjus

LEKTORIUS

Vidas Mažukna

PAMOKOS PLANAS:

1. Įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos planų ir uždavinių aptarimas;
2. liaudies meno raida Lietuvoje (nuo pirmykštės visuomenės laikų iki šiandienos);
3. Aukštaitijos liaudies menas;
4. Lietuvos tautodailininkai ir jų kūryba
5. Apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų apibendrinimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Kadangi gyvenu Panevėžyje, mokinius daugiausia supažindinsiu su Aukštaitijos liaudies menu, papasakosiu ir iliustratyviai parodysiu apie Panevėžio, Kupiškio, Rokiškio, Biržų, Anykščių, Pasvalio, Utenos, Ukmergės liaudies meistrus ir jų kūrinius, pažintį su jais, jų gyvenimą ir kūrybą. Tai tokie kūrėjai kaip tapytojas, pirmasis P. Galaunės premijos laureatas Antanas Tučius, audėjų audėja Angelė Aleliūnienė, kalvių kalvis Vytautas Kryževičius, medžio drožėjai: L. Šepkos konkurso laureatas Jonas Tvardauskas, drožėjų drožėjas Vytautas Ulevičius, dviejų aukso vainikų laimėtojas Rimantas Zinkevičius. Papasakosiu apie savamokslį keistuolį, kuriam tautodailininkų sąjungos nereikia, Venecijų Jočį. Taip pat apie pažintį su Žemaitijos korifėjais Stanislovu Riauba, Vytautu Majoru, bei jaunais jau žinomais drožėjais Sauliumi Lampicku, Adolfu Teresiumi bei jų kūryba. Išaiškinsiu, kad kurti gali kiekvienas, reikia tik noro.

Kaip jau minėjau, daugiau papasakosiu apie Aukštaitijos meistrų kūrinius, tačiau pradėsiu nuo liaudies meno raidos Lietuvoje.

Teko patirti, kad daugelyje Vakarų Europos šalių netgi nesuprantamas liaudies meno terminas. Lietuvoje liaudies meno šaknys siekia pirmykštės visuomenės laikus. Vystantis žmogui tobulėjo jo menas, kūryba buvo perduodama iš kartos į kartą.

XX amžiaus pradžioje kultūrinis gyvenimas ženkliai suaktyvėjo. 1907 metų sausio 9 dieną įvyko pirmoji XX amžiaus lietuvių dailės paroda. Dalyvavo 235 kūrėjai ir buvo įkurta Lietuvių Dailės Draugija. Iki 1940 metų Liaudies meno parodos buvo surengtos 1927 m. Kaune ir 1930 m. Šiauliuose. Rokiškyje grafas Pšezdeckis turėjo vieną didžiausių liaudies meno rinkinių Lietuvoje. Deja, tas rinkinys neužilgo iškeliavo į didžiųjų Europos miestų antikvariatus.

Po antro pasaulinio karo pirmąsias parodas surengė 1947 metais Panevėžys, Telšiai, Kaunas,

Vilnius ir Rokiškis. 1966 m. buvo įsteigta Lietuvos Liaudies Meno Draugija (LMD). Atkūrus nepriklausomybę LMD perkrikštyta į tautodailininkų sąjungą (LTS).

Kadangi jau 18 metų esu renkamas Panevėžio regiono tautodailininkų vadu (kas nemoka dirbt, tas mokina kaip dirbt; kas nemoka nei dirbt, nei mokint – tas vadovauja), gan neblogai pažįstu ir pažinojau beveik visus krašto meistrus. Dauguma jų – kaip liaudis sako "su čviekų". Pavyzdžiui V.Jočys sudegino pirtelę "kad Lietuvai būtų šviesiau", išdrožė save karste su užrašu "Nijolytė manęs verks". Užėjus S. Pabedinskui, Venecijus pasiėmė didžiulį peilį, pridėjo Skirmantui prie kaklo "O Versači" ir nupjovęs kaklaraištį prisikalė prie sienos – žinosiu, kad pas mane lankėsi S. Pabedinskas. Vėliau išdrožęs S.Pabedinską karste, palaidojo drožinį Degenių kapinaitėse. J. Lapinskaitė sukūrė apie Venecijų filmą "Venecijaus gyvenimas ir Cezario mirtis", kuris pelnė aukščiausią apdovanojimą kino festivalyje Prancūzijoje. Tai dalis prisiminimų apie vieną meistrų. O tokių "su čviekų" nemažai, ir apie juos, jų kūrybą ir keistenybes papasakosiu mokiniams. Pateiksiu tautodailės metraščius.

PASTABOS

Panevėžio mokykloms

Jeigu bus pageidavimų, nuvesiu į Vytauto Ulevičiaus 44 kūrinių ekspoziciją Panevėžyje, Respublikos 25, ir papasakosiu apie kiekvieną iš jų. Galbūt pasikviesim autorių. V. Ulevičius tuos kūrinius padovanojo miestui.

PAMOKOS TEMA

Pažintis su tautodaile

LEKTORIUS

Jonas Rudzinskas

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dailieji amatai;
3. tautodailė Lietuvoje, tekstilės kūriniai;
4. taikomieji dekoratyvinio medžio dirbiniai;
5. liaudies skulptūros raida;
6. būdingiausių tautodailės autorių kūryba;
7. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslai

Puoselėti pagarbą kūrybai ir kultūrai. Suteikti žinias apie tradicines vertybes. Išmokyti vertinti ir analizuoti dailiuosius amatus, supančius kasdieniame gyvenime kūrinius. Supažindinti su kūrybinių žanrų įvairove, technikos pradmenimis. Supažindinti su šiuolaikinės etnografinių regionų tautodailės savitumais. Sudominti kūrybine veikla, atskleisti šiuolaikinio proceso galimybes ir perspektyvą.

Kasdieniam gyvenimui susiduriame, naudojames ir grožimės įvairiais dekoratyviais dalykais. Autoriai kurdami ar dalyvaudami kuriant žmogaus aplinką stengiasi ją daryti prasmingą, harmoningą. Tautodailininkai išsiskiria iš kitų menininkų tuo, kad stengiasi tai daryti neprarandant ryšio su praeities pasiekimais, išlaikyti ankstesnių kartų siekių tęstinumą. Turėdami savitą „šiaurietišką“ temperamentą, estetinio skonio jausmą, lietuviai susiformavo sau priimtina dizaino logiką, stilius, koloritą. Lietuvių tautinius rūbus palyginus su kitų tautų tautiniais kostiumais galime pastebėti charakterio įvairovę. Tautodailininkai ausdami medžiagas rūbams kruopščiai parenka siūlų spalvas. Jei pirktinė spalva netinka – perdažo. Populiariausi tekstilės kūriniai yra tautinės juostos, lininiai rankšluosčiai, ornamentuotos lovatiesės. Dabartiniais laikais daugelis jų naudojami kaip tautinis suvenyras. Šiuolaikinė austa tekstilė vystosi keliomis kryptimis: vienos pagrindą sudaro XIX a. tradicijų tęsimas, geometrinio tikslumo raštų kūrimas. Kita kryptis vysto XX a. viduryje iškilusią dvivertę kiauraraštę techniką. Dažnai ji jungiama su kaišytiniais raštais. Žalsvo ir balto lino, baltos medvilnės atspalviai padeda išlaikyti būdingą koloritą. Atskira audimo sritis šiais laikais tapo tautinės juostos. Gausiausiai paplitusios Lietuvoje žinomos nuo XIII a. rinktinės juostos. Juose audžiami ornamentai sudaromi iš ženklų-simbolių, kurie tampa prasmingi. Ar žinote kaip balindavo lininius audeklus senovėje? Ar žinote kuo dažydavo siūlus praeityje? Ar visi matėte, kaip atrodo senoviškos audimo staklės? (Audinių pavyzdžius ir iliustracijas pamokos metu perduodame vienas kitam, išsiaiškiname kylančius klausimus pašnekesyje su mokiniais).

Taikomųjų dekoratyvinių medžio dirbinių populiarumas apspręstas geografinės padėties. Mediniai daiktai nuo neatmenamų laikų ima dominuoti. Raižomi darbo įrankiai, namų apyvokos reikmenys,

rogės, vežimai su pakinktais, baldai, architektūrinės detalės. Ilgainiui susiformavo lietuviams būdingi raižymo principai; atlikimo precizika, saikingumas, kompozicijos išbaigtumas, prasmę turinčių simbolių įpyrimas. Reikšmingas šuolis raidoje įvyksta išradus tekimo stakles. Tekintos detalės ypatingai pakeičia baldų išvaizdą, interjerą. Kintant gyvenimo sąlygoms, pakito daugelio daiktų paskirtis. Jų funkcija liko tik dekoratyvinė-suvenyrinė. Bet tai ir gelbsti nuo išnykimo. Galime stebėti, kaip tautinio atgimimo metu domimasi verpstėmis, raižytais šaukštais, skrynelėmis. Žmonės nori atgaivinti atmintyje išlikusių ornamento simbolių prasmę. (Kokia mediena geriausiai tinka ornamentų raižymui ir kodėl? Kas užtikrina išdrožto ornamento tikslumą ir grožį?).

Liaudies skulptūros ištakos yra vienos giliausių. Monumentalioji skulptūra aiškiausiai akumuliuoja šiuolaikinės tautodailės tendencijas. Šis jos bruožas perkėlė visą tautodailės prestižą į naują raidos lygį. Suvienijus atskirų žinomiausių meistrų pajėgas lietuviai pirmieji pradėjo kurti tokio tipo skulptūrų parkus. Pradėta statyti kuriant rimtą, originalų architektūrinį planą. Jo pobūdis priklauso nuo pasirinktos vienijančios temos. Ryškus pavyzdys yra „Raganų kalnas“ Juodkrantėje, „Čiurlionio kelias“ Dzūkijoje, „Žalgirio parkas“ Cinkiškėse. Eksterjerinės skulptūros suklestėjimui didelę reikšmę turi impregnavimo ir polichromijos medžiagų tobulėjimas. Sukurtų dengimo skysčių ir spalvotų dažų atsparumas gamtinėms sąlygoms praplečia tautodailininkų kūrybines galimybes. Spalvinamos medienos formos geriau įžiūrimos landšafto erdvėje, didina raiškos įtaigumą. Keletas skulptūrų „Raganų kalne“ 2009 m. eksperimento keliu buvo padengtos naujai išrasta nanotechnologine danga. Natūrali mediena veikiamą saulės ir lietaus patamsėja, išblunka. Formos ir paviršiaus faktūros susilieja, tampa neišraiškingos. Nano medžiagos danga išsaugo medienos natūralų šviesų toną, drėgmė nepūdo medienos. Tradicinės skulptūros plastiką taip pat įtakoja kaltų, automatinių įrankių atsiradimas. Sunku numatyti, kokie išradimai, svarbūs kūrybinei plastikai, bus išrasti ateityje. (Kokia mediena naudojama lauko skulptūrai kurti? Kaip vadinamos tradicinės kalvystės detalės, puošiančios stogastulpių viršūnes? Kas apsaugo skulptūrą nuo kritulių?).

Pamokoje atsižvelgiant į laiką numatoma šnekėti apie popieriaus karpinius, tapybą, grafiką, keramiką, kalvystę, gintaro juvelyrą. Pašnekesio metu trumpai aptariama būdingiausių autorių kūryba.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Panaudota medžiaga: „Vytautas Jarutis“, 2010. „Vytautas Valiušis“, 2009. „Juvelyrė“, 2010. „Skulptūra“, 2007. „Tapyba“, 2008. „Monika Bičiūnienė“, 2004. „Petronėlė Gerlikienė“, 2004. „Stanislovas Riauba“, 2004. „Adomas Kvasas“, 2009. „Tautodailės metraštis“, Nr. 1-19. „Ceramika artystyczna – Wiza“. „Šiuolaikinė lietuvių tautodailė“, 2007. „Lietuvos tautodailės kūrėjų asociacijos ŽINYNAS /1“, 2007.

PAMOKOS TEMA

Tautodailė – gintaro apdirbimas ir gaminiai iš gintaro

LEKTORĖ

Vida Šmitienė

PAMOKOS PLANAS:

1. Organizacinė dalis. Lektorė pristato pamokos tikslus ir uždavinius. Mokiniai įdėmiai klauso ir suvokia, ką reikės veikti pamokos metu;
2. Informacijos pateikimas. Lektorė įjungia multimedia su paruošta metodine priemone tema „Tautodailė – gintaro apdirbimas ir gaminiai iš gintaro“. Mokiniai įdėmiai klauso įsidėmėdami pateiktą informaciją apie gintarą tautodailėje.
3. Savarankiškas mokinių darbas naudojantis internetu. Lektorė mokinius suskirsto grupėmis. Atliekamos užduoties tema „Kolekcijų rinkimas, taikomieji ir vaizduojamieji gintaro meniniai darbai“ – naudojantis internetine erdve. Mokiniai parenka teisingus raktinius žodžius, norėdami rasti reikalingą informaciją.
4. Apibendrinimas ir vertinimas. Moksleiviai pasako savo nuomonę apie netradicinės pamokos naudą jų gilesniam pažinimui apie gintaro apdirbimą.

PAMOKOS SANTRAUKA

Netradicinė-educacinė pamoka – vienas iš geriausių būdų ugdyti mokinio kūrybiškumą, išnaudojant žmogiškuosius resursus.

Tikslas – susipažinti su gintaru kaip medžiaga, naudojama tautodailėje, – tautinio kultūrinio paveldo suvokimas.

Uždaviniai:

- paruošti metodinę priemonę PowerPoint programoje ir ją pristatyti naudojant IKT;
- per duotą laiką moksleiviams, dirbant grupėse, surinkti kolekciją gintaro papuošalų, naudojantis internetine erdve.

Mokinių pasiekimai:

- smalsiai, kūrybingai siekti išsiaiškinti ir suvokti technologijų vietą, reikšmę žmogaus aplinkoje;
- puoselėti Lietuvos tautodailės paveldą, domintis gintaro rinkimo, apdirbimo technologija, meniniais gintaro gaminiiais;
- gerbti kito nuomonę, kūrybingai bendradarbiauti taikant metodą – darbas grupėse;
- nustatyti, kokios informacijos reikės pateiktoms idėjoms atrinkti ir įgyvendinti, surašyti raktinius paieškos žodžius ir nurodytuose informacijos šaltiniuose ją surasti;
- rinkti, kaupti, papildyti, atrinkti ir naudoti informaciją, reikalingą problemai spręsti, įvertinti informacijos panaudojimo tinkamumą, ją analizuoti, apibendrinti, vertinti, pateikti vaizdo priemonėmis;
- pagal išskirtą problemą pateikti pavyzdžius, kokiais būdais galima rasti reikiamą informaciją;
- pateikti du skirtingus pavyzdžius, kaip galima vaizdžiai pateikti informaciją (piešimas technologijų užrašuose, nuotraukos rastos internetinėse svetainėse).

Svarbu gauti grįžtamąją informaciją apie patirtą teorinę ir praktinę naudą bei iškylančias problemas. Kad pamoka praeitų turiningai ir naudingai, turi būti susikalbėjimas su lektoriumi ir mokytoju – geranoriškai bendradarbiaujant jo pamokoje.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: multimedia, internetinės svetainės.

PAMOKOS TEMA

Lietuvių audinių ornamento simbolika

LEKTORIUS

dr. Vytautas Tumėnas

PAMOKOS PLANAS:

1. tradicinių lietuvių audinių ornamento simbolika;
2. pagrindinės lietuvių tekstilės rūšys, jų atlikimo technologijos, priešistorinės ištakos;
3. liaudies tekstilės ornamento sandaros ypatybės, vyraujantys ženklų sudarymo simetrijos principai;
4. tekstilės ornamento ženklų ištakos neolito kultūrose bei liaudies kultūros simbolika. Pirminės žinios apie sakraliosios geometrijos reiškinį kitose kultūrose;
5. mokslininkų tyrimai tekstilės ornamento simbolikos klausimu;
6. geometrinio baltų ornamento interpretavimo skaitmeninėje interneto erdvėje galimybės ir įdomybės.

PAMOKOS SANTRAUKA

Lietuvių liaudies tekstilės ornamentas – vienas archajiškiausių dailės reiškinių. Jo vertė ne tik istorinė bei estetinė – jo liaudiški įvardinimai rodo, kad jam buvo teikiama ir gili simbolinė reikšmė. Geometriniai liaudies tekstilės raštai įdomūs savo formų ir reikšmių kilme, sąsajomis su tautosaka ir mitologija bei tolimesne raida šiuolaikinėje kultūroje, kurioje ženklo, emblemos, firmos logotipo svarba sudaro palankias prielaidas jų modernioms interpretacijoms.

Paskaitose supažindinama su tradicinių lietuvių audinių ornamento simbolika. Nusakomos pagrindinės lietuvių tekstilės rūšys ir jų atlikimo technologijos. Trumpai apžvelgiamos jų priešistorinės ištakos. Aptariamasis liaudies tekstilės ornamento sandaros ypatybės, vyraujantys ženklų sudarymo simetrijos principai. Aiškinama tekstilės ornamento ženklų ištakos neolito kultūrose bei liaudies kultūros simbolika. Pateikiamos pirminės žinios apie sakraliosios geometrijos reiškinį kitose kultūrose. Pristatomi mokslininkų tyrimai tekstilės ornamento simbolikos klausimu. Atskleidžiamos geometrinio baltų ornamento interpretavimo skaitmeninėje interneto erdvėje galimybės ir įdomybės.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Pagalbinės priemonės pamokoms: Lietuvių liaudies tekstilės albumai; leidinys „Mokytojų lietuvių etninės kultūros kompetencijų tobulinimas“ (Pedagogų profesinės raidos centras, 2008), taip pat internetiniai leidiniai „Lietuvių etninė kultūra. Augalija etninėje kultūroje“ (<http://mkp.emokykla.lt/etnine2/>); „Lietuvių liaudies menas. ARS 3“ (<http://mkp.emokykla.lt/ars/default3.htm>); „Kūryba ir tradicijos. Geometriniai lietuvių audinių raštai“ (<http://www.emokykla.lt/cd/AudiniuRastai/>); Internetinis latvių ornamento puoselėtojų „Žymės fondo“ tinklapis (www.zime.lv). Mokslo monografijos: Vėlius N. „Senovės baltų pasaulėžiūra“ (1983); V. Tumėnas. „Tradicinių lietuvių juostų ornamentas: tipologija ir semantika“ (2002).

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: kompiuteris, multimedia (nuotraukos, videofilmai); internetas; demonstruojamos tradicinių tekstilės technikų priemonės ir medžiagos.

PAMOKOS TEMA

Simboliai lietuvių liaudies dailėje

LEKTORIUS

dr. Vytautas Tumėnas

PAMOKOS PLANAS:

1. būdingiausi lietuvių liaudies dailės ir architektūros simboliniai motyvai ir ženklai;
2. taikomosios dailės ir paprotinio meno pavyzdžiai: baldų, interjero ir architektūros puošyba, mažoji architektūra, keramika, tekstilė ir jos įrankiai, kalvystės dirbiniai, margučiai, šiaudiniai sodai, muzikos instrumentai;
3. simboliniai ir ženkliniai pasirinktų dirbinių aspektai. Simbolių reikšmė platesniame kultūros kontekste, jų regioninis savitumas ir universalieji aspektai;
4. simbolių ryšys su mitinės pasaulėžiūros tradicija ir mitiniais-poetiniais įvaizdžiais gerai žinomais tautosakoje. Išsamiau nagrinėjama Gyvybės medžio, Pasaulio centro, Gyvybės vandens, paukščių, žirgų, žalčių, varlės, dangaus šviesulių simbolika. Trumpai - šių simbolių tąsa šiuolaikinėje kultūroje.

PAMOKOS SANTRAUKA

Paskaitose supažindinama su būdingiausiais lietuvių liaudies dailės ir architektūros simboliniais motyvais ir ženklais. Analizuojami taikomosios dailės ir paprotinio meno pavyzdžiai: baldų, interjero ir architektūros puošyba, mažoji architektūra, keramika, tekstilė ir jos įrankiai, kalvystės dirbiniai, margučiai, šiaudiniai sodai, muzikos instrumentai. Atskleidžiami simboliniai ir ženkliniai pasirinktų dirbinių aspektai. Aiškinama bei interpretuojama platesniame kultūros kontekste simbolių reikšmė, jų regioninis savitumas ir universalieji aspektai. Atskleidžiamas simbolių ryšys su mitinės pasaulėžiūros tradicija ir mitiniais-poetiniais įvaizdžiais gerai žinomais tautosakoje. Išsamiau nagrinėjama Gyvybės medžio, Pasaulio centro, Gyvybės vandens, paukščių, žirgų, žalčių, varlės, dangaus šviesulių simbolika. Trumpai apžvelgiama šių simbolių tąsa šiuolaikinėje kultūroje.

Tokiu būdu mokoma atpažinti simbolinius motyvus liaudies dailėje, pažvelgti į jų sklaidą įvairiose dailės ir architektūros srityse, atsekti jų ryšį su mitine-poetine tradicija, supažindinama su vyraujančiomis moksle simbolių reikšmės interpretacijomis. Paskaitos metu, klausimų-atsakymų forma moksleiviai įtraukiami į simbolių motyvų atpažinimo dailėje procesą bei skatinami gyvai prisiminti tautosakos mito-poetinius įvaizdžius, susijusius su aptariamais simboliais.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Pagalbinės priemonės pamokoms: Lietuvių liaudies meno ir architektūros albumai, Pedagogų profesinės raidos centro leidinys „Mokytojų lietuvių etninės kultūros kompetencijų tobulinimas“ (2008 m.), taip pat internetiniai leidiniai „Lietuvių etninė kultūra. Augalija etninėje kultūroje“ (<http://mkp.emokykla.lt/etnine2/>); „Lietuvių etninė kultūra. Gyvūnijos pasaulis etninėje kultūroje“ (<http://mkp.emokykla.lt/etnine/?id=2>); „Lietuvių etninė kultūra. Namai etninėje kultūroje“ (<http://mkp.emokykla.lt/etnine3/?id=41>); „Lietuvių liaudies menas. ARS 3“ (<http://mkp.emokykla.lt/ars/default3.htm>). Mokslo monografijos: Vėlius N. „Senovės baltų pasaulėžiūra“ (1983); V. Tumėnas. „Tradiciónių lietuvių juostų ornamentas: tipologija ir semantika“ (2002).

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: kompiuteris ir multimedia (nuotraukų ir prezentacijos tekstų peržiūrai).

PAMOKOS TEMA

Kraičio skrynia

LEKTORĖ

Laimutė Žilinskienė

PAMOKOS PLANAS:

1. kraitinės skrynios, jų vieta namuose. Kraitinių skrynių puošyba;
2. dialogas su mokiniais, kurio metu kviečiami pasidalinti savo žiniomis, nuomonėmis su draugais;
3. kraičio skryniose tautodailės lobis. Lietuvių tradiciniai ornamentai mezginių raštuose;
4. diskusija „Kur ir kaip galėčiau pritaikyti gautas žinias?“.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslai:

- ugdyti atsakomybę už tautos kultūros paveldą;
- plėsti žinias apie tautodailę, tradicinius tekstilės gaminius;
- saugoti savo kultūros paveldą, įpinant į šiuolaikines gyvenimo formas;
- užsiėmimo vietoje paruošti temą iliustruojančią parodėlę.

Nuo amžių prie Baltijos jūros gyvena darbštūs, kūrybingi lietuviai žemdirbiai, išsaugoję seną savo protėvių kalbą, melodingas dainas, pasakas, papročius ir savitą tautodailę. Daugumos liaudies menininkų vardai, kaip ir jų kūriniai, dingo laiko tėkmėje. Sunaikino juos ir negandų metai. Daugiausia išliko XIX bei XX a. pradžios kūrinių: tik maža jų dalis siekia XVII–XVIII a.

Tarp baldų svarbią vietą užėmė skrynios. Tai merginos, o vėliau ištekėjusios moters nuosavybė, jos brangiausias turtas (tęsiant pasakojimą supažindinti su skrynių puošyba, regioniniais skirtumais).

Moksleiviai bus kviečiami bendram pokalbiui apie turimas, matytas skrynias, pastebėtus raštus ant skrynių. Aptarsime, kur galime pamatyti šiuos baldus. Bandysime įvardinti priežastis, kurios lėmė būtent tokią ornamentiką.

Lektorė trumpai pristatys senovės lietuvių moterų rankdarbių paskirtį, gamybos įrankius, žaliavą. Aptars mezginių ornamentus: augalus, gyvūnus su augalais, gėlių vazonėlius, gyvybės medį, dangaus kūnus.

Užsiėmimo pabaigoje diskusija „Kur ir kaip galėčiau pritaikyti gautas žinias?“.

Mezginių pavyzdžiai ir komentarai apie jų pristatymą šiandieniniame gyvenime.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Naudota literatūra:

- Libertas Klimka. Tautos metai. Vilnius, 2008;
- Lietuvių liaudies menas. Vilnius, 1993;
- Pranė Dundulienė. Lietuvių liaudies kosmologija, Vilnius, 1988;
- Jonas Trinkūnas. Baltų tikėjimas, Vilnius, 2000;
- Irena Stravinskaitė. Senovinė simbolika. Lietuvos tautodailininkų sąjunga, 2008.

1.8.2. Tautodailininkų kūrybinės dirbtuvės

PAMOKOS TEMA

Karpiniai. Senoji tradicija ir dabartis

LEKTORĖ

Sigita Dacienė

PAMOKOS PLANAS:

1. įvadinis pokalbis; pasinaudojant vaizdine medžiaga apibūdinami karpiniai, kaip viena liaudies meninės kultūros formų;
2. supažindinama su žymiausiais karpinių meistras Lietuvoje; gilinamasi į skirtumus senųjų tradicinių namų interjero puošybos popieriaus karpinių ir šiuolaikinių dekoratyvių karpinių; kalbama apie spalvų derinimus, simboliką;
3. demonstruojami įrankiai skirti karpiniams (iš anksto mokiniai informuojami, kad atsineštų žirkutes); demonstruojama karpymo technika;
4. praktinė užduotis „Gyvybės medis“; aptariama Gyvybės, Pasaulio medžių reikšmė; kalbama apie ornamentų simbolines prasmes;
5. sukuriamas Gyvybės medžio eskizas ir karpomas karpinys;
6. pristatomi kūrybinio proceso rezultatai, surengiant karpinių parodėlę;
7. vyksta parodos aptarimas; ieškoma sąsajų su liaudies kūryba; karpiniuose, kaip ir mūsų liaudies dainose, reiškiamą gamtos poeziją, liejasi neišsenkamas dekoratyvios formos žaismas, teikiantis žmogui įgimtą estetinį pasigėrėjimą.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas – mokyti pažinti lietuvių liaudies meno, ugdyti pagarbą tautos tradicijoms.

Uždaviniai:

- įdomiai pateikti žinias apie karpinių meno reikšmę lietuvių tautos kultūroje;
- skatinti moksleivių domėjimąsi karpinių menu, kad formuotųsi kūrybinis polėkis.

Pamokoje mokiniai supažindinami su viena liaudies meninės kultūros formų – karpiniais, jų ypatumais, senąja tradicija ir dabartimi. Mokiniai turės galimybę atlikti praktinę užduotį – sukurti Gyvybės medžio eskizą ir karko karpinį.

Gyvybės medis – tai žydintis medis su pumpurais ir vaisiais, saugomas paukščių ir gyvūnų. Lietuvių liaudies ornamente dažniausiai vaizduojami paukščiai. Jie komponuojami su augaliniu ornamentu.

Gyvūnų ornamentai turėjo simbolinės prasmės. Pavyzdžiui, lakštingala – mergaitės jaunystės dienų linksmumo ir nerūpestingumo simbolis, gandras – kraičio rinkėjas ir saugotojas. Vandens paukštis ant medžio viršūnės ar stulpo simbolizavo žemės ir vandens sąjungą, kosmoso dinamiškumą ir gyvybės nenutrūkstamumą. Gaidžio giedojimas siejamas su gamtos ritmu, jos nuolatine kaita, atgimimu. Višta, dedanti kiaušinius, iš kurių išsirita gyvas viščiukas, laikoma nesibaigiančio gyvenimo tąsos simboliu.

Darbo metodai: pokalbis, vaizdo medžiagos peržiūra, praktinis užsiėmimas.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: multimedijos projektorius, ekranas, demonstracinė medžiaga parengta Power Point programa, tautodailės dirbinių pavyzdžiai, papildoma literatūra, asmeninė karpinių paroda.

PAMOKOS TEMA

Tautodailė Dzūkijoje

LEKTORĖ

Audronė Lampickienė

PAMOKOS PLANAS:

1. supažindinimas su pagrindiniais Dzūkijoje vykstančiais tautodailės renginiais;
2. iškiliasi Dzūkijos tautodailininkai ir jų kūryba;
3. praktiniai užsiėmimai (pagal mokinių pasirinkimą): margučių marginimas vašku, šiaudinių sodų rišimas, pintinės juostos, riešinių mezgimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslai:

- skatinimas turiningai leisti laisvalaikį;
- neformaliojo švietimo prieinamumo didinimas;
- užimtumo, kūrybingumo skatinimas;
- vyresniosios kartos patirties ir įgūdžių perdavimas;
- Dzūkijoje gyvenančių tautodailininkų ir jų kūrybos populiarinimas;
- senųjų lietuviškų tradicijų, amatų pritaikymas šiandien;
- liaudies meno, amatų propagavimas, informacijos sklaida.

Pamoka sudaryta iš dviejų dalių. Pirmoje jos dalyje mokiniai turės progos artimiau susipažinti su tautodailės menu. Didelis dėmesys skiriamas Dzūkijoje vyraujančiomis tautodailės sritimis, tautodailės renginiais. Antroje pamokos dalyje, mokiniai praktinių užsiėmimų metu, išbandys savo jėgas kūrybos procese. Siūlomi praktiniai užsiėmimai: margučių marginimas vašku, šiaudinių sodų rišimas, pintinės juostos, riešinių mezgimas. Pamoka populiarina liaudies meną, skatina kitoki (kūrybinį) laisvalaikio praleidimo būdą.

PASTABOS

Priemonės teorinei pamokos daliai: knygos-albumai apie tautodailininkus, tautodailės metraščiai, LTS Dzūkijos skyriaus archyvinė medžiaga (straipsniai spaudoje, filmuota medžiaga, įvairių renginių nuotraukos).

Priemonės praktiniams užsiėmimams: vaško šildyklės, koteliai marginimui, virti kiaušiniai, dažai, margučiai – pavyzdžiai (kitiems užsiėmimams – jiems reikalingos medžiagos, pavyzdžiai).

1.9. Teatro meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai

1.9.1. Teatro meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos

PAMOKOS TEMA

Ekskursija į Šiaulių dramos teatrą

LEKTORIUS

Juozas Bindokas

PAMOKOS PLANAS:

1. teatro bibliotekoje literatūrinės dalies vedėja papasakoja trumpą ŠDT, kuris 2011 m. švenčia 80-metį, istoriją, supažindina su reikšmingiausiais teatro periodais, iškiliausiais aktoriais ir režisieriais.
2. ekskursija po teatro cechus, paaiškinant, kas juose vyksta. Aplankomi stalių, dailininkų, butaforijos, grimo cechai, siuvelykla, garso studija, teatrinių rūbų sandėlys ir t. t.
3. teatro scena. Čia mokiniai supažindinami su scenos įranga, apšvietimo ir garso efektais, norintys gali teatro scenoje pasireikšti (paskaityti, padainuoti). Trumpai paaiškinama, kaip aktorius kuria vaidmenį, kiek pagalbinio personalo jam padeda ir kaip tai vyksta scenoje.
4. mokiniai susėda teatro salėje ir supažindinami su teatro etika, paaiškinama, kaip dera elgtis spektaklio metu, kad netrukdytų žiūrovai vieni kitiems ir aktoriams.
5. pabaigai – nuotrauka prisiminimui teatro scenoje.

PAMOKOS SANTRAUKA

Mokiniai susipažįsta su teatru tik per spektaklius, kitaip sakant, mato tik paradinę teatro pusę. Norėtusi praplėsti pažinties su teatru diapazoną, parodyti kasdienį teatro darbą, supažindinti su teatro struktūra, cechais. Siekti, kad mokiniai daugiau pamatytų ir suprastų, kaip gimsta spektaklis, kiek žmonių prie to prisideda.

Pamoka siekiama praplėsti mokinių supratimą apie teatrą, parodyti, kad spektaklio gimimas – sudėtingas darbas, kad teatre ne tik aktoriai, bet ir daug įdomių specialistų dirba (dailininkai-dekoratoriai, garso operatoriai, dailininkai-apšvietėjai, grimeriai ir t. t.).

PAMOKOS TEMA

Tapau Tau reikalingas

LEKTORIUS

Juozas Bindokas

PAMOKOS PLANAS:

1. šaknys. Mano tėviškė. Ką aš žinau apie savo kaimo, miesto, gatvės, kurioje gyvenu, istoriją;
2. žodis. Lietuvių kalbos išskirtinumas. Tarmės;
3. nuojautos. Emigracija, demografinė situacija.

PAMOKOS SANTRAUKA

Vykstant pasaulinei globalizacijai iškyla grėsmė nedidelėms tautoms išnykti, asimiliuotis. Todėl mums labai svarbu išsaugoti lietuvišką savitumą, kalbos ypatingumą, talpumą ir grožį, perteikti jį visiems – ypač jaunimui. A. Žukausko poezija tam puikiai pasitarnauja, juolab, kad netrukus švęsime poeto gimimo šimtmetį. 2011 m. rugpjūčio 23-iosios naktį jo gimtajame Bubelių kaime buvo išniektintas paminklinis akmuo: sudaužytas eilėraščio “Alksnio nelabtvė” ketureilis.

ŠAKNYS

...nes ir joms, ir varnalėšoms,

Sava vieta ir savos šaknys, rišančios

Prie savo vietos, kaip visam, kas gyva ir negyva, –

Sava vieta ir šaknys iki skausmo

Pririšusios.

(“Bubeliai”)

Mano tėviškė – tai ta vieta, iš kur aš atėjau. Tai mano šaknys, kūrybos galios, mano patirtis ir stiprybė. Ką aš žinau apie savo kaimo, miesto, gatvės, kurioje gyvenu, istoriją (kokie padavimai, legendos, pavadinimų kilmės, papročiai, prietarai ir t. t.).

ŽODIS

...saulėtekis saulėtakis rytais, dienom,

Mėnultekis, mėnultakis naktim – per ežerus, per ežerynus

Per ežerokščius, ežeraičius, ežeriokus, ežerūklus,

Ežeronės ir ežeriausių ežeriausias

Ežerijas...

(“Saulėtekis saulėtakis”)

Mūsų 3 milijonai. Palyginkime save su kinais, kurių – virš milijardo, su angliakalbiais, kurių maždaug irgi tiek pat. Turime didžiuotis ir džiaugtis, kad mums lemta kalbėti, skaityti ir suprasti tai,

kas parašyta lietuviškai. Pabandykime išversti A. Žukausko tekstą apie *ežeriausias ežerijas* kad ir į anglų kalbą... Ar įmanoma? Kokia tarme kalbėjo mano seneliai, mano tėvai. Gal ir aš dar kalbu...

NUOJAUTOS

...ir jei po tūkstantos dienos tavęs nepasiilgsiu,

nepareisiu, tai žinok:

Jau niekada tavęs nepasigiesiu,

Nes būsiu neišlikęs ir pamiršęs viską – tavo vardą,

savo vardą –

Ant didelės, ant išmarinės jūros kranto.

(“Tavo vardas”)

Pokalbis apie emigraciją, demografinę situaciją. Kuo aš galiu prisidėti, kad taip neatsitiktų.

Atrasti galima ne tik naujas žemes. Norėtusi, kad jaunimas atrastų ir užsibūtų poeto A. Žukausko *užlaikiuose* – sodriame ir pilname gyvybės pasaulyje. Pasaulyje poeto, kuriam buvo ankšta žodynuose, kurio eilėraščiai netelpa į tradicinius rėmus ir primena lyg sakmes, giesmes ar užkeikimus. Norėtusi, kad per poeziją jaunimas atrastų save, kad 2011 m. rugpjūčio 23-iosios naktį Bubeliuose sudaužyto eilėraščio “Alksnio nelabtvė” skeveldros pasiektų jaunimo širdis.

PAMOKOS TEMA

Aktorinis meistriškumas bei režisūriniai elementai

LEKTORĖ

Lina Bocytė-Garbačiauskienė

PAMOKOS PLANAS:

1. renginių vedimo ir organizavimo metodikos išanalizavimas;
2. pagrindinių renginių dramaturgijos ir režisūros aspektų aptarimas;
3. pamokos dalyvių supažindinimas su pagrindiniais aktorinio meistriškumo elementais;
4. išbandymas kai kurių praktinių bendravimo, komunikacijos, aktorinio meistriškumo pratimų, kuriuos būtų galima pritaikyti kasdieniniame darbe;
5. kalbėjimo, scenos baimės įveikimas;
6. savo minčių ir emocijų kontroliavimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas – pamoka, skirta susipažinti su scenos menu, jo teorija ir praktika.

Išklause pamoką dalyviai pagilins teorines aktorinio meistriškumo, renginių vedimo ir organizavimo metodikos žinias. Susipažins su pagrindiniais renginių dramaturgijos ir režisūros aspektais. Patobulins bendravimo įgūdžius, išmoks naujų kūrybinių įgūdžių tobulinimo, aktorinio meistriškumo pratimų, kuriuos galės taikyti kasdienėje popamokinėje veikloje. Kūrybingai bendraudami, ne tik pasieks geresnių rezultatų mokymosi procese, sukurs palankesnę mokymosi ir darbo aplinką, bet ir galės patys efektyviau mokyti kitus kūrybos elementų.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Pamokoms naudojama literatūros ir kitų informacinių šaltinių sąrašas:

- Bielinienė J., 2000, *Iškalbos menas*. Vilnius;
- Čepaitienė G., 1996, *Kalbos etiketas ir mokykla*. Šiauliai;
- Genkinas D., Kanovičius A., 1985, *Masinių renginių teatralizacija*. Vilnius;
- *Kalbos balso lavinimas*. Sud. Kudarauskaitė M., 2001, Vilnius;
- Karnegi D., 1992, *Kaip išsiugdyti pasitikėjimą savimi ir vieša kalba paveikti žmones*. Vilnius;
- *Lietuvos vaidybos mokykla (Teatro edukologija)*. Sud. Adomaitytė A., 2004, Vilnius;
- Lydeka A., 2002, *Protokolo pagrindai*. Vilnius;
- Lukas M., 1983, *Mastymas ir kūryba*. Vilnius;
- Nosevičiūtė S., 1987, *Scenos kalba*. Kaunas;
- Paulavičiūtė A., 2008. *Renginių organizavimo ABĖCĖLĖ*. Vilnius;
- Pečiulis Ž., 2004, *Efektyvi komunikacija*. Vilnius;
- Savickaitė A., 1990, *Aktoriaus sceniniai gabumai*. Vilnius;
- Tarptautinių žodžių žodynas. 1985, Vilnius;
- Taurinskienė V., 2004, *Apie kostiumą*. Vilnius;
- Tumelionis V., 1997, *Mimika keičia mūsų nuotaiką*//Psichologija tau. Nr. 2.;

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: kompiuteris su video projektoriumi.

PAMOKOS TEMA**Aktoriaus profesijos paslaptys****LEKTORIUS**

Albinas Budnikas

PAMOKOS PLANAS:

1. pratimai su visa klase – 15 min.:
 - dėmesys – mažasis ir didysis ratai,
 - vaizduotė;
 - duotosios aplinkybės;
 - atliktų pratimų aptarimas;
2. asmenybės – 25 min.;
 - Rūta Staliliūnaitė nuo K. Sajos „Saulės ir stulpo“ iki J.Grušo „Barboros Radvilaitės“;
 - K. Genys. R. Staliūnaitės partneris, aktorius, poetas, nepriklausomybės šauklis.
3. K. Genio poezija – 5 min.;
4. Mokinių klausimai.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu mokiniai bus supažindinti su aktoriaus profesijos specifika, atliks nesudėtingus pratimus. Lektorius papasakos apie žymias asmenybes. Pabaigoje bus skaitoma poezija, trumpa diskusija, kurios metu lektorius atsakis į mokiniams iškilusius klausimus.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: projektorius, ekranas. Būtų gerai pamoką praveisti ne klasėje, o salėje, taip, kad mokiniai galėtų susėsti pusračiu.

PAMOKOS TEMA**Tėvų ir vaikų santykių raida****LEKTORIAI**

Algimantas Butvilas, Vaiva Mainelytė, Ramutis Rimeikis

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. rašytojų kūrybos interpretacija;
3. mokinių ir aktorių diskusija;
4. apibendrinimas, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka susideda iš dviejų dalių. Pirma – rašytojų kūrybos interpretacija. Antroje dalyje mokiniai bus kviečiami atlikti Jono Biliūno kūrinio „Kūdikystės sapnai“ vaidybinę interpretaciją.

Šiuo projektu siekiama, kad moksleiviai ne tik mokyklos mokymo programos pagalba, tačiau ir teatrinėmis, scenos meno priemonėmis būtų supažindinami su lietuvių literatūros klasikų kūryba, suvoktų dvasines ir kultūrines vertybes. Užsiėmimai skatins moksleivių kūrybiškumą.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Naudojama J. Biliūno kūryba: „Joniukas“, „Kūdikystės sapnai“, „Ubagas“, „Laiškai“.

Kita medžiaga: M. Lukšienės prisiminimai, P. Venslovos apsakymas „Elegija Jonui Biliūnui“.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalinga priemonė – muzikinis centras.

PAMOKOS TEMA**Aš ir tauta****LEKTORIAI**

Algimantas Butvilas, Vaiva Mainelytė, Ramutis Rimeikis

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. rašytojų kūrybos interpretacija. Salomėja Nėris: kūryba, dienoraščiai – Ufa, Penza, Maskva;
3. mokinių ir aktorių diskusija;
4. apibendrinimas, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka susideda iš dviejų dalių. Pirma – rašytojų kūrybos interpretacija. Antroje dalyje mokiniai bus kviečiami atlikti Salomėjos Nėries eilėraščio „Maironiui“ vaidybinę interpretaciją.

Šiuo projektu siekiama, kad moksleiviai ne tik mokyklos mokymo programos pagalba, tačiau ir teatrinėmis, scenos meno priemonėmis būtų supažindinami su lietuvių literatūros klasikų kūryba, suvoktų dvasines ir kultūrines vertybes. Užsiėmimai skatins moksleivių kūrybiškumą.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Naudota medžiaga: V. Alekna „S. Nėris. Bibliografija“. 1, 2 t., B. Raila „Kodėl antraip?“, V. Daujotytė „S. Nėris. Prie didelio kelio“.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalinga priemonė – muzikinis centras.

PAMOKOS TEMA**Tautinės tapatybės kūrimas ir gaivinimas****LEKTORIAI**

Algimantas Butvilas, Vaiva Mainelytė, Ramutis Rimeikis

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. rašytojų kūrybos interpretacija;
3. mokinių ir aktorių diskusija;
4. apibendrinimas, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Justino Marcinkevičiaus poetinė drama „Mindaugas“. Pirma dalis – Mindaugo ir Mortos scena. Antra dalis – Mindaugo ir Dausprungo scena. Istorinė aplinka ir istorinė tiesa, personažų tapatybė, karalius Mindaugas – aktualus mums?

Šiuo projektu siekiama, kad moksleiviai ne tik mokyklos mokymo programos pagalba, tačiau ir teatrinėmis, scenos meno priemonėmis būtų supažindinami su lietuvių literatūros klasikų kūryba, suvoktų dvasines ir kultūrines vertybes. Užsiėmimai skatins moksleivių kūrybiškumą.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Naudojama medžiaga: J. Marcinkevičius „Pažadėtoji žemė“, E. Gudavičiaus straipsniai.

PAMOKOS TEMA

Teatro magija

LEKTORĖ

Vilija Grigaitytė

PAMOKOS PLANAS:

1. prisistatymas bei kūrybos pristatymas su komentarais (5 min.);
2. viktorina: Ką aš žinau apie Kauno valstybinį dramos teatrą (10 min.);
3. praktiniai užsiėmimai: keletas teatrinių žaidimų; galbūt kitu atveju pjesės ar poezijos skaitymai (20 min.);
4. diskusija: Kuo mane traukia teatras? (10 min.).

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslai:

- sudominti moksleivius profesionaliuoju teatru ir jo užkulisiais bei virtuve;
- paskatinti domėjimąsi seniausiu Lietuvos teatru;
- skatinti kūrybiškumą bei susidomėjimą aktoriaus profesija.

Prisistatydamą ir trumpai pristatydamą savo kūrybą ketinu kalbėti apie teatro magiją apskritai, apie iškilias asmenybes, su kuriomis teko kartu kurti, apie aktorystės paslaptis ir teatro virtuvę. Viktorina skirta paskatinti moksleivius pasidomėti Lietuvos teatrų lopšiu – Kauno valstybiniu dramos teatru; nugalėtojai bus apdovanoti pakvietimais į spektaklius. Tam, kad pamoka nebūtų sausa ir atsižvelgiant į moksleivių amžių, ketinu pasiūlyti kelis teatrinius žaidimus, kur pamokos dalyviai gyvai ir betarpiškai bus pakviesti paimprovizuoti teatro temomis. Pagal situaciją improvizacijas galima keisti pjesės arba poezijos skaitymu. Diskusija „Kuo mane traukia teatras“ turėtų talpinti ir moksleivių rūpimus klausimus bei mano atsakymus į juos. Šioje netradicinėje pamokoje norėčiau rasti tiesioginį kontaktą su jaunais žmonėmis. Akivaizdu, kad per 45 minutes giliau įsiskverbti į teatro meną, į kūrybinę jo virtuvę sunku, visgi gyvas bendravimas su menininku turėtų sužadinti norą pasidomėti teatru ir aktoriaus profesija.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: fotografijos, jubiliejiniai teatro bukletai; viktorinos klausimai, pjesė arba pluoštas poezijos.

Prašymai: norėčiau, kad visi pamokos dalyviai sėdėtume ratu, taipogi būtų malonu, jei pamokos dalyviai pasidomėtų Kauno valstybiniu dramos teatru.

PAMOKOS TEMA**Žymiausi visų kartų lietuvių dainininkai****LEKTORIAI**

Danielius Vėbra

PAMOKOS PLANAS:

1. pasisveikinimas, prisistatymas, susipažinimas;
2. pamokos temos pristatymas;
3. pamokos temos išdėstymas;
4. pokalbis su mokiniu(iais) pamokos tema;
5. praktinis pamokos temos įsisavinimas;
6. praktinio pamokos temos įsisavinimo metu iškilusių problemų išsiaiškinimas;
7. pamokos temos įsisavinimo teigiamų aspektų nurodymas, mokinio(ių) psichologinio komforto stebėjimas ir užtikrinimas pamokoje;
8. pamokos temos įsisavinimo reziumavimas diskusijoje su mokiniais;
9. muzikos, susijusios su pamokos tema, klausymas ir aptarimas;
10. savarankiškų užduočių pateikimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje bus pasakojama apie žymiausius lietuvių klasikinės muzikos atlikėjus dainininkus, atskleidžiamos jų asmenybės, komentuojami jų ryškiausi vaidmenys Lietuvos teatruose ir pan.

Tikslai:

- sudominti moksleivius profesionaliuoju teatru ir jo užkulisiais bei virtuve;
- paskatinti domėjimąsi Lietuvos muzikiniais teatrais;
- supažindinti mokinius su žymiausiais lietuvių klasikinės muzikos dainininkais;
- skatinti kūrybiškumą bei susidomėjimą muzikinio teatro aktoriaus ir solisto profesija.

PAMOKOS TEMA**J. Tumo-Vaižganto kūrybos sąšauka su dabartimi****LEKTORIUS**

Pranas Ferdinandas Jakšys

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas. Susipažinimas su darbo eiga pamokoje;
2. dėstymas. J. Tumo-Vaižganto gyvenimas ir kūryba, kūrybos sąšauka su dabartimi;
3. apibendrinimas, diskusija (išklausan mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje „J. Tumo-Vaižganto kūrybos sąšauka su dabartimi“ lektorius remiasi ištrauka iš K. Ostrausko monodramos „VAIŽGANTAS“. Mokiniai plačiau susipažins su J. Tumo-Vaižganto gyvenimu ir kūryba, pagrindinį dėmesį skiriant kūrybai ir jos sąšaukai su dabartimi.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Naudojama medžiaga: Merkelio „Juozas Tumas-Vaižgantas“, A. Pakėno „Vaižgantas“.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: muzikinis centras.

PAMOKOS TEMA**A. Vienožinskis. Kūryba ir asmenybė****LEKTORIUS**

Pranas Ferdinandas Jakšys

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas. Susipažinimas su darbo eiga pamokoje;
2. dėstymas. A. Vienožinskio gyvenimas, asmenybė, kūryba;
3. apibendrinimas, diskusija (išklausanč mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje lektorius išsamiai pristato A. Vienožinskio asmenybę, jo gyvenimą, veiklą, kūrybą, jo kūrybos aktualumą šiais laikais.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: muzikinis centras.

PAMOKOS TEMA**Pasakėčios, jų interpretacija****LEKTORIUS**

Pranas Ferdinandas Jakšys

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas. Susipažinimas su darbo eiga pamokoje;
2. dėstymas. Pasakėčios, samprata, interpretacija. A. Vienožinskio „Vilkas ir ožys“, I. Krylovo pasakėčios;
3. apibendrinimas, diskusija (išklausanč mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu, mokiniai supažindinami su paskėčių žanru, jas interpretuoja. Vėliau atliek apraktinę užduotį pagal A. Vienožinskio paskėčią „Vilkas ir ožys“ arba pagal I. Krylovo pasakėčią (pasirinktinai).

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: muzikinis centras.

PAMOKOS TEMA**Klasikinių kūrinių monologų skaitymas****LEKTORIUS**

Pranas Ferdinandas Jakšys

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas. Susipažinimas su darbo eiga pamokoje;
2. dėstymas. Klasikiniai kūriniai, monologų skaitymas, interpretacija;
3. apibendrinimas, diskusija (išklausan mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu mokiniai girdės klasikinių kūrinių monologų skaitymus, interpretacijas, patys bandis kūrybinės interpretacijos. Rekomenduojami kūriniai: Bairono „Manfredas“, mokinių pasirinktas Šekspyro kūrybos monologas.

PSATABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: muzikinis centras.

PAMOKOS TEMA

Lietuvių išeivijos dramaturgas K. Ostrauskas, jo asmenybė ir jo dramos

LEKTORIUS

Pranas Ferdinandas Jakšys

PAMOKOS PLANAS

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas. Susipažinimas su darbo eiga pamokoje;
2. dėstymas. K. Ostrausko gyvenimas, asmenybė ir kūryba, kūrybos sąsąuka su dabartimi;
3. apibendrinimas, diskusija (išklausan mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje lektorius pristatys vieną iš daugelio Lietuvos išeivijos kūrėjų, dramaturgą – K. Ostrauską. Mokiniai išgirs tiek apie kūrėjo gyvenimą, jo veiklą, tiek apie kūrybą, sukurtas dramas. Nagrinėjamas K. Ostrausko kūrybos aktualumas šiais laikais.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: muzikinis centras.

PAMOKOS TEMA**M. Meterlinkas, asmenybė, kūryba****LEKTORIUS**

Pranas Ferdinandas Jakšys

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas. Susipažinimas su darbo eiga pamokoje;
2. dėstymas. J. Meterlinko asmenybė ir kūryba, kūrybos sąsąuka su dabartimi;
3. apibendrinimas, diskusija (išklausan mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje lektorius pristatys Belgijos poetą ir dramaturgą, Nobelio premijos laureatą Morisą Meterlinką. Bus kalbama tiek apie kūrėjo gyvenimą, jo veiklą, asmenybę tiek apie kūrybą. Pagrindiniai pamokos metu nagrinėjami kūriniai – pjesė-pasaka „Žydroji paukštė“ ir jos tęsinys „Sužieduotuvės“.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Užduotis mokiniams: perskaityti „Žydrąją paukštę“.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: muzikinis centras.

PAMOKOS TEMA**A. Srazdo gyvenimas ir kūryba****LEKTORIUS**

Pranas Ferdinandas Jakšys

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas. Susipažinimas su darbo eiga pamokoje;
2. dėstymas. Antano Srazdo gyvenimas, asmenybė, kūryba, kūrybos sąsąuka su dabartimi;
3. apibendrinimas, diskusija (išklausan mokinių nuomonę), pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje lektorius pristatys XVIII-XIX a. lietuvių poetą – Antaną Strazdą. Bus kalbama tiek apie kūrėjo gyvenimą, jo veiklą, asmenybę tiek apie jo kūrybą, poeziją. Nagrinėjamas A. Srazdo kūrybos aktualumas šiais laikais.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Užduotis: perskaityti A. Srazdo poeziją.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: muzikinis centras.

PAMOKOS TEMA

Sceninės kalbos ypatumai (Meninis ir raiškasis skaitymas)

LEKTORĖ

Nijolė Mirončikaitė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dėstymas. Pagrindiniai sceninės kalbos „instrumentai“, jų reikšmė. Literatūrinių tekstų interpretacija, remiantis sceninės kalbos pratimais;
3. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA**Tikslai:**

- suvokti veiksminę teatro prigimtį;
- skatinti kūrybišką požiūrį į teatrinį vyksmą;
- išmokti žodžiu veikti scenoje.

Pamokos metu lektorė atskleis pagrindinius sceninės kalbos „instrumentus“ – tarties, balso, kvėpavimo, žodžio paveikimo ir pan. – reikšmę. Mokiniai bus skatinami atlikti nesudėtingų literatūrinių tekstų interpretaciją, remiantis sceninės kalbos pratimais.

Užsiėmimo pagrindas – šnekos su judesiu pratybos, siekiant, kad moksleiviai bent minimaliai susipažintų su sceninės kalbos pagrindais, kuriuos galėtų pritaikyti ir praktiškai.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: patalpa, kurioje būtų galima laisvai judėti.

PAMOKOS TEMA

Teatro uždangą pravėrus...

LEKTORĖ

Audronė Paškonytė

PAMOKOS PLANAS

1. Kas tai yra teatras?
 - Kokias meno sritis apjungia teatras?
 - Kas tai yra teatro kūrybinė „virtuvė“?
 - Kokių yra teatro meno išraiškos krypčių?
 - Kas dalyvauja spektaklio sukūrimo?
 - Kas yra spektaklio „atmosfera“?
 - Kokia yra teatro meno įtaka asmeniniame žmogaus (žiūrovo) gyvenime, pilietiškumo ir tautinės savimonės skatinime? Kodėl tai įdomu ir svarbu?
2. Kas tai yra aktorius profesija?
 - Kas yra žodžio galia ir minties jėga?
 - Ką reikia išmokti, kad taptum aktoriumi ir kas yra aktorinis meistriškumas?
 - Kuo svarbus personažo kūrimui kostiumas, grimas ir kt.?
 - Kuo skiriasi darbas teatre, kine ir televizijoje? Kuo tai panašu?
 - Kas yra aktorius saviruoša?
 - Kaip mokytis ar pasirinkti tekstą?
3. Įvairūs naudingi pratimai (apšilimo, savęs pajutimo erdvėje, atsipalaidavimo, keli naudingi kvėpavimo pratimai, pratimas reakcijai, žaidimai vaizduotei ir atminčiai lavinti ir kt.).

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje noriu kalbėti mokiniams įdomia dialogo forma. Klausimai-atsakymai turėtų žadinti jaunuolių smalsumą ir kūrybiškumą, taip pat susidomėjimą teatro menu.

Pokalbyje apie teatro užkulisių pravesiu pažintinę „ekskursiją“ per visus teatro barus: dekoratyvinį, apšvietimo, garso, siuvelyklą, dailidžių, grimo ir t. t. Kalbėsime apie spektaklio kūrimą: dramaturgiją, režisūrą, muziką, scenografiją, kostiumo, grimo svarbą ir kt. Aiškinsimės, kas yra pilietiškumas ir tautinė savimonė per sukurtų spektaklių pavyzdžius Kauno dramos teatre („Barbora Radvilaitė“, „Šarūnas“, „Kingas“, „Liūdnas Dievas“, „Antigonė Sibire“ ir kt.) ir palyginsime, kodėl tai buvo svarbu sovietmečiu ir kodėl tai svarbu dabar. Nagrinsime, kodėl yra ypatingai svarbi kultūra ir menas tautai, kiekvienam žmogui. Atsižvelgiant į tai, kas moksleiviams bus labiau įdomu, tam tikrą temą galima praplėsti plačiau.

Kalbėdama apie aktorinį meną, noriu supažindinti moksleivius su šio darbo specifika, o svarbiausia – duoti naudingų patarimų mokantis ar pasirenkant tekstą, vaizduotės ir minties svarbą, laikysenos, atsipalaidavimo, čia ir dabar buvimo, kvėpavimo, balso lavinimo ir kitų nesudėtingų pratimų, kurie jiems praverstų mokantis dabar, o taip pat ateity gyvenime.

PASTABOS

Esant galimybei, norėčiau, kad pamoka vyktų erdvėje, kurioje galima būtų laisvai judėti, kad visi galėtume susėsti ratu.

1.9.2. Teatro meno kūrėjų kūrybinės dirbtuvės

PAMOKOS TEMA

Operetė ir miuziklas

LEKTORIAI

Kęstutis Stasys Jakštas ir Viktorija Streiča

PAMOKOS PLANAS:

1. teorinė dalis:
 - operetė ir miuziklas, istorija, raida;
 - vaidybos technikos, kas tai yra gera vaidyba;
2. praktinė dalis:
 - populiariausių ir reikšmingiausių vaidybos technikų pratimai;
 - improvizacijos teatro pratimai pagal Džonsono ir Violos Spolin technikas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Teorinė dalis

Pamokoje apžvelgsime operetės ir miuziklo istoriją, jų raidą ir kaip šie muzikinio spektaklio žanrai atsirado vienas kito pasekoje. Naudosime muzikinę ir vizualinę medžiagą – iliustruosime pavyzdžiais iš žymiausių pasaulio operečių ir miuziklų.

Taip pat supažindinsime su vaidybos technikomis, nes dažnai žmonėms, neartimiems teatro menui, yra sunku suvokti, kaip aktoriai moka vaidinti scenoje ir būti tokie tikroviški. Bet ar jie žino, kad yra įvairios aktorinės technikos, pagal kurias aktoriai dirba?

Kaip atpažinti gerą vaidybą? Mes tai atpažįstame, kai matome. Dar daugiau – puiki vaidyba yra tokia nematoma, kad mes net nesuprantame, kad žiūrime į vaidybą, o įsijaučiame į herojaus išgyvenimus ir negalvojame apie aktoriaus vaidybą. Mes pabandysime atskleisti šį paslapties šydą ir pažvelgti į vaidybos meną iš kitos – virtuvės – pusės.

Praktinė dalis

Vaidybos kūrybinės dirbtuvės, kuriose išbandysime visų populiariausių ir reikšmingiausių vaidybos technikų pratimus.

Pagrindė užsiimsime improvizacijos teatro pratimais pagal Džonsono ir Violos Spolin technikas. Tiek viena, tiek kita technika yra pritaikyta darbui su įvairiausio amžiaus grupėmis – nuo darželinukų iki pensininkų. Jos dažnai naudojamos įvairiuose seminaruose kaip priemonės padėti žmonėms atsipalaiduoti, išsivaduoti nuo susikaustymo. Dažnai jos padeda nugalėti scenos baimę. Jaunimui šie pratimai yra ypač patrauklūs savo žaismingumo dėka – neretai jie pradeda šiuos pratimus naudoti kaip žaidimus vakarėliuose ir susibūrimuose.

PAMOKOS TEMA

Teatro kalba

LEKTORĖ

Ona Nijolė Lepeškaitė

PAMOKOS PLANAS:

1. pamokos pradžioj susipažinimas, atradimas vienas kito;
2. kalbos aparato paruošimas (pratimai), kalba – pagrindinė dramos aktoriaus raiškos priemonė;
3. artikuliacijos pratimai;
4. bendravimas – teatrinio vyksmo pagrindas: matyti, girdėti, liesti, jausti, ragauti, užuosti. Pratimai vidiniam regėjimui, vaizduotės bei atminties lavinimui;
5. judesio sukūrimas, o paskui tais judesiais kursime etiudus, mažus spektaklius;
6. improvizacija duota tema;
7. pamokos pabaiga. Aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Kodėl svarbu mokytis jaunuolius per meną? Jaunuoliai turi išmokti savarankiškai mąstyti, o kad tai gebėtų, reikia skatinti jų vaizduotę – kad jaunuolis gebėtų matyti kito žmogaus akimis, kad suprastų, kokia nepaprasta tikrovė jį kasdien supa.

Jaunuolis patekti į meno pasaulį gali dviem būdais:

- pats menas savo jėga traukia jį;
- jaunuoliai (vaikai) nuosekliai padedama suvokti, kas yra menas, kaip kūrinį priimti, kaip suprasti meno kalbą.

Kai tie dalykai susipina, – prie meno jėgos prisideda ir lavinimas, – tada menas daro stiprų poveikį.

Nereikia aiškinti meno, – tai pagaliau ir neįmanoma. Meną į jaunuolio gyvenimą derėtų vesti nejučiomis, lavinant, per kūrybą. Kai jaunuolis lavinamas menu, tada skatinamas jo kūrybingumas, – pagaliau pats menas įgyja jaunuolio sąmonėje kitą dimensiją ir daug stipriau veikia, tampa reikalingas.

PAMOKOS TEMA**Muzikinio spektaklio žanrų skirtumai ir panašumai****LEKTORIUS**

Gediminas Maciulevičius

PAMOKOS PLANAS:

1. prisistatymas;
2. trumpos ištraukos iš operos, operetės ir miuziklo;
3. išrenkama labiausiai patikusi ištrauka ir kartu su mokiniais suvaidinamas etiudas;
4. kartu su mokiniais aptariama spektaklio struktūra (pagrindiniai veikėjai, charakteriniai veikėjai, nepagrindiniai veikėjai, choras);
5. aptariamos veikėjų charakteristikos, pritaikant jiems grimą ir grimuojama, dedami perukai, klijuojamos barzdos, ūsai, bandomos daryti šukuosenos;
6. grimuojantis mokiniai supažindinami su įvairių epochų kostiumais (nuotraukos iš įvairių spektaklių ar reprodukcijos), dekoracijomis, grimu;
7. mokiniai pasiskirsto į 3-4 grupes ir kiekviena grupė sugalvoja etiudo temą ir ją suvaidina;
8. supažindinimas su pirmosiomis vokalo pamokomis, bandymas padainuoti (reikalingas pianinas arba kompaktinių diskų grotuvas);
9. apibendrinamas girdėtas kūrinys, padėka mokiniams už dalyvavimą mini spektaklyje, apdovanojami visi dalyvavusieji audio įrašė.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas – ugdyti gebėjimus pažinti kūrybinio proceso ypatumus, gebėti sukurti įvairias mizanscenas, atpažinti įvairius muzikinius žanrus.

Pamokos metu mokiniai susipažins su spektaklio struktūra, pagrindinėmis muzikinėmis temomis, veikėjų charakteristika pasirinktame kūrinyje. Kūrybinių dirbtuvių dėka sužinos: režisūrinės paslaptis, grimo paslaptis, kostiumų pasirinkimo ir kūrimo ypatybes.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: spektaklių muzikiniai įrašai (CD); operų, operečių, miuziklų įrašai (DVD); keletas perukų, klijuojamų ūsų, barzdų, grimas; spektaklių butaforijos – lazdelės, pirštinės ir kt.

PAMOKOS TEMA

Kūrybiškas konflikto sprendimas teatro meno principais

LEKTORĖ

Inesa Paliulytė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas;
2. teorinės žinios;
3. praktika. Teoriniai etiudai. Teatriniai žaidimai. Kas yra konfliktas ir kuo jis svarbus teatro mene. Dėmesio lavinimo pratimai. Susikaupimas. Vaizduotė – kūrybingos asmenybės lavėjimui. Pojūčiai nūdienos kontekste: matyti, girdėti, liesti, jausti, ragauti, užuosti. Bendravimas – teatrinio vyksmo pagrindas. Pratimai vidiniam regėjimui, vaizduotės bei atminties lavinimui. Raumenų atpalaidavimas;
4. aptarimas, apibendrinimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

„Teatras yra būdas ir priemonė pažinti save, tirti save, galimybė išsigelbėti. Aktoriaus (dramos) meno sritis – jis pats. Ši sritis turtingesnė už dainininko ar muziko sritį, nes aktorius norėdamas ją ištyrinėti, privalo aprėpti visą save. Jo rankos, akys, ausys, jo širdis – tai jo tyrimų objektas ir kartu įrankis. Šiuo požiūriu vaidyba yra viso gyvenimo reikalas – aktorius žingsnis po žingsnio pažįsta save per kankinančias, kaskart vis kitokias repeticijas, per spektaklius – milžiniškus šauktukus aktorystės kelyje.“ (Piteris Brukas „Tuščia erdvė“)

Jaunas žmogus taip pat žingsnis po žingsnio pažįsta save. Teatro menas pati palankiausia dirva pažinti save, draugą, mokytis bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti problemas, jas gvildinti įvairiais aspektais.

PASTABOS

Moksleiviai galėtų vilkėti judesių nevaržančiais rūbais ir patogia avalyne, ar mūvėti vilnonėmis kojinėmis.

PAMOKOS TEMA**Aktoriaus profesija ir kas gali juo tapti****LEKTORIAI**

Algis Matulionis ir Nina Marija Radaitytė

PAMOKOS PLANAS:

1. supažindinimas su aktoriaus darbu, pjesės ištraukos skaitymas ir analizė, vaidmens ruošimas;
2. įsivaizduojamas priėmimo į aktorinę mokyklą egzaminas:
 - poezijos deklamavimas, kūrinio interpretacija, užduotys atskleidžiančios mokinio imlumą, vidinį paslankumą ir kūrybiškumą;
 - kūno valdymas dvasinei ir fizinei būsenai išreikšti;
 - etiudų kūrimas ir atlikimas;
3. aptarimas ir rezultatai.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu lektoriai aptars aktoriaus darbą. Pasirinktinai bus skaitoma pjesės ištrauka, ji analizuojama, ruošiamas vaidmuo. Aktoriai paaiškins kaip vyksta priėmimo į aktorinę mokyklą egzaminas. Praktiškai bus demonstruojami tam tikri elementai.

PASTABOS

Mokėti po vieną trumpą eilėrašį, ateiti į kūrybines dirbtuves su patogia, netrukdančia judėti apranga.

PAMOKOS TEMA

Šokio evoliucija. Nuo klasikos... iki salsos

LEKTORĖ

Kristina Želvienė

PAMOKOS PLANAS

Atsižvelgiant į gana plačią tiek šokio raidos teorinę medžiagą, tiek galimybę šalia jos prijungti ir praktinius užsiėmimus, be to atsižvelgiant į kiekvienos mokyklos grupės amžių bei interesus yra siūloma pasirinkti pamokos vedimo planą mokiniams patiems, iš žemiau pateiktų:

1. **Akademinės valandos (45 min.) teorinė pamoka**, kurios metu išsamiai, plačiai nagrinėjami šokio stiliai, jo raida. Pamoka iliustruota skaidrėmis, nedidelės apimties video medžiaga.
2. **Akademinės valandos pamoka**, kuri gali būti padalinta į dvi dalis: labai glaustą teorinę (apie 15 min.) ir labai koncentruotą praktinę (30 min.).
3. **1,5 akademinės valandos kūrybinės dirbtuvės**, kurios susideda iš dviejų dalių: 20 min. teorinės dalies, kurios metu mokiniai glaustai susipažįsta su šokio raida bei stilais (pamokos metu naudojamos iliustracijos skaidrėmis, video medžiaga) ir 45–50 min. praktinio užsiėmimo. Praktinio užsiėmimo metu moksleiviai patys išsirenka juos dominantį šokį ar kelis iš aukščiau pateiktų ir bando įsisavinti tiems šokiams būdingus judesius, charakterį, choreografiją.
4. **Dviejų akademinų valandų kūrybinės dirbtuvės**. Jose šokio teorija persipynusi su pasirinktų šokių praktika. Todėl moksleiviai turi galimybę išklaudyti tiek išsamų šokio raidos, šokių stilių teorinį kursą, tiek praktiškai išmokyti vieną ar kelis aukščiau išvardintus ir juos dominančius šokius. Taip pat pagal pageidavimą galima teorinę ar praktinę dalį trumpinti arba ilginti. Pvz., teorinė dalis trunka 30 min., o praktinė – 60 min.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas - supažindinti moksleivius su šokio istorija, jo raida, vystymusi ir virsmu nuo seniausių laikų iki šių dienų. Tai ir senoviniai rūmų šokiai, pirmosios baletų, kaip teatrinio meno žanro užuomazgos, baletų meno vystymasis, klasikinis šokis, modernus-išraiškos šokis, džiazinis šokis, pramoginis-sportinis šokis.

Moksleiviai supras ir gebės diskutuoti temomis:

- kaip istoriškai vystėsi ir atsirado įvairūs šokio stiliai, kaip jie vienas su kitu siejami ir persipynę, kuo vienas nuo kito skiriasi;
- kas tai yra baletas, kas būdinga šiam sceninio-teatrinio meno žanrui, kuo skiriasi klasikinis baletas nuo neoklasikinio vienaveiksmio baletų;
- kokios garsiausios pasaulio baletų mokyklos, kokie pagrindiniai skirtumai yra tarp Rusijos, Italijos, Prancūzijos, Amerikos baletų mokyklų;
- žinos, kad klasikinis šokis, tai dar jokių būdu ne baletas ir, kad klasikinių judesių įvaldymas yra puikus pamatas priartėti prie kitų šokių stilių;
- mokės paaiškinti, kaip atsirado ir kas formavo modernųjį bei džazinį šokių stilių, kas šiems stiliams yra būdinga;

- kaip Europoje populiarėjo pramoginis-sportinis šokis, kuo skiriasi klasikiniai poriniai šokiai nuo Lotynų Amerikos šokių, kiek ir kokių šokių yra šokama vienoje ir kitoje programoje, kokia kūno laikysena būdinga šokant poroje Vienos valsą, o kokia Čia-čia-čia ar Samba; kodėl Posadoblis yra kitoks nei likusieji Lotynų Amerikos šokiai, kas bendro tarp Posadoblio ir Flamenco šokių.

Moksleiviai, atsižvelgiant į jų amžių, interesus, merginų ar vaikinų pasiskirstymą suformuotoje grupėje, galės praktiškai išmokyti šokti savo nuožiūra pasirinktą vieną ar kelis šokius.

- **Vienos valsas.** Porinis šokis. Šis šokis – tai nepaliaujamas sukimasis grindimis dideliu greičiu. Be Vienos valso neįsivaizduojamas Vienos pokylis, vestuvėse šokamas jaunųjų valsas, taip pat vis dažniau abiturientai savo išleistuvių šokiu pasirenka Vienos valsą. Tai nuostabus, svaiginantis, suteikiantis daug puikių emocijų šokis.
- **Lėtasis valsas.** Porinis šokis. Šokis kilęs iš Bostono ir Vienos valso. Lėtasis valsas laikomas visų šokių karaliumi, tai didingas, puošnus šokis, kuriam būdingi posūkiai, sukiniai, platūs siubuojami judesiai, pakilimai, nusileidimai. Tai tikras pokylių šokis, pilnas gracijos ir elegancijos, klasikinis, bet kartu ir modernus.
- **Čia-čia-čia.** Lotynų Amerikos porinis šokis, greito tempo, lydimas linksmos muzikos, leidžia pajusti didelį energijos antplūdį. Jame susipynę įvairūs stiliai bei ritmai, viskas vyksta vienu metu, o tai suteikia neribotos laisvės pojūtį.
- **Salsa.** Lotynų Amerikos šokis, gimęs Kuboje, išvertus iš ispanų kalbos, reiškia „padažas“. Tai aistringas šokis, kupinas gerų emocijų ir entuziazmo, šokamas poromis.
- **Svingas.** Nerūpestingo, laisvo stiliaus šokis, šokamas grojant tiek vidutinio, tiek labai greito tempo muzikai. Šis šokis yra *Lindy Hop* ir *Jitterburg* šokių atmaina. Lotynų Amerikos šokis *Džaivas* yra tarptautinė *Svingo* šokio versija.
- **Linijiniai šokiai.** Šiems šokiams šokti nėra jokių reikalavimų. Jiems nėra reikalinga pora, jie nėra ribojami nei amžiaus, nei fizinio pasiruošimo. Šiuose šokuose persipynę įvairūs šokių stiliai: Lotynų Amerikos, fanki, kantri, airiški, graikiški, disko.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Literatūra:

1. Milvydienė V. Pažintinė choreografijos abecėlė. Klaipėdos universitetas, 2008;
2. Šabasevičius H. Trumpa Lietuvos baleto istorija. 2010m.;
3. Žiūraitytė A. Ne vien apie baletą... Vilnius: Krantai/Lietuvos Muzikos ir Teatro Akademija, 2009;
4. Kavaliauskas G. Šokio ABC. Kaunas: LKKA, 2004;
5. Volfas P. Šokiai. Kaunas: Tyrai, 1998;
6. Du Beke A. Pašokime. Vilnius: Alma littera, 2008;
7. Bravisimo. Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro mėnraštis;
8. www.sokis.lt;
9. www.dance.lt;
10. www.wikipedia.lt

Autobiografinės knygos:

1. Isadora Duncan. Mano gyvenimas. Vilnius: Muzika, 1991;
2. Pliseckaja M. Aš, Maja Pliseckaja. Vilnius 1999;
3. Šimkienė A. Aliodija Ruzgaitė. „Prisiminimų blyksniai“. Vilnius: Tyto Alba 2010;
4. Adomaitytė N. Jurijus Smoriginas: tarp Šančių ir Paryžiaus. 2010.

PASTABOS

Teoriniam pamokos dėstymui reikalingas projektorius, kad mokiniai galėtų kokybiškai susipažinti su pamokos iliustracijai naudojamomis skaidrėmis bei video medžiaga.

Praktiniam užsiėmimui reikalinga erdvi patalpa (aktų salė) ir garso kolonėlės (viena ar dvi), kurios gali būti jungiamos prie nešiojamojo kompiuterio. Moksleiviai turėtų dėvėti patogius, laisvai judėti leidžiančius drabužius, bei avėti šokti patogią avalynę (merginoms – patogūs, ne aukšta pakulne bateliai; vaikinams – patogūs bateliai, pageidautina ne sportiniai.)

Kūrybinėms dirbtuvėms praversti reikalinga erdvi patalpa (aktų salė), projektorius vaizdo medžiagai demonstruoti, garso kolonėlės, jungiamos prie nešiojamojo kompiuterio. Moksleiviai turėti dėvėti patogius, laisvai judėti leidžiančius drabužius, bei avėti šokti patogią avalynę (merginoms – patogūs, nelabai aukšta pakulne bateliai; vaikinams – patogūs bateliai, pageidautina ne sportiniai).

1.10. Literatūros vertėjų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai

1.10.1. Literatūros vertėjų meninės kūrybos pamokos

PAMOKOS TEMA

Vertimas – mūsų kasdienybė

LEKTORĖ

Irena Aleksaitė

PAMOKOS PLANAS:

1. pasaulio kalbų, jų įvairovės apžvalga, ką apie kalbų atsiradimą sako mokslininkai ir Biblija;
2. truputis vertimo istorijos (kada atsirado vertimai, rašytiniai šaltiniai apie juos, vertėjų kasta senovės Kartaginoje (III–IV a. pr. Kr.));
3. Biblijos vertimai; šv. Jeronimas, jo vertimas, garsiausia, „suakmenėjusi“ vertimo klaida, vertimo problemos, iškilusios Jeronimui;
4. šiuolaikinis vertimas (sinchroninis, techninis, grožinis), pagrindiniai reikalavimai norinčiam versti (mokėti savą kalbą, suprasti svetimą kalbą, mokėti formuluoti sakinį – perteikti svetimos kalbos tekstą savos kalbos priemonėmis), žargono, keiksmažodžių, tarmybių vertimo problemos.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje trumpai apžvelgsiu vertimo atsiradimo ir vystymosi istoriją, vis augančią vertimo reikšmę pasaulio kultūrai. Daugiausia laiko skirsiu šiuolaikiniam vertimui, jo problemoms, pateiksiu kai kuriuos didžiųjų klaidų pavyzdžius, nurodysiu, kur galima rasti jų sąrašą, pateiksiu nevykusio vertimo pavyzdžių, kuriuos aptarsime visi kartu. Kalbėdama apie vertimų problemas, tikiuosi kartu su mokiniais aptarti žargono, keiksmažodžių, netaisyklingų formų vartojimą.

PAMOKOS TEMA

Ryškiausių šiuolaikinės lietuvių literatūros reiškinių apžvalga (remiantis Metų knygos rinkimais)

LEKTORĖ

Rasa Drazdauskienė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dėstymas. Ryškiausi šiuolaikinės lietuvių literatūros reiškiniai. Metų knugos rinkimai;
3. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka siekiama pateikti trumpą įdomiausių šiuolaikinės lietuvių literatūros reiškinių apžvalgą, lyginant kelerių pastarųjų metų įdomiausias knygas, rekomenduotas Metų knygos rinkimams.

PAMOKOS TEMA**Kodėl Europa?****LEKTORIUS**

Antanas Gailius

PAMOKOS PLANAS:

1. kodėl, mano nuomone, kalbėti apie Europą yra svarbu;
2. kaip aš/mes vaizdavomės Europą sovietiniais metais;
3. ką patyrėme, atgavę Nepriklausomybę ir tiesiogiai su Europa susidūrę;
4. kodėl ir šiandien apie Europą turime kalbėti ne vien kaip apie ekonominę erdvę;
5. Europa ir tautiškumas – šios dienos viešosios erdvės aktualijos.

PAMOKOS SANTRAUKA

Apie Europą šiandien viešojoje erdvėje daug kalbama, bet dažniausiai – kaip apie Europos Sąjungą, t. y. kaip apie ekonominę erdvę. Kažkaip ignoruojame, kad Europa yra mūsų kultūros tėvynė, iš kurios niekada nei buvome pasitraukę, nei galėtume kur nors pasitraukti.

Todėl manau, kad ir vyresniųjų klasių mokiniams ši tema turi būti aktuali. Savo pamoką vaizduojuosi kaip kūrybos pristatymą su komentaru – mat apie Europą esu daug rašęs, ir eilėmis, ir eseistiniais tekstais. Skaityčiau savo įvairių metų poeziją šia tema, glaustai komentuodamas tuos klausimus, kuriuos nurodžiau pamokos plane.

Man atrodo, kad patirtis žmogaus, rašiusio apie Europą ir tada, kai ji buvo mūsų svajonių žemė, nepasiekiamo dėl geležinės uždangos, ir šiandien, kai Europos Sąjunga tapo mūsų kasdienybe ir pati Europos sąvoka dažniausiai suprantama ne kultūriškai, bet vien ekonomiškai, galėtų būti naudinga jaunuomenei, kuri pati susiduria ir su galimos emigracijos problemomis, ir su tam tikra kultūrine sumaištimi mūsų krašte, kur vis labiau jaučiame, kad randasi visai netikusi priešprieša tarp europinio mąstymo ir tariamai su juo konfliktuojančio tautinio mentaliteto ar tautinio paveldo saugojimo ir branginimo.

PAMOKOS TEMA**Krikščionybės atšvaitai poezijoje****LEKTORIUS**

Antanas Gailius

PAMOKOS PLANAS:

1. krikščionybė, kaip visos Europos kultūros pamatas;
2. apšvieta, kaip krikščionybės produktas, tikrai ne vien krikščionybės neigimas;
3. kodėl apie Dievą poetai – ir apskritai literatūra – šiandien, atrodo, nelinkusi kalbėti. Ar tikrai nekalba?;
4. pavyzdžiai, kaip istorijos eigoje keitėsi kalbėjimas apie tikėjimo dalykus Europos ir Šiaurės Amerikos poezijoje.

PAMOKOS SANTRAUKA

Mano giliu įsitikinimu, Europos kultūra be krikščionybės yra neįsivaizduojama, nors šiandien kartais atrodo, kad Europa tų savo šaknų linkusi išsižadėti ar bent jas ignoruoti. Man rūpėtų parodyti, kad iš tikrųjų Europos literatūroje iki pat šių dienų krikščionybės tema nuolatos gyva, nors tiesiogiai apie Dievą ar kitais tikėjimo klausimais poetai ir rašytojai retai tekalba. Kodėl taip yra? Apie tai norėčiau kalbėti, pasiremdamas savo verstu vokiečių literatūros istoriko ir katalikų teologo pranešimu, skaitytu Thomo Manno vasaros festivalyje ir skelbtu „Naujajame Židinyje – Aiduose“ (Hermann Kurzke „Tikėlis Tomas. Tikėjimas ir kalba Thomo Manno veikaluose“, „Naujasis Židinys – Aidai“, 2009 m. Nr. 8-9, p. 224-225), kurį būtų gerai nurodyti mokiniams prieš pamoką.

Po įžanginio pakalbėjimo apie šią temą, norėčiau mokiniams pateikti pavyzdžių, kaip poezija kalbėjo ir kalba krikščionybės temomis. Tai būtų mano versta Silezijos Angelo, amerikiečių poetės Emily Dickinson, vokiečių poetų R. M. Rilke's ir M. Krügerio bei lenkų poeto Z. Herberto poezija.

Manau, kad tokia pamoka galėtų praplėsti mokinių akiratį temomis, kurios tiesiogiai neįeina į mokymo programą. Galbūt tokia pamoka padėtų jiems ir orientuotis Europos kultūroje, ir susimąstyti apie savo vertybes.

PAMOKOS TEMA

Vertimas kaip tiltas tarp kultūrų

LEKTORĖ

Vilija Gerulaitienė

PAMOKOS PLANAS:

1. žymiausi pasaulio ir lietuvių literatūros kūrinių vertėjai;
2. literatūros vertėjų išsilavinimas;
3. vertėjo profesijos sąlygos;
4. vertėjo kasdienybė;
5. lietuvių literatūros vertėjų sąjunga;
6. gairės pradedančiam vertėjui;
7. mano, kaip vertėjos, rimtos ir linksmos patirtys.

PAMOKOS SANTRAUKA

Žymiausi pasaulio ir lietuvių literatūros kūrinių vertėjai:

- vertimų dalis bendrame literatūros kontekste (Lietuvoje ir palyginimui Vokietijoje);
- Biblija, klasika, šiuolaikinė literatūra, bestseleriai, vaikų ir jaunimo literatūra.

Literatūros vertėjų išsilavinimas:

- vertimo, filologijos studijos;
- ne filologinės krypties studijos;
- ... kartais neturi aukštojo išsilavinimo;
- ... gyvena bikultūrinėje aplinkoje.

Vertėjo profesijos sąlygos:

- vertimas – tai interpretavimo ir kalbos įvaldymo menas;
- vertėjai atviri įvairioms kultūroms, naujovėms ir yra tolerantiški;
- vertėjai turi autoriaus statusą;
- savarankiškumas, laisvoji profesija;
- nedideli honorarai;
- ... daugelis vertėjų turi kelias profesijas;
- ... daugelis literatūros vertėjų yra moterys.

Vertėjo kasdienybė:

- izoliacija vs. laisvė;
- internetinių duomenų bazių svarba;
- neregimas darbas;
- socialinis prestižas.

Lietuvių literatūros vertėjų sąjunga:

- metodinė ir teisinė parama;
- vertėjų etikos kodeksas.

Gairės pradedančiam vertėjui:

- nuo ko pradėti?

Mano, kaip vertėjos, rimtos ir linksmos patirtys:

- pažintis ir bendravimas su autoriais;
- bendradarbiavimas su leidyklomis;
- galimybė turtinti lietuvių kalbą.

PAMOKOS TEMA

Pokalbis apie kalbą ir vertimą

LEKTORIUS

Vyturys Jarutis

PAMOKOS PLANAS

1. Pokalbio pradžia

- Kaip moksleiviai įsivaizduoja kalbos reikšmę?
- Kokią vietą jų savistaboje užima kalbos kultūra?
- Kokie yra jų meno vartojimo (literatūros, teatro, kino) motyvai: turinys ar estetinis įspūdis (kalba)?

2. Pagrindinė dalis:

- Kodėl reikalingi vertimai?
- Kaip atsirado vertimai?
- Kas yra vertimas?
- Kokią įtaką vertimai daro mūsų kalbai?
- Kokių esama vertimų?*
- Kaip dirba vertėjas?*

3. Baigiamoji dalis

- Ką įdomu ir ką verta skaityti? Kaip renkamės verstines knygas? (Paminėsiu ir savo verstas knygas).

* Šie klausimai – atsarginiai, į juos trumpai dirstelsime, jei liks laiko pasikalbėjus apie pirmuosius keturis.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pokalbio tikslas – padaryti jaunuoliams įspūdį, tokį, kuris suteiktų bent mažą impulsą įdėmiau žvelgti į pasaulį akiratyje turint knygą, meninį tekstą – originalų arba verstą.

Pokalbio įžangoje tokį tikslą ir bandysiu atskleisti, paaiškinti, kokios yra mano intencijos. Trumpai prisiminsiu, jog kadaise panašus įspūdis paliko pėdsaką ir man.

Kodėl reikalingi vertimai?

Sakmė apie Babelio bokštą interpretuojama kaip alegorija net tik apie žmonių lemtį kalbėti skirtingomis kalbomis (nesusikalbėti), bet ir apie natūralų poreikį versti (susikalbėti), t. y. suprasti kitakalbę kultūrą.

Kaip atsirado vertimai?

Žodinis vertimas (kažin ar kas vertė „Odiseją“ Homero laikais?). Raštijos pradžia. Pirmieji žinomi tekstų vertimai (Biblija).

Kas yra vertimas?

Vienos kultūros atspindėjimas kitoje kultūroje. Vienos kultūros supažindinimas su kita kultūra.

Kokią įtaką vertimai daro mūsų kalbai?

Kalbos turtinimas. Kalbos skurdinimas. Natūrali ir nenatūrali kalbos raida. Kokį vaidmenį kalboje vaidina vulgari, arba vadinamoji necenzūrinė, leksika? Kokie yra tokios leksikos šaltiniai ir kaip ji plinta? (Grožinė literatūra, kinas, TV laidos, internetas.)

Kokių esama vertimų?

Grožinės literatūros vertimai. Poezijos vertimai. Meninio kino vertimai.

Kaip dirba vertėjas?

PASTABOS

Būtų šaunu, jei susitikimas galėtų vykti ne klasėje, o, pvz., mokyklos (miestelio) bibliotekoje, muziejuje ar pan. ir kad visi galėtume kaip nors susispiesti arti, ratu ar puslankiu. Jei pamoka vyktų Vilniuje, ją galima surengti, pvz., „Lituanistikos židinyje“ Lietuvių kalbos institute.

PAMOKOS TEMA**Ar šiuolaikiniame pasaulyje poezija yra atgyventa?****LEKTORIUS**

dr. Laurynas Katkus

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dėstymas. Poezijos vaidmuo ir vieta šiuolaikiniame gyvenime. Kalba, kaip patirčių perteikimo būdas. Vertimai;
3. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Susitikime su mokiniais aš norėčiau paskatinti juos pagalvoti apie poezijos vaidmenį ir vietą šiuolaikiniame gyvenime. Poezijos uždavinys – trumpiausiu ir pagauliausiu pavidalu perteikti svarbiausias gyvenimo patirtis ir problemas – meilę, maištą, vienatvę, šventę, ilgesį ir t. t. Kaip pavyzdį imdamas savo ir savo kolegų eilėraščius, o taip pat šiuolaikinės lietuviškos popmuzikos dainų tekstus (pvz., A. Mamontovas, Biplan, M. Mikutavičius, G & G sindikatas ir kt.), bandysime kartu pasiaiškinti, ar šiuolaikinė poezija gerai perteikia svarbiausius dabarties turinius? Kelsime klausimą, ar poezija tikrai kažko neaprėpia, o gal jos „atsilikimas nuo gyvenimo“ – tai tik išankstinė nuomonė, neatitinkanti realios padėties? Nuo popmuzikos judėdami prie rašytinės lyrikos, svarstysime, ar dabartinės poezijos „sudėtingumas“ ir „hermetiškumas“ – jai įgimtas dalykas, ar padarinys to, kad jaunimo auditorijai neišaiškinamos tam tikros jos „žaidimo taisyklės“? Nemažą dėmesį skirsime kalbai kaip patirčių perteikimo būdui – žiūrėsime, kaip poezija (ir pomuzikos tekstai) naudojami įvairiomis kalbos galimybėmis, prasminiais žodžių niuansais, perkeltine kalba ir metaforomis, sintaksiniais variantais, kalbos skambesiu ir ritmu. Neapeisime ir dar vienos svarbios globaliame pasaulyje temos – vertimo, šiuo atveju patirčių ir kalbos žaidimų vertimo iš vienos kalbos į kitą temas, tam pasitelkdami vieną kitą mano paties ir kitų vertėjų verstą užsienio autorių eilėraščių.

PAMOKOS TEMA

Kaip aš tapau švedų kalbos vertėja

LEKTORĖ

Zita Mažeikaitė

PAMOKOS PLANAS:

1. kaip tapau vertėja iš vokiečių ir švedų kalbų;
2. pirmas reikšmingas vertimas;
3. savarankiškos švedų kalbos studijos;
4. švedų literatūra;
5. patirtis verčiant prozą ir poeziją;
6. kūrybinis džiaugsmas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pradžioje trumpai, kaip tapau vertėja iš vokiečių ir švedų kalbų (mokykloje sustiprintas vokiečių k. dėstymas, mokytojo iniciatyva surengtas vertimo būrelis, labai primenantis šiuolaikinės vertimo dirbtuves, universitete tokiu pat principu veikęs ir mano lankytas būrelis, atkaklūs bandymai versti iš pradžių prozą, vėliau – poeziją). Studijų metais pajustas vokiečių k. grožis – kalbą reikia pamilti, kad galėtum iš jos versti. Perskaitytų knygų svarba ir įtaka. Gimtoji kalba – vertėjos turtas.

Pirmas reikšmingas vertimas – H. Hessės apysaka „Paskutinė Klingzoro vasara“ ir romanas „Stepių vilkas“: ne tik verčiau, aš gyvenau su tais kūrinių, man svarbus ne tik kūrinio perpratimas, bet ir įsijautimas į jį. Savarankiškos švedų kalbos studijos (čia pabrėžčiau atkaklų tikslo siekimą): knygų skaitymas su žodynu, džiaugsmas, kai pajutau, kad jį vis rečiau atverčiu.

Švedų literatūra – kitoks, savitas, šiaurietiškas pasaulis. Kaip ir kitų skandinavų, švedų literatūra išsiskiria iš kitų Europos šalių, nes ji nepraradusi savo švediškumo. Mano pasirinktoji šiuolaikinės švedų literatūros kryptis – magiškas, mitinis realizmas. Apie tai – trumpai paminint T. Lindgreną, P. O. Enquistą, P. Lagerkvistą, I. Bergmano kūrinių savitumą. Paminėčiau ir savotiškus poetus modernistus: A. Lundkvistą, T. Tranströmerį, P. Lagerkvistą, G. Ekelöfą, W. Aspenströmą. Kai kurių rašytojų esu išvertusi po 6 ar net 8 knygas. Papasakočiau, kaip sudarinėjau švedų poezijos antologiją „Dešimt švedų poetų“, – kuriozinį sovietinių laikų vertėjos „kryžiaus kelio“ epizodėlį. Dar paminėčiau, jog pirmą kartą galėjau nuvažiuoti į Švediją tik Sąjūdžiui įsibėgėjus, kai jau buvau išvertusi du romanus, vieną eilėraščių rinktinę ir išleidusi minėtąją antologiją.

Ką man davė vertimai? Neperdėsiu – labai daug. Tai viena iš gražių ir prasmingų mano gyvenimo dalių. Pamilau tuos skirtingus kraštus, ypač Švediją. Praplėčiau akiratį, susipažinau su įdomiom kultūrom, papročiais tradicijom ir įdomiais žmonėmis. Mano versti autoriai, ypač švedai, praturtino, savaip pakreipė ir mano pačios kūrybą. O svarbiausias atlygis – kūrybinis džiaugsmas, kuris atperka bet kokius sunkumus. Tą kūrybinį svaigulį galėčiau pavadinti laime.

PAMOKOS TEMA

Be būgnų ir be trimitų. Pokalbis apie vertimą

LEKTORĖ

Akvilė Melkūnaitė

PAMOKOS PLANAS

1. Klausimas mokiniams: ką žinote apie vertimą? Kas tai yra? – Mokinių atsakymai. Jeigu į klausimą tiesiogiai neatsakytų, klausčiau ar žiūri filmus ir skaito knygas (kokias). Ar mokosi užsienio kalbos.
2. Pratimas mokiniams: keli grožinio teksto sakiniai lietuvių kalba. Prašymas mokiniams juos perpasakoti kitais žodžiais. Kelių išklausymas. – Išvada: tai, iš esmės, ir yra vertimas. Vertimo rūšys: piešimas, ženklų rašymas ir t. t. – vertimo praktika mūsų kasdienybėje, žinoma kiekvienam.
3. Išvados: kokį veiksmą atlikome, perpapsakodami tekstą? Kas svarbiausia? Kur dar kasdien girdime ar skaitome vertimą? Ar pastebim klaidų, kokių? Vertimo raštu ir žodžiu skirtumai. Vertimo klaidos – „kuriozai“. Vertimas iš užsienio kalbos į gimtąją/lietuvių. Kaip profesija. Kokios žinios, kokie motyvai, kokios asmeninės savybės reikalingos vertėjui. Klausimai – atsakymai. Siūlyčiau klausti to, kas mokiniams įdomu.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka vyktų pagal planą, bet, manau, svarbiausia, būtų orientuotis situacijoje „čia ir dabar“ ir bendrauti su vaikais pagal jų interesus ir poreikius. Jeigu klausinėtų, daugiau laiko skirtume klausimams ir t. t. Jeigu elgtųsi pasyviai, stengčiausi daugiau papasakoti. Pateikti vertimo „kuriozų“ pavyzdžių diskusijai išjudinti.

PASTABOS

Tikiuosi, kad klasėje bus paprasta lenta (kreidinė ar flomasterinė).

PAMOKOS TEMA**Apie vertimą****LEKTORĖ**

Jurgita Mikutytė

PAMOKOS PLANAS:

1. kokių savybių reikia, kad būtum geras literatūros vertėjas;
2. ką vertėjas turi išmanyti;
3. koks yra geras vertimas;
4. kaip vyksta vertimo procesas;
5. kokie vertimo „metodai“;
6. kokių „gudrybių“ galima imtis perteikiant užsienio šalių realijas ir kitas sunkias teksto vietas;
7. kaip pradėti vertėjo „karjerą“;
8. kokia praktinė ir socialinė literatūros vertėjo profesijos pusė;
9. ką vertėjai gali veikti kartu: Lietuvos literatūros vertėjų sąjungos veikla ir projektai;
10. teksto vertimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu lektorė papasakoja apie vertėjo profesiją, kas juo gali tapti, kokių savybių reikia, kaip atrodo vertimo procesas ir pan., priklausomai, kas domina mokytojus ir mokinius. Pateiks pavyzdžių iš asmeninių patirčių. Taip pat bus galima padirbėti su konkrečiu vokiško teksto vertimu į lietuvių kalbą, jeigu mokytojai tokį parinktų, o mokiniai sutiktų iš anksto išversti.

PAMOKOS TEMA**Vertėjo profesija: atsakomybė už žodį****LEKTORIUS**

Vidas Morkūnas

PAMOKOS PLANAS:

1. prisistatymas;
 2. klausimas mokiniams: kaip įsivaizduojate knygų vertėjo darbą?
 3. pasakojimas (atsižvelgiant į tikėtinus atsakymus) apie knygos vertimo etapus (pasirinkimas, skaitymas, pasiruošimas darbui, vertimas, taisymas, darbas su redaktoriumi);
 4. trumpa ištrauka iš verstos knygos;
 5. pokalbis (įtraukiant mokinius):
 - apie atsakomybę už žodį (neteisingai parinktas, jis gali atitolinti skaitytoją nuo autoriaus sumanymo);
 - apie tai, kaip vertėjui svarbu mokėti gimtąją kalbą;
 - apie vertėjui būtiną papildomą lektūrą (žodynai, žinynai, enciklopedijos ir kt.);
 - apie temas, kuriomis, verčiant knygą, gali tekti papildomai domėtis;
- pokalbis pajvairinamas trumpomis ištraukomis iš verstų knygų;
6. Pasakojimas apie viešąją vertėjo profesijos pusę (Vertėjų sąjungos veikla, profesiniai seminarai, suvažiavimai, premijos ir kt.);
 7. atsakymai į klausimus, juokingų vertimo klaidų pavyzdžiai.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos forma turėtų būti paskaita su diskusijos elementais. Lektorius pasakoja apie vertėjo profesiją, vertimo procesą, vertėjo atsakomybę ir pan. Kūrinių ištraukas (pasiūlytas vertėjo) galėtų skaityti mokiniai.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Pageidautina (tačiau neprivaloma), kad moksleiviai būtų susipažinę su Andrzejaus Sapkowskio maginės fantastikos saga „Raganius“ (6 knygos; 2005–2007 m. leido „Eridanas“).

1.10.2. Lietratūros vertėjų kūrybinės dirbtuvės

PAMOKOS TEMA

Grožinės literatūros vertimo pradmenys

LEKTORĖ

Rasa Drazdauskienė

PAMOKOS PLANAS

1. Pirma dalis. Moksleiviams pateikiama užsienio (anglų) kalba parašyto teksto ištrauka. Aptariama visa pasiekama informacija apie teksto autorių, kūrinį, parašymo kontekstą, temą, motyvus, stilių ir pan. Susidaromas aiškus įspūdis apie tekstą. Aiškinamasi, kokiam skaitytojui jis parašytas. Mėginama prognozuoti, kokiems Lietuvos skaitytojams galėtų būti skirtas vertimas.
2. Antra dalis. Moksleiviai 20 min. savarankiškai ruošiasi teksto vertimui. Likusias 25 min. aptariami tinkamiausi vertimo variantai, analizuojamos dažniausiai pasitaikančios klaidos, diskutuojama apie konkrečių žodžių, sakinių ir kt. vartoseną.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka siekiama supažindinti moksleivius su grožinio teksto vertimo principais, atskleisti pasirengimo vertimo darbui etapus ir apimtį, padėti susikurti ne gimtąja kalba parašyto teksto nagrinėjimo ir įvertinimo strategiją. Pamėginti versti tekstą, analizuoti dažniausiai pasitaikančius sunkumus ir klaidas.

Moksleiviams suteikiama proga patiems pamatyti, kaip knygoje atsiranda vertimo klaidos ir neaiškumai, jie supažindinami su grožinės literatūros vertėjo darbo specifika.

Galima padidinti užsiėmimų efektyvumą, teksto ištrauką išdalijus moksleiviams iš anksto ir paprašius į užsiėmimą atsinešti vertimų ruošinius bei surinktą informaciją apie tekstą.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: popierius ir tušinukai.

PAMOKOS TEMA

**Užsienio grožinės literatūros teksto įvertinimas,
recenzijos rašymo pradmenys**

LEKTORĖ

Rasa Drazdauskienė

PAMOKOS PLANAS

1. Pirma dalis. Moksleiviams pasiūloma įsivaizduoti, kad jiems reikia parašyti trumpą pristatomąją verstinės knygos recenziją (ne anonsą ir ne reklaminį tekstą). Siūloma susidaryti planą, kokią informaciją ir iš kur reikia susirinkti. Kurie informacijos šaltiniai patikimi, kurie ne; kaip jais naudotis. Susirinkti medžiagą. (Be abejo, perskaityti knygą – geriausia pasirinkti knygą, kurią daugelis moksleivių jau yra skaitę.)
2. Antra dalis. Kaip išreikšti savo nuomonę apie grožinį kūrinį? Kaip naudotis kritine medžiaga? Recenzijos stiliaus ypatumai: kaip pasirinkti autorinį stilių, ko siūlytina vengti, į ką atkreipti didesnę dėmesį. Recenzijos visuma: kaip pradėti, kaip pabaigti, ką būtina paminėti.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka siekiama padėti moksleiviams susidaryti grožinio teksto vertinimo įgūdžius, ir – tai bene dar svarbiau – pramokti išsakyti vertinimus diskusijoms priimta kalba, neprarandant individualumo.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: popierius ir tušinukai.

PAMOKOS TEMA

Ne vaikų žaidimas. Apie vaikų literatūros vertimą

LEKTORĖ

Rūta Jonynaitė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Vertimas – amatas ar menas?;
2. vertimas į lietuvių kalbą – lietuvių kultūros faktas;
3. verčiant vaikų literatūrą;
4. žaidimai veikėjų vardais;
5. frazeologizmai, metaforos, palyginimai;
6. praktinė užduotis.

PAMOKOS SANTRAUKA

Numanau, kad vyresniųjų klasių moksleiviai nelaiko savęs vaikais ir apie vaikų literatūrą galbūt nė girdėti nenori. Tačiau mano pamokos tikslas būtų parodyti, kad verstti vaikiškas knygas, kaip ir apskritai kurti vaikams, – ne vaikiškas užsiėmimas, bet profesionalių įgūdžių reikalaujantis darbas. Tikiuosi atėjusius į pamoką sudominti.

Vertimas – amatas ar menas?

Verčiamų tekstų įvairovė. Grožinio (meninio) teksto vertimas. Amatininko įgūdžiai ir menininko intuicija (sakinio ritmo pojūtis, teksto garsinė instrumentuotė, asociacijų pagava). Vertėjas – tartum kūrinio atlikėjas (vertimas – interpretacija).

Vertimas į lietuvių kalbą – lietuvių kultūros faktas

„... vertimas turi būti tos kalbos, į kurią versta, reiškiny. Negalima sukurti atstūmimo nuo teksto efekto. Skaitytojas neturi jausti, kad skaito vertimą.“ (Virgilijus Čepaitis, A. A. Milno „Pūkuotuko pasaulio“ ir L. Kerolio „Silvijos ir Bruno“ vertėjas)

Vertėjas – tarpininkas tarp rašytojo ir kitos kalbos skaitytojų, tarp dviejų kultūrų; tiltų tarp dviejų kultūrų statytojas. Tam reikalingas svetimos kalbos ir kultūros išmanymas, o dar labiau – gebėjimas naudotis savos kalbos galimybėmis. Kalba – vertėjo, kaip ir rašytojo, medžiaga, iš kurios jie kuria pasaulius.

Verčiant vaikų literatūrą

Kuo traukia vaikų literatūra? Kokius tekstus mieliau renkuosi? – Kuriančius nuotaiką: švelnią, svajingą, linksmą, liūdną, grėsmingą etc. Gyvus, vaizdingus, žaismingus. Vertėjo užduotis – perprasti autoriaus „žaidimus“ ir „sužaisti“ juos savąja kalba: taip, kad paskui tą „žaidimą“ pagautų ir vėl galėtų „sužaisti“ skaitydamas vaikas.

Žaidimai veikėjų vardais. Keletas pavyzdžių iš savo ir kolegų vertimų.

Frazeologizmai, metaforos, palyginimai. Keletas vertimų pavyzdžių.

Akivaizdžiausias žaidimas, *žodžių žaismas* – didžiausias vertėjo galvosūkis. Pavyzdžiai iš A. A. Milno, L. Kerolio, N. Džasterio, Janošo knygų, jų vertimas.

Sintaksės „žaidimai“, kūrinio stiliaus savitumas. Pasakojimo tempas, ritmas, intonacija, nuotaika, dvasia.

Praktinė užduotis. Martino Auerio knygelės *Lieschen Radieschen und der Lämmergeier* ištraukos vertimas. Pageidaučiau, kad mokiniai būtų iš anksto perskaitę pateiktą trumpą ištrauką. Joje pabrauktos vietos, kurias bandysime klasėje išversti.

Vaikų knygų vertėjas – homo ludens, žaidžiantis žmogus ☺

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Ištrauka iš Martino Auerio *Lieschen Radieschen und der Lämmergeier*.

PAMOKOS TEMA

Vertimo dirbtuvės su psychodramos elementais

LEKTORĖ

Austėja Merkevičiūtė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Prisistatymas. Pamokos temos pristatymas;
2. dėstymas. Psychodramos metodas ir jo taikymo galimybės mokykloje. Teoriniai ir praktiniai užsiėmimai;
3. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Esu išvertusi ir tebeverčiu psichoterapijos klasikų, taip pat daugybę metų vertėjauju įvairių psichoterapijos mokyklų, tarp kurių ir Lietuvos psychodramos draugija, seminaruose, tad siūlyčiau mokykloms **vertimo iš vokiečių arba rusų kalbų dirbtuves**, per kurias mokytojai ir mokiniai lygia greta susipažintų su **psychodramos metodu** ir jo taikymo galimybėmis mokykloje. Mėgintume išversti kokį nors neilgą, ne itin sudėtingą, bet užbaigtą tekstą (pasaką, trumpą istoriją ir pan.). Pabūtume ne tik vertėjais, bet ir kritikais, ir viskuo, kuo prireiktų, galbūt ir verčiamo teksto personažais (jei pavyktų gana greitai susisukti...).

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: popierius, rašikliai, keletas žodynų ir, žinoma, nusiteikimas atsidurti „neįprastame kailyje“. Patogiau būtų dirbti salėje su medinėmis grindimis, ne klasėje, ar bent kad būtų galima išstumdyti suolus. Taip pat reiktų patogesnių, laisvesnių drabužių (kad nereiktų baimintis, tarkime, prireikus atsisėsti ant grindų).

1.11. Žurnalistų meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos ir praktiniai užsiėmimai

1.11.1. Žurnalistų meno kūrėjų meninės kūrybos pamokos

PAMOKOS TEMA Vertybinės nuostatos Lietuvos žiniasklaidoje

LEKTORIUS Audrys Antanaitis

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga (5 min.). Supažindinimas su tema;
2. dėstymas (20 min.). Lietuvos žiniasklaidos istorijos ir jos vertybinių nuostatų raidos pristatymas. Šiandieninės žiniasklaidos analizė;
3. diskusija (15 min.). Šiandieninių Lietuvos laikraščių skaitymas ir analizė. Žurnalistinio teksto vertybinių nuostatų aptarimas. Gero žurnalistinio teksto pieška;
4. apibendrinimas (5 min.). Atsakymai į klausimus. Užduočių savarankiškam darbui skyrimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos tikslas – išsiaiškinti, kaip kito vertybinės nuostatos Lietuvos žiniasklaidoje per pastaruosius trisdešimt metų, išugdyti gebėjimą kritiškai vertinti šiuo aspektu šią šiuolaikinę žiniasklaidą.

Uždaviniai:

- ugdyti suvokimą apie žiniasklaidos misiją ir užduotis;
- supažindinti su vertybinių nuostatų kaita paskutiniaisiais okupacijos metais, Atgimimo laikotarpiu ir nepriklausomybės laikais;
- išmokyti „skaityti“ ir suprasti žurnalistinį komentarą ar publicistinę analizę.

Rezultatai

Mokiniai susipažįsta su Lietuvos spaudos ir žiniasklaidos istorija bei jos vertybinių nuostatų raida, išmoksta kritiškai skaityti žurnalistinį tekstą, atskirti žurnalistiką nuo pramoginio šou bei patys kurti publicistinį tekstą.

Naudojami metodai: pasakojimas, diskusija, minčių lietus, apklausa.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: kompiuteris, kompiuterinis projektorius, internetas (pageidautina), lenta, rašymo priemonė.

PAMOKOS TEMA

Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje

LEKTORĖ

Perpetua Dumšienė

PAMOKOS PLANAS

1. Įžanga. Išdėstau trumpai žinias apie rašytojus, kurie mokėsi, gyveno, kūrė, keliavo Šveicarijoje. Turiu galimybę pasinaudoti ir savo sukauptą vaizdine medžiaga – knygomis, bukletais, spalvotomis nuotraukomis.
2. Dėstymas. Pasirenku plačiau nagrinėti Putino ir Maironio ryšius su Šveicarija. Per jų gyvenimo ir kūrybos Šveicarijoje epizodus ieškau galimybės pasiekti pamokos tikslų. Turiu galimybę žadinti ir mokinių emocijas; parodysiu daug puikių nuotraukų iš Ežero Keturių Kantonų, Rigi Kulm, Vilos St. Charles Hal parko, Fribūro universiteto.
3. Apibendrinimas. Pakartuju pagrindinius akcentus: Lietuvos kultūra nėra uždara, ji yra Europos kultūros dalis. Akcentuoju ir dabarties momentus: įvairių šalių lietuvių bendruomenių kultūrinę veiklą, ryšius su Lietuvos rašytojais.
4. Pamokos įtvirtinimas. Pateikiu mokiniams klausimus iš dėstytų temų. Paprašau papildyti savo turimomis žiniomis.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos bendrieji tikslai – suformuoti mokinio asmeninį santykį su literatūra (kultūra). Šioje pamokoje sieksiu perteikti mokiniams sampratą, kad Lietuva visuomet buvo Europos kultūros dalis. Pamokoje bus dėstoma pagal konferencijos „Laiko ženklai kultūros istorijoje“ medžiagą. Šioje konferencijoje Ciuriche dalyvavau 2011 kovo mėnesį. Konferencijos rengėjai Šveicarijos lietuvių bendruomenė ir Lietuvos kultūrinės organizacijos. Šia tema esu parašiusi ir straipsnį „Visa atnaujinti kalnuose“ (Čikagos „Draugo“ Kultūros priedas, Nr. 21 (72) ir Nr. 22 (74)). Taip pat dalyvavau ir kelionėje „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“. Konkretūs tikslai: per rašytojų ir kultūros veikėjų biografijas vaizdingai įtikinti auditoriją, kad Šveicarijoje gavę išsilavinimą Lietuvos intelektualai, o vėliau ir jų mokiniai neleido visiškai nutrūkti europinei kultūros tradicijai netgi tada, kai Lietuva tapo politiškai nuo Europos atskirta. Dar daugiau: dažno lietuvių intelektualo mokslus Šveicarijos universitetuose finansavo JAV lietuvių bendruomenė. Tikslas parodyti kultūros nenutrūkstamumo procesą – per šiuo metu Fribūre studijuojančių lietuvių biografijas.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Rekomenduojama literatūra

Pagal dėstančio mokytojo rekomendacijas ir savo galimybes paskaityti apie lietuvių rašytojus, kurių gyvenimui ir kūrybai reikšminga Šveicarijos tema: Maironis, Jurgis Baltrušaitis, Jonas Biliūnas, Šatrijos Ragana, Vincas Mykolaitis-Putinas, Salomėja Nėris, Sofija Čiurlionienė-Kymantaitė, Balys Sruoga.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: multimedia.

PAMOKOS TEMA

Kaip atskirti „pelus“ nuo „grūdų“ (Lietuvos žiniasklaida ir jos vartotojas)

LEKTORĖ

Danutė Jokubėnienė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Prisistatymas. Supažindinimas su pamokos tema. Pratimas;
2. dėstymas. I dalis. Aiškinamės, kokias žiniasklaidos rūšis žinome, pokyčiai ir ateitis. Lietuvos žiniasklaida šiandien... (naudojama mokinių apklausa, užduotys);
3. dėstymas. II dalis. Kaip tapti geru žiniasklaidos vartotoju? Kodėl ir kam tai svarbu? Užsienio patirtis, pasitikėjimas... pilietiškumas... (naudojama praktinė užduotis, diskusija);
4. apibendrinimas. Naudotų sąvokų įtvirtinimas, atsakymai į klausimus.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos tikslas – supažindinti mokinius su Lietuvos žiniasklaida, padėti suvokti, kaip tapti protingu jos vartotoju.

Uždaviniai:

- išsiaiškinti, ką mokiniai žino apie vietinę, respublikinę, užsienio žiniasklaidą, jos formas;
- pamokyti juos analizuoti ir vertinti žiniasklaidoje teikiamą informaciją;
- atlikti 1-2 nesudėtingas praktines užduotis.

Rezultatas:

Mokinių kompetencija vertinti bei pasirinkti žiniasklaidos priemonę, sugebėjimas kritiškai ją reflektuoti, susidomėjimas žurnalisto darbu bei suvokimas, kaip pateikiama informacija žiniasklaidai.

Naudojami metodai: pasakojimas, apklausa, diskusija, grupinis darbas, refleksija.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: lenta, rašymo priemonė (esant galimybei – kompiuteris, kompiuterinis projektorius), vaizdinė ir dalomoji medžiaga.

PAMOKOS TEMA

Kas gali dirbti šių dienų televizijoje arba kaip atrodo pasaulis pro kameros akutę

LEKTORIUS

Laisvūnas Karvelis

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Prisistatymas, pamokos temos pristatymas;
2. pirma dalis. Trumpai pasidalinama įspūdžiais ir prisiminimais apie tai, kiek laiko ir kaip kuriamas videoklipas, dokumentinis ar vaidybinis filmas;
 - ar tokiems projektam reikalingas scenarijus?
 - kokia kalba bendrauja filmo režisierius ir operatorius?
 - kaip „gimsta“ TV žinių laida ir kas joje pajėgūs dirbti?
 - nematoma sporto ir masinių renginių transliacijos pusė;
 - tiesioginio eterio adrenalinas;
3. antra dalis. Kūrybinės dirbtuvės;
 - kaip kuriamas siužetas?
 - kokie yra pagrindiniai montažo principai?
 - kameros judėjimo specifika;
 - apšvietimo pagrindai;
 - kompozicijos pagrindai;
 - kokią optiką kada pasirinkti.

PAMOKOS SANTRAUKA

Per 20 kūrybinio darbo metų niekada neturėjau savo darbo stalo ar kabineto. Juos atstojo filmavimo aikštelėmis vadinamos vietos. Kartais tai buvo povandeninis laivas, kartais šalies prezidento darbo kabinetas ar gimdyvės palata. Per tą laiką teko pažinti šimtus įdomiausių žmonių, bendradarbiauti su žymiais, o kartais tik talentingais režisieriais.

Su dauguma jų ryšiai natūraliai nunyksta pasibaigus filmavimui, bet tai, ką pamatai ir išgirsti, lieka ne tik video juostoje, bet kartais ir galvoje.

Pamoką sudarytų dvi dalys.

Pirmojoje būtų trumpai pasidalinta įspūdžiais ir prisiminimais apie tai, kiek laiko ir kaip kuriamas videoklipas, dokumentinis ar vaidybinis filmas. Pamokos plane tik kelios išvardintos temos, kurias aptariant, norėtusi pabandyti televizijai grąžinti „gerą vardą“: juk ten ne visada tik šokama ir kariaujama choris. Ten savo mėgstamą darbą profesionaliai dirba šimtai mums nematomų žmonių.

Antrąją pamokos dalį sąlyginai būtų galima pavadinti „kūrybinėmis dirbtuvėmis“.

Kadangi kiekviename mobiliajame telefone yra įmontuota filmavimo kamera, o mes kartkartėm neatsilaikome pagundai pasinaudoti ja, tad dabar mes visi galime manytis esą vaizdo operatoriai.

Taip ir yra. Ypač aktyvūs šios visai ne telefoninės funkcijos naudotojai yra mokiniai. Tik šiek tiek apmaudu, kad dažniausiai fiksuojami siužetai yra „čia aš prie jūros“, vakarėlių ne abstinentalams „linksmybės“, arba šiaip juokingi, o kartais ir ne visai, pokštai. Ar galima šią kišeninę videokamerą panaudoti kitaip, pvz., šiek tiek kūrybiškiau? Manau, TAIP. Tiesiog jaunuoliams jiems priimtina kalba paaiškina pagrindinius kinematografo dėsnius: kaip kuriamas siužetas, kokie yra pagrindiniai montažo principai, kameros judėjimo specifika, apšvietimo pagrindai, kompozicijos pagrindai, kokią optiką kada pasirinkti.

Kad užsiėmimas netaptų nuobodžiu teorinių žinių sandėlio išpardavimu – kiekvieną teorinį teiginį grįstų video projekcija: maždaug 25 trumpi video siužetai ir apie 40 „skaidrių“. Net ir per vieną pamoką įgytas žinias sėkmingai galima pritaikyti darbui ir su video kamera (yra beveik kiekvieno piliečio namuose), ir filmuotos medžiagos apdorojimui kompiuteriu. Darbas šiomis priemonėmis tik paskatintų kūrybinę paiešką, nes taptų nors mažu žingsneliu, bet profesionalumo link. Siektina, kad po užsiėmimo, mokinys įjungęs kamerą galvotų ne „ką gi aš čia norėjau parodyti“, o, pvz., bandytų sutverti nors ir trumpą, bet rišlų siužetą, o gal ir kokią video novelę. Pagaliau ir nufilmuotas šeimos atostogų epizodas, jei jis truks ne 70 min. (kaip, deja, mūsųose įprasta), o 7 min., ir tai jau bus pergalė – artimieji jums padėkos.

Taigi, šios kelios neįkyrios korekcijos filmavimo patybas gal pavers pomėgiu, o gal kam ir profesija. Na, o jei jaunuolis ir neužsikrės filmavimo bacila, tai bent jau sužinos, kad diafragma esti ne tik mūsų papilvėje.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: video projektorius, ekranas.

PAMOKOS TEMA

Fotografika – taikomoji-dekoratyvinė fotografijos ir meno rūšis

LEKTORIUS

Zinas Jonas Kazėnas

PAMOKOS PLANAS:

1. Pirma dalis. Trumpai apžvelgiamos fotografijos panaudojimo sritys: žurnalistika, parodos, reklama. Apžvelgiami darbo metodai: reportažas, studijinis darbas, techninės manipuliacijos.
2. Antra dalis. Pamoka iliustruojama lietuvių ir užsienio autorių darbais: abstrakčiais fotoeksperimentais, kompiuterinėmis manipuliacijomis, montažais.

PAMOKOS SANTRAUKA

Tikslas – supažindinti moksleivius su fotografijos raiškos galimybėmis.

Uždaviniai: parodyti fotografijos taikymo galimybes.

Pamoka sąlyginai dalinama į dvi dalis. Pirmoje dalyje trumpai apžvelgiamos fotografijos panaudojimo sritys. Ši dalis padės geriau suvokti atskirų sričių keliamus reikalavimus ir darbo priemonių pasirinkimą. Antroje dalyje demonstruojant skaidres, išplečiamas taikomosios fotografijos supratimas.

Susitikimuose bus dalinami autoriniai ir autoriaus išleisti leidiniai.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: multimedijos ir Microsoft Office.

PAMOKOS TEMA**Fotožurnalizmas ekstremaliose sąlygose****LEKTORIUS****Zinas Jonas Kazėnas****PAMOKOS PLANAS:**

1. 1988-1991 m. įvykiai Lietuvoje. Paroda, videoklipai;
2. 1981-1982 m. Sirija, Libanas. Palestiniečių kova dėl valstybės atkūrimo. Videoklipas;
3. 1991 m. perversmas Maskvoje;
4. Čekoslovakija 1968 m. įvykių išvakarėse;
5. karinis perversmas Mauritanijoje 1984 m. ir kt.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu lektorius pristatys, kaip atrodo fotožurnalisto darbas ekstremaliose sąlygose. Pasakojimas paremtas 1988-1991 m. įvykiais Lietuvoje, 1991 m. perversmu Maskvoje, Čekoslovakijos įvykiais 1968 m. išvakarėse ir kitais istoriniais faktais. Susitikimuose bus dalinami autoriniai ir autoriaus išleisti leidiniai.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: multimedinė aparatūra.

PAMOKOS TEMA

Fotografijos, fotografikos, tapybos parodos ir susitikimai užsienyje ir Lietuvoje. Programa „Menininkai už taikų sambūvį“ ir „Žmogus žmogui“

LEKTORIUS

Zinas Jonas Kazėnas

PAMOKOS PLANAS:

1. paroda Islandija;
2. videoklipai JAV (rodeo, laukiniai vakarai);
3. Senegalas, Italija, Vokietija, Lenkija ir kt.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu lektorius pristatys fotografijos, fotografikos, tapybos parodas ir susitikimus tiek užsienyje, tiek Lietuvoje. Daug dėmesio skiriama programai „Menininkai už taikų sambūvį“ ir „Žmogus žmogui“.

Susitikimuose bus dalinami autoriniai ir autoriaus išleisti leidiniai.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: multimedinė aparatūra.

PAMOKOS TEMA

Šiuolaikinio meno ypatumai. Dailė, fotografija, dizainas

LEKTORIUS

Zinas Jonas Kazėnas

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dėstymas. Tapybos, fotografikos, tapybos miniatiūrų parodos;
3. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka siekiama pristatyti jaunimui šiuolaikinio meno ypatumus. Lektorius remsis tapybos, fotografikos, tapybos miniatiūrų parodomis. Bus rodomi videoklipai. Asistentė – dr. Eglė Jaškūnienė (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, VGTU, LMKA narys).

Susitikimuose bus dalinami autoriniai ir autoriaus išleisti leidiniai.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: multimedinė aparatūra.

PAMOKOS TEMA**Lietuvos fotografija****LEKTORIUS**

Zinas Jonas Kazėnas

PAMOKOS PLANAS:

1. senoji fotografija (XIX a.);
2. fotografija tarpukariu;
3. Lietuvos meninė fotografija;
4. Lietuvos taikomoji fotografija.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu mokiniams bus pristatoma Lietuvos fotografija, nuo senosios fotografijos (XIX a.), fotografijos tarpukariu iki šių dienų. Apžvelgiama Lietuvos meninė fotografija, Lietuvos taikomoji fotografija.

Asistentė – dr. Eglė Jaškūnienė (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, VGTU, LMKA narys).

Susitikimuose bus dalinami autoriniai ir autoriaus išleisti leidiniai.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: multimedinė aparatūra.

PAMOKOS TEMA**Menas ir skaitmeninės technologijos****LEKTORIUS**

Zinas Jonas Kazėnas

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dėstymas. Menas, skaitmeninės technologijos;
3. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu lektorius pristatys jaunimui meno ir skaitmeninių technologijų ypatumus, galimybes, kurias duoda skaitmeninės technologijos. Asistentė – dr. Eglė Jaškūnienė (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, VGTU, LMKA narys).

Susitikimuose bus dalinami autoriniai ir autoriaus išleisti leidiniai.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: multimedinė aparatūra.

PAMOKOS TEMA

Moksleiviškos „žurnalistikos“ laisvė ir atsakomybė, moralinių ir etinių nuostatų pažeidimai ir kaip jų išvengti

LEKTORIUS

Vidas Mačiulis

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Prisistatymas, pamokos temos pristatymas. Kas gali tapti žurnalistu;
2. diskusija. Aktualiausi jaunimo tarpusavio bendravimo klausimai. Internetinių svetainių komentarai. Kaip ugdyti savo atsakomybę ir pagarbą kitiems? Kaip „tarp eilučių skaityti“? Ką turi daryti žurnalistai, kad būtų ugdomi dori, pilietiški, išsilavinę ir kultūringi jaunuoliai? ir t. t.;
3. apibendrinimas, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Žurnalistu tapti nebūtina, tačiau naudojantis šiuolaikinėmis technologijomis – kiekvienas, net ir moksleivis, turintis internetą, mobiliųjį telefoną, – tampa informacinės priemonės dalyviu, kuris privalo laikytis moralinių ir etinių bendravimo viešojoje erdvėje normų.

Šalies masinės informacijos priemonių darbuotojai turi savireguliacijos nuostatus, išdėstytus Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekse. Kuo savo kasdieniniame bendravime su bendraamžiais, siųsdami žinutes arba rašydami komentarus internetinėse svetainėse, vadovaujasi moksleiviai ir gimnazistai?

Pamokoje-diskusijoje nagrinėjami aktualiausi jaunimo tarpusavio bendravimo klausimai, liečiantys jų moralumą ir etiškumą, taip pat teisingumą, sąžiningumą, pagarbą kitiems – rašant, filmuojant, fotografuojant, kalbant...

Didžiausias dėmesys pamokos metu skiriamas internetinių svetainių komentarams, kuriuos dažnai rašo ir „jaunieji korespondentai“, darydami ne tik elementarias rašybos klaidas, bet ir savo atsiliepimais įžeisdami, paniekindami kitus diskusijų dalyvius ir žmones, apie kuriuos rašo. Toks „mėgėjiškas žurnalistas“ gali susilaukti nemalonių susitikimų su teisėsaugos darbuotojais, patys arba tėvai turi atsakyti už pažeistą žmogaus garbę ir orumą.

Kaip jaunas žmogus turi ugdyti savo atsakomybę ir pagarbą kitiems? Kokie yra asmenybės brandumo, erudicijos, moralinių vertybių ugdymo keliai? Kaip tapti „kūrėju“, o ne gatvės kalbos „propaguotoju“ ar telefoninių žinučių „korifėjum“? Kaip „tarp eilučių skaityti“, o ekrane rodomus vaizdus „matyti“, vertinti ir suprasti, ko siekia masinės informacijos priemonės?

Kokį auklėjamąjį vaidmenį atlieka šalies jaunimui skirta spauda, radijo ir televizijos laidos, internetinė žiniasklaida? Ką turi daryti žurnalistai, kad būtų ugdomi dori, pilietiški, išsilavinę ir kultūringi jaunuoliai? Koks yra ir turėtų būti pedagogų vaidmuo ugdant visapusiškai išsilavinusį gimnazistą? Šiuos ir kitus klausimus pamokos-diskusijos vedėjas nagrinėja ir ieško atsakymo į juos drauge su jaunuoliais ir jų auklėtojais.

PAMOKOS TEMA

Gyvenimas šalia pasvirusios vertybių piramidės arba Tikras kalbėjimas apie tikrus dalykus

LEKTORĖ

Vitalija Morkūnienė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Prisistatymas, pamokos temos pristatymas;
2. dėstymas. Vertybių piramidė, vertybių krizė. Kaip išgyventi pasvirusios vertybių piramidės paunksmėje? Žmogaus gyvenimas jį supančiame pasaulyje, gyvenimas ir mirtis, gėris ir blogis, gyvenimo prasmė ir pan.;
3. aktyvi diskusija su mokiniais;
4. apibendrinimas, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Išgyvename ekonominį sunkmetį – finansų krizę, iš kurios, politikos ir ekonomikos ekspertų teigimu, pamažėle ropščiames aukštyn. Drauge su finansine krize išgyvename ir kitą, nemažiau skaudžią – vertybių – krizę, į kurią nuosekliaiėjome ne vienerius metus, kurios apraiškų ilgai nenorėjome pripažinti, apie kurią prabilome tik atsidūrę jos epicentre, kurios padarinius jaučiame šiandien ir jausime dar ilgai po to, kai ekonominiai ir finansiniai rodikliai sugrįš į savo vietas. Ši krizė pavojinga ir klatinga dar ir todėl, kad jos daromą žalą sunku įvardyti konkrečiai – įvertinti procentais ar milijonais litų. Ji graužia ne mūsų kūnus, kenkia ne fiziniams mūsų poreikiams, materialiam gyvenimui, bet sieloms, dvasinei visuomenės sveikatai, mažindami jos atsparumą, silpnindami galimybę išlikti kaip tautai ir pilnaverčiais žmonėmis globalizmo, vartotojiškos ideologijos, susvetimėjimo akivaizdoje.

Kartais atrodo, kad vertybių piramidė – amžinųjų vertybių, ir tų, kurios šiltesniu, jaukesniu ir mielesniu daro kasdieninį mūsų gyvenimą piramidė – yra netgi ne pasvirusi, o apversta aukštyn kojomis, pastatyta ant smaigalio, tad natūralu, kad svyruoja, svaigindama, klaidindama, išbalansuodama ne tik atskirus žmones, bet ir visuomenę. Kaip gyventi, kaip išgyventi pasvirusios vertybių piramidės paunksmėje? Ar yra galimybių išlikti savimi, išsaugoti savąjį žmogiškumą, tėvų, protėvių diegtas ir puoselėtas vertybes, padėjusias Lietuvai išgyventi sunkiausius savo istorijos laikus, o žmogui neprarasti žmogiškumo sudėtingiausiais savo gyvenimo momentais? Ar gali ką nors nuveikti vienas žmogus? Kokia turėtų būti jo laikysena ir elgsena šios krizės akivaizdoje? Stebėti, laukti, pasiduoti ar veikti, ugdytis pačiam ir ugdyti kitus? Mažų mažiausiai – turime įvardyti situaciją, kalbėtis apie tai. Todėl ir siūlau pokalbį su mokiniais šia tema.

Tai būtų pokalbis apie paprastą, bet drauge ir nekasdienišką žmogaus gyvenimą jį supančiame pasaulyje, nukreipiant jo dalyvių žvilgsnius į amžinąsias vertybes, į tuos dalykus ir reiškinius, kurie nenustoja būti svarbūs, bėgant metams, keičiantis valdžioms ir santvarkoms. Tai būtų pokalbis apie gyvenimą ir mirtį, gėrį ir blogį, gyvenimo prasmę, būties amžinybę ir akimirkos trapumą. Apie žmogaus galimybę ir pareigą rinktis: kuo būti, kaip elgtis, su kuo eiti, ką daryti, kad gyvenimas „čia ir dabar“ būtų šviesesnis ir viltingesnis?

Atsižvelgiant į moksleivių amžių, jie būtų skatinami tapti aktyviais pokalbio dalyviais, pasitelkiant tikras, kiekvienam žmogui patiriamas realybės detales ir reiškinius, per asociacijas, kurios atpažinimo būdu veikia pašnekovus. Pagrindu pokalbiui ar jo iliustracijai galėtų pasitarnauti ir 2010 metais Klaipėdoje, „Eglės“ leidykloje išleista mano esė, miniatiūrų ir fotografijų knyga „Su savimi ir tavimi“, kurios esmė ir yra toks pokalbis apie gyvenimą su skaitytojais. Būtų pasitelktos ir kitų autorių pastaraisiais metais išleistos etinės, kultūrinės, dvasinės visuomenės sveikatą analizuojančios knygos. Jau įvykę netoli dešimties susitikimų su skaitytojais įvairiose Lietuvos vietose, skaitytojų reakcija, jų aktyvumas leidžia tikėtis, kad ir pokalbis su moksleiviais nebūtų bevaisis, skatintų juose gėrio ir grožio ilgesį, harmonijos su savimi ir pasauliu siekimą, žadintų dvasinę savistabą ir ugdymąsi.

Gyvo ir veiksmingo pokalbio su moksleiviais leidžia tikėtis ir tam tikra jau įgyta mano patirtis: 2006 metais leidykla „Baltos lankos“ išleido mano knygą „Pokalbiai Tėvo Stanislovo celėje“, kurioje taip pat gvildenamos panašios problemos. Ne kartą esu tapusi Žurnalistų sąjungos konkurso „Kultūros versmėse“, kitų konkursų laureate, o 2009 metais pelniau Antano Macijausko premiją, kuri skiriama už lietuvių kalbos ir kultūros, humanistinių vertybių puoselėjimą ir sklaidą.

PAMOKOS TEMA

Kalnai – mano gyvenimas

LEKTORIUS

Gerimantas Statinis

PAMOKOS PLANAS:

1. G. Akstinas – lietuvių alpinizmo pionierius;
2. Lietuva kalnuose;
3. Sindromas – kalnai;
4. Lietuvos 1000-čio viršūnė Tian Šanyje;
5. Trispalvė aukščiausiose žemynų viršūnėse;
6. Lietuvos alpinistės;
7. In memoriam: Pasilikę ledynuose amžiams.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamoka skirta jaunimo edukaciniams ir patriotiniams tikslams, skatinanti mūsų tautos šaknų išsaugojimą savose žemėse kaip priešpriešą emigracijai ir asimiliacijai globalioje erdvėje. Keliauti po pasaulį galima ir būtina, tačiau visuomet žinant, vardan ko mes tai darome. Moksleiviai bus supažindinti su Lietuvos alpinizmo istorija, kuri neseniai pažymėjo savo 50 metų jubiliejų ir išryškėjo kaip patriotizmo mokykla, garsinanti Lietuvos vardą pasaulyje. Jaunimas turi žinoti, kad ne vien krepšinis garsina mūsų šalį!

Kaip audiovizualinė medžiaga bus pateiktos „Kalnai – mano gyvenimas“ TV apybraižų ciklo ištraukos (filmų autoriai: žurnalistas G. Statinis, režisierius J. Lingys). Šis ciklas 2011 metais buvo įvertintas LŽS ir NŽKA įsteigta Mato Šalčiaus premija.

1 dalis „G. Akstinas – lietuvių alpinizmo pionierius“

Moksleiviai bus supažindinti su pirmojo Lietuvos alpinizmo federacijos pirmininko Gedimino Akstino biografija, jo trumpo, bet prasmingo gyvenimo vingiais. Jo žūtis taip pat buvo reikšminga Lietuvos alpinizmo raidai. G. Akstino vardu pavadinta viršukalnė Tian Šanio kalnuose davė pradžią ir galimybę vėliau atsirasti visai eilei lietuviškų pavadinimų viršukalnių Tian Šanio ir Pamyro kalnuose. Sovietmečiu tai buvo tikras patriotizmo pasireiškimas ir iššūkis Sovietų Sąjungos vykdomam kosmopolitizmui.

2 dalis „Lietuva kalnuose“

Pasaulio žemėlapiuose galime rasti ne vieną su Lietuva susijusį pavadinimą ir daugelis jų yra kalnuose. Kai kuriuos pavadinimus XIX a. yra suteikę ne lietuvių kilmės keliautojai, tačiau pažinoję genialius Lietuvos sūnus. Kosciuškos viršūnė Australijoje, Domeikos kalnagūbris Anduose, du kalnagūbriai ir dvi Čerskio viršūnės Sibire, Čiurlionio plokštikalnis ir ledo kupolas Prano Juozapo Žemės salyne – tai tik dalis išvardintų lietuviškų vietovardžių. Per pastaruosius penkiasdešimt metų,

ypač sovietmečiu, lietuvių alpinistų dėka atsirado netoli trisdešimties lietuviškų viršūnių Tian Šanio bei Pamyro kalnuose.

3 dalis „Sindromas – kalnai“

Alpinizmas yra sporto šaka, reikalaujanti atitinkamo fizinio pasirengimo. Tačiau keliaujant kalnuose, žygeiviams taip pat reikalinga ištvermė, dažnai ir alpinistų įranga, todėl juos galima supainioti su alpinistais. Nuo ligų yra vaistai, tačiau susirgus „kalnais“, nuraminti jūsų sielą tegalės tik patys kalnai. Tai nėra katastrofa ar nelaimė, gal greičiau laimė, nes pažinus kalnus jūs pažinsite geriau ne tik mus supantį pasaulį, bet ir save patį.

4 dalis „Lietuvos 1000-čio viršūnė Tian Šanyje“

2009 metų vasarą, Lietuvai minint jos vardo tūkstantmetį, kelios alpinistų grupės susibūrusios į ekspediciją išvyko į Tian Šanio kalnus Kirgizijoje. Jos turėjo ypatingą užduotį – įkopti į naują bevardę viršūnę ir ją pavadinti Lietuvos 1000-mečio vardu. Ekspedicijos sumanytojas ir vadovas alpinistas Vilius Šaduikis prieš trisdešimt metų čia buvo nusižiūrėjęs bevardę viršūnę ir manė, kad atėjo tinkama proga duoti jai vardą.

5 dalis „Trispalvė aukščiausiose žemynų viršūnėse“

1993 m. Vladas Vitkauskas pirmasis iš Baltijos šalių įkopė į 8848 metrų turintį aukščiausią pasaulio kalną Everestą ir iškėlė Lietuvos vėliavą. Noras garsinti Lietuvą įkopiančią į visų žemynų aukščiausias viršūnes su trispalve rankose alpinistą paskatino imtis unikalių žygių, kurie vėliau buvo lyginami su Dariaus ir Girėno skrydžiu per Atlantą.

6 dalis „Lietuvos alpinistės“

Kas tokios buvo pirmosios lietuvių moterys, pramynusios takus į alpinizmo viršūnes, nėra aišku, tačiau yra išlikusi tarpukaryje, 1929 metais padaryta fotonuotrauka, kurioje Alpių ledynuose šalia rašytojo Balio Sruogos, stovi ir kelios moterys. Viena iš jų buvo Salomėja Nėris, kuri vėliau parašė tokias eiles: „O baltieji kalnai, o baltieji kalnai, nusilenkti aš jums kaip Dievams atėjau“. Šeštoje apybraižoje apžvelgiami lietuvių alpinisčių pasiekimai ir netikėti dvasiniai atsivėrimai kalnuose.

7 dalis „In memoriam: Pasilikę ledynuose amžiams“

Kalnai – daugelio žmonių gyvenimo dalis, deja ir mirties priežastis. Šis pasakojimas skirtas visų lietuvių alpinistų ir keliautojų, žuvusių kalnuose, atminimui. Paradoksalu, tačiau 1959 metais pirmosios lietuvių alpinistų pionierių: G. Akstino, F. Mieliausko bei V. Vosyliaus žūtys Kaukaze ne tik neatgrasė, bet paskatino dar ryžtingiau kopti į kalnus, šitaip įamžinant jų atminimą ir garsinant Lietuvos vardą.

PASTABOS

Pamokai praveisti reikalingos priemonės: projektorius su įgarsinimu.

PAMOKOS TEMA

Naujausios istorijos dokumentiniai tyrimai: kodėl tai svarbu ir kaip tai daroma

LEKTORĖ

Gražina Sviderskytė

PAMOKOS PLANAS:

1. aukšto lygio, profesionali kultūrinė-šviečiamoji dokumentika, kokios valstybės ja disponuoja ir kodėl Lietuvoje trūksta šios kūrybos gausos?;
2. gyvo sąryšio su savo valstybės praeitimi Lietuvoje trūkumas;
3. XX a. – nearta dirva. Iniciatyvų trūkumas;
4. asmeninė patirtis vykdant dokumentikos projektus;
5. tarptautinis tyrimas ir sklaidos projektas „Slaptieji *Lituanicos* archyvai“, serialas „XX a. slaptieji archyvai“.

PAMOKOS SANTRAUKA

Valstybės, turinčios galias minties, žodžio, spaudos laisvės tradicijas, puoselėjančios kultūrą ir švietimą, nuolat tvirtinančios valstybingumą ir pilietiškumą, gali didžiuotis aukšto lygio, profesionalia kultūrine-šviečiamąja dokumentika. Užsienio autorių istorijos veikalai – akademinė, mokslo populiarinimo, meninė literatūra, publicistika, specialūs tinklalapiai ir duomenų bazės Internetu, dokumentiniai filmai – yra labai vertinami ir Lietuvos skaitytojų bei žiūrovų.

Tad kodėl Lietuvoje negalime džiaugtis tokios kūrybos gausa? Taip, teturime vos daugiau nei 20 metų nepriklausomybės ir esame apriboti išteklių. Tačiau greta to tenka pripažinti, kad pristigdami politinės bei pilietinės valios išleidžiame iš akiračio kultūros bei švietimo prioritetą, stokojame veiklių iniciatyvų, gilesnio istorijos vertybių suvokimo ir dėmesio joms. Neįuntame gyvo sąryšio su savo valstybės praeitimi.

Lietuvos istorikai jau daug nuveikė, formuodami ir diegdami į nacionalinę sąmonę senosios istorijos sampratas. Tačiau jie pripažįsta, kad XX amžius, kuris ypatingai veikia nūdienos aktualijas, pradedant valstybės tarptautiniais santykiais ir baigiant piliečio asmeninėmis pažiūromis, tebėra it nearta dirva, trūksta pavienių ir konsoliduotų iniciatyvų. Panašiai ir žiniasklaidoje: per reikšmingas sukaktis, pvz., LTV žiūrovams siūlomi net keliolikos metų senumo dokumentikos kūriniai – iš laikų, kai techninės ir, svarbiausia, tyrimo galimybės dar buvo pernelyg siauros.

Vyresnių klasių moksleiviams norėtusi perteikti asmeninę patirtį, sukaupią vykdant plataus atgarsio sulaukusius dokumentikos projektus (pvz., Lietuvos ir Didžiosios Britanijos ryšius sutvirtinęs karo lakūno kpt. R. Marcinkaus biografinis tyrimas, Lietuvoje bei JAV pristatytas pirmasis lietuviškas dokumentikos serialas „XX a. slaptieji archyvai“ ir kt.). Šios patirties bene didžiausia vertybė – įsitikinimas, kad mūsų naujausioji istorija yra neabejotinai turtinga patraukiančių stiprių asmenybių, įkvepiančių įvykių ir didžiai intriguojančių mįslių.

Lietuvos XX a. istorija verta pasididžiavimo, tačiau dar laukia tyrėjų – tiek istorikų, tiek žiniasklaidos profesionalų – dėmesio. Tokių galimybių, kokias dabar atveria Lietuvos statusas bei dalyvavimas tarptautinėje bendrijoje, laukė ištisos kartos... Jomis galime ir turime naudotis MES. ŠIANDIEN.

Pamokos pradžioje pažiūrėję ištraukų iš minėtų TV dokumentikos kūrinių, paskleidę autorines knygas, pereitume prie naujausio pavyzdžio: dabar vykstančio tarptautinio tyrimo ir sklaidos projekto „Slaptieji *Lituanicos* archyvai“. Šis projektas yra puikiausias pavyzdys, parodantis, kaip beveik 80 metų senumo įvykiai apaugo mitais ir legendomis. Moksleiviams (ir mokytojams!) bus įdomu ir tikrai netikėta įsitikinti, kad tariamai iki kaulų smegenų žinoma Dariaus ir Girėno istorija (juolab, kad yra ir Dariaus ir Girėno vardo mokyklų) iš tiesų niekada nebuvo deramai ištirta: nėra buvę nė vieno fundamentalaus ir nepriklausomo tyrimo Lietuvos bei užsienio archyvuose, todėl istorinė tiesa iki šiol slypi Lietuvos, Vokietijos, JAV ir galbūt kitų šalių archyvų saugyklose...

Moksleiviams svarbu tai žinoti. Lietuvos žmonės jau skaudžiai patyrė, kad vien išorinis istorijos įprasminimas trapus: paminklai suyra ar griūva, gatvių ir net miestų pavadinimai kinta, šventės ir minėjimai keičia formą bei/ar turinį, praranda prasmę. Tik tyrėjų atskleistas ir plačiai paviešintas istorijos lobynas, ir tik dokumentaliai pagrįstas, sutvirtintas, ilgam įsiskverbia į sąmonę, formuoja tvirtas ir ilgalaikes asmens, tautos ir valstybės pažiūras bei vertybes. Esu tikra, kad šis susitikimas su mokyklos bendruomene sukels netikėtų emocijų ir paliks neužmirštamų įspūdžių, o gal kada nors į archyvus atves dar vieną smalsų, imlų ir pasišventusį tyrėją.

Formatas

Žinių, vertybių ir kito, kas svarbu, manau, neįmanoma įdiegti kitam, neturint asmeninės patirties, taigi ir gilesnės nuovokos bei supratimo apie diegiamą dalyką. Todėl remsiuos tuo, ką tikrai žinau, nes pati išgyvenau: savo pačios atliktais bei atliekamais, istorikų recenzuotais,

konsultuotais, įvertintais istorijos tyrimais.

Konkretūs tyrimai, jų audiovizualinė medžiaga yra tiesiog geri pavyzdžiai ir patogus būdas paprasčiau, greičiau susikalbėti, perteikti ir aptarti temą. Be to, šie tyrimai yra populiaria tematika, kuri moksleiviams žinoma iš bendrojo ugdymo programų.

Serialas „XX a. slaptieji archyvai“ buvo kuriamas konsultuojantis su Lietuvos istorijos mokytojų asociacija, Švietimo ir mokslo ministerijos buvo pripažintas tinkama papildoma metodine priemone (išleistas specialus tiražas šalies mokykloms). Jei auditorijai šis dokumentikos serialas bus gerai žinomas, matytas, remsimės „Uragano“ kapitonu“, „Šimtmečio kontrabanda“, „Slaptaisiais *Lituanicos* archyvais“ ar kitais autoriniais darbais.

REKOMENDUOJAMOS NUORODOS

Galimas pasirengimas

Kadangi norima moksleivius įkvėpti, o ne gluminti, kaip pavyzdžius nagrinėsime pakankamai žinomas istorines temas. Išankstinio pasirengimo nereikia, jokių specialių namų darbų. Būtų neblogai, jei, taupant laiką, mokytojai padėtų moksleiviams tik suvokti pamokos temą, kad jie apmąstytų klausimus, dalytųsi idėjomis, abejonėmis, kritika. Jei mokytojai su moksleiviais patys pageidautų labiau pasirengti susitikimui, būtų malonu jiems pasiūlyti tokios medžiagos:

1. dokumentikos serialas „XX a. slaptieji archyvai“, I-II DVD albumai, *Elektroninės leidybos namai*, 2006, 2007;
2. knyga „XX a. slaptieji archyvai. 12 istorijos detektyvų“, A. Anušauskas, G. Sviderskytė, *Versus aureus*, 2008;
3. knyga „Uragano“ kapitonas“, G. Sviderskytė, *artSeria*, 2004;
4. dokumentinis filmas „Uragano“ kapitonas“, G. Sviderskytė, 2003;
5. dokumentinis filmas „Šimtmečio kontrabanda. Paskutinis reisas“, G. Sviderskytė, 2004;
6. „Sparnuoti lietuviai“, P. Jurgėla, Čikaga, 1935;
7. „Skrydis per Atlantą“, rež. R. Vabalas, *Lietuvos kino studija*, 1983;
8. „Pirmasis transatlantinis lietuvių skrydis“, E. Jasiūnas, Čikaga, 1988;
9. „Darius ir Girėnas“, N. Dariūtė-Maštarienė, *Mintis*, 1990;
10. „Darius ir Girėnas. Dokumentai“, N. Dariūtė-Maštarienė, G. Ramoška, A. Gamziukas, *Plieno sparnai*, 1991.

PASTABOS

Būtų idealu pamokose naudoti multimedia: rodyti vaizdo/garso bei teksto (dok. filmų, archyvinių dokumentų, skaidrių) failus, kad galėtume, aiškiai matydami, juos kartu aptarti, trumpai padiskutuoti. Šią pamoką įsivaizduoju ir planuoju pakankamai interaktyvią. Jei multimedios nėra, praverstų bent kompiuteris su garso kolonėlėmis. Jei kompiuterio nėra, – nieko tokio, vežiosiuos nešiojamąjį. Reikės elektros lizdo. O jei elektra dings, irgi nebaisu...

PAMOKOS TEMA

Visi menininkai, bet ne visi tai žino

LEKTORĖ

Laimutė Vasiliauskaitė

PAMOKOS PLANAS:

1. apie pozityvų mąstymą. Minčių įtaka svajonėms, planams, likimui;
 - gyvenimo prasmė ir laimė: kūryba, žmoniškumas, žmogiškumas, humanizmas, hedonizmas. Lietuviai visi poetai, bent jau vaikystėje;
 - kas trukdo ir kas padeda kūrybiškumui. Gamta, aplinka, tėvai, mokykla ir visuomenė;
 - kaip ugdyti kūrybiškumą. Gamtos stebėjimas: medžiai, upė, dangus, gėlė, vabalėlis. Vaizduotė, svajonės, minčių energija: kada atsiriboti, o kada atsiverti;
 - ką daryti, kad nesinorėtų išvažiuoti iš Lietuvos. Išsilavinimas, būdas: drąsa, baimė, kuklumas, arogancija, nuolankumas; donkichotai ir skeptikai;
 - Kritinis mąstymas: ne viskas tiesa, ką skaitai, girdi ar matai. Spauda, radijas, televizija;
2. mūsų etnokultūra: dainos, pasakos, padavimai, kalba ir nuolat perrašoma istorija;
3. lietuvių kalba ir kitos pasaulio kalbos. Kodėl verta būti vertėju, mokytis retų pasaulio kalbų;
4. kodėl verta mokytis senųjų amatų? (Audimas, puodų žiedimas, medžio drožyba, kt.);
5. žurnalistika nėra amatas. Žodžio taupumas, žinių objektyvumas, skirtingos nuomonės;
6. ne talentas, o mokėjimas bendrauti nulemia likimą. Psichologiniai pagrindai. Etiketas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu lektorė bandys rasti atsakymą į klausimą, ar kiekvienas gali būti menininku. Kokią įtaką kūrybos pasirinkimui (arba nepasirinkimui) daro mąstymas, svajonės, planai. Kas skatina kūrybiškumą, o kas jį varžo? Lektorė analizuos šiuos ir daugelį kitų klausimų, susijusių su kūryba, kūrybos procesu, savęs atradimu kūryboje. Nemažai dėmesio skirs etnokultūrai, lietuvių kalbai ir kitoms pasaulio kalboms, seniesiems amatams.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: kompiuteris, projektorius.

PAMOKOS TEMA**XXI amžiaus žurnalistika****LEKTORĖ**

Dainius Radzevičius

PAMOKOS PLANAS:

1. XXI amžiaus žurnalistika – kūrybos galimybės ir iššūkiai;
2. žurnalistika – laisvoji ar tiesiog profesija?
3. žurnalistai kūrėjai Lietuvoje: darbai, kuriuos verta žinoti;
4. naujos medijos, skaitmeninė žmonių karta ir... ateities žurnalistika.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokoje pasakosiu apie XXI a. žurnalistiką, šios profesijos subtilybes ir galimybes, iššūkius, su kuriais susiduria šių dienų žurnalistika. Aptarsime šiandienos technologijų ir medijų formuojamus naujus žmonių įpročius ir poreikius ir kaip tai atsiliepia žurnalistikoje. Papasakosiu apie geriausius Lietuvos žurnalistus, kurių darbus verta žinoti. Atsakysiu į mokiniams rūpimus klausimus.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: kompiuteris, projektorius.

PAMOKOS TEMA

TV žurnalistika

LEKTORĖ

Aida Vėžalienė

PAMOKOS PLANAS:

1. kas yra TV?;
2. TV žanrai: žinios, infošou, pramoginiai šou, žaidimai, sportas ir kt.;
3. pateikimo būdai (formatai);
4. TV specialybės;
5. kaip rengiama TV laida. Pasirengimas laidai. Scenarijus. Vadyba. Režisūra. Gamyba;
6. montažas. Laidos išleidimas į eterį.

PAMOKOS SANTRAUKA

Studijų programa skirta supažindinti moksleivius su TV žurnalistika ir režisūra, TV reporterio darbo ypatumais, įvairiais žurnalistikos žanrais bei TV specifika. Moksleiviai išklausys TV žurnalistikos teorijos pagrindus, susipažins su eterio žurnalistika, žurnalisto etika, masinėmis komunikacijos priemonėmis bei TV specialybėmis: reporterio, režisieriaus, redaktoriaus, operatoriaus, dailininko, dekoratoriaus, stilisto ir kt. Išmoks imti interviu, suvoks interviu funkcijas, suvoks TV laidų žanrus, išmoks rašyti scenarijų. Gali būti organizuojami praktiniai užsiėmimai.

Pamokas ves TV režisierė ir redaktorė Aida Vėžalienė. Režisierė turi didelę patirtį darbo su vaikais ir moksleiviais. Už TV laidą „Vaikų klubas“ (LTV) režisierė Pirmajame Baltijos filmų festivalyje „Gintarinė Arka“ (2004 m.) nominacijoje „Tolerancija“ pelnė pirmą vietą, Tarptautiniame filmų festivalyje „Vmeste“ (2004 m.) pelnė pirmą vietą ir UNESCO apdovanojimą F. Felinio vardo medalį. 2009 m. režisierėi už pasiekimus TV žurnalistikoje suteiktas LR meno kūrėjos statusas. Režisierė dirba nacionaliniuose TV kanaluose.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: televizorius.

PAMOKOS TEMA

**Kaip parašyti straipsnį laikraščiui ar žurnalui? arba
Kaip kuriamas interviu, rašoma informacija, replika,
komentaras ar apybraiža?**

LEKTORIUS

Vytautas Žeimantas

PAMOKOS PLANAS:

1. kodėl verta studijuoti žurnalistiką;
2. gerai ir prastai parašytų tekstų pavyzdžiai;
3. laikraščių ir žurnalų specifika;
4. kaip atskirti bulvarinę spaudą nuo rimtosios;
5. žurnalistų bendravimo ypatumai, informacijos rinkimo subtilybės, jos patikra ir t. t.;
6. interviu ėmimo subtilybės;
7. „žurnalistinė artis“;
8. skirtumas tarp objektyvios ir perkamos žurnalistikos;
9. žaidimas „5 minutės – 5 sakiniai“.

PAMOKOS SANTRAUKA

Iš pradžių paagituoti studijuoti žurnalistiką, parodyti profesionalaus žurnalisto veiklą, specifiką, žmoniškuosius ir kitus faktorius, padedančius ir trukdančius profesionaliai atlikti savo pareigas.

Pateikti porą pavyzdžių (gerai ir prastai parašytų tekstų) iš to miesto (rajono) regioninės spaudos. Paanalizuoti juos. Per tai parodyti žurnalistinę virtuvę; faktų rinkimą, jų grupavimą, akcentų kūrimą, išvadų darymą.

Pakalbėti apie laikraščių ir žurnalų specifiką, kuo jie panašūs, kuo skiriasi. Pakalbėti apie rimtą spaudą („Literatūrą ir meną“, „Atgimimą“ ir pan), parodyti jos vertę.

Konkrečiais pavyzdžiais paaiškinti, kaip galima atskirti bulvarinę spaudą nuo rimtosios. Atskleisti bulvarinės spaudos pigaus ir tariamo populiarumo priežastis.

Pakalbėti apie žurnalistų bendravimo ypatumus, informacijos rinkimo subtilybes, jos patikrą, dažniausiai pasitaikančių klaidų atsiradimo priežastis: žurnalisto kompetencijos, išsilavinimo stoka, išsiblaškyimas, per didelis pasitikėjimas savimi, savo atmintimi, kalbinamo žmogaus neįvertinimas arba perversinimas, šampų gajumas ir pan.

Konkrečiais pavyzdžiais atskleisti interviu ėmimo subtilybes, informacijos rinkimą straipsniui ar apybraižai, reikalavimus komentarui. Konkrečiais pavyzdžiais parodyti, kaip atsiranda „žurnalistinė artis“. Atskleisti žurnalistinės sensacijos tikrąsias ir tariamas vertybes. Parodyti skirtumą tarp objektyvios ir perkamos žurnalistikos, parodyti pastarosios žalą ne tik visuomenei, bet ir pačiam autoriui, akcentuoti moralinę ir visuomeninę šio reiškinio prasmę. Pamokai besibaigiant pasiūlyti mokiniams sužaisti žaidimą – „5 minutės – 5 sakiniai“, t. y. per 5 min. parašyti nedidelę iki 5 sakinių žinutę visiems priimtina tema. Ir čia pat tuos rašinėlius įvertinti. Geriausiems įteikti su autografais autorines knygas – apysaką vaikams „Baltamiškio istorijos“. Pamoką užbaigti kvietimu nepasiduoti, o siekti tobulumo, kurti, o jeigu teks įžengti į žurnalisto kelią – nesvyruoti, nieieškoti šunkelių, klausyti savo sąžinės balso.

Pamoką vesiu naudodamas naujausiais žiniasklaidos pavyzdžiais, operatyviausia informacija.

PAMOKOS TEMA

Šiuolaikinė Lietuvos žiniasklaida – vertybė ar madingas blizgutis?

LEKTORIUS

Vytautas Žeimantas

PAMOKOS PLANAS:

1. kodėl verta studijuoti žurnalistiką;
2. Lietuvos žiniasklaida;
3. privačios, valstybinės ir visuomeninės žiniasklaidos geros ir blogos pusės;
4. internetinės spaudos pranašumai ir silpnos vietos;
5. laikraščių ir žurnalų specifika;
6. kaip atskirti bulvarinę spaudą nuo rimtosios;
7. „žurnalistinė antis“;
8. „juodosios technologijos“ žiniasklaidoje
9. skirtumas tarp objektyvios ir perkamos žurnalistikos.

PAMOKOS SANTRAUKA

Iš pradžių paagituoti studijuoti žurnalistiką, parodyti profesionalaus žurnalisto veiklą, specifika, žmoniškuosius ir kitus faktorius, padedančius ir trukdančius profesionaliai atlikti savo pareigas.

Trumpai supažindinti su būsima darbo vieta – Lietuvos žiniasklaida (spauda, radiju, televizija, internetu), jos įvairovė, vystimosi kelius ir klystkelius.

Konkrečiais pavyzdžiais parodyti privačios, valstybinės ir visuomeninės žiniasklaidos geras ir blogas puses: įvairovę, operatyvumą, konkurencinės kovos pasekmes, žiniasklaidos magnatų asmeninių ambicijų agresiją.

Atskleisti internetinės spaudos pranašumus (operatyvumą, prieinamumą, abipusį ryšį) ir silpnas vietas (neatsakingumą, netikslumą, trumpalaikiškumą, kalbos susinimą, barbarizmų sklaidą), besaikio sėdėjimo prie kompiuterių žalą.

Pakalbėti apie laikraščių ir žurnalų specifika, kuo jie panašūs, kuo skiriasi. Pakalbėti apie rimtą spaudą („Literatūrą ir meną“, „Atgimimą“ ir pan), parodyti jos vertę.

Konkrečiais pavyzdžiais paaiškinti, kaip galima atskirti bulvarinę spaudą nuo rimtosios. Atskleisti bulvarinės spaudos pigaus ir tariamo populiarumo priežastis.

Konkrečiais pavyzdžiais parodyti, kaip atsiranda „žurnalistinė antis“. Atskleisti žurnalistinės sensacijos tikrąsias ir tariamas vertybes. Supažindinti su „juodosiomis technologijomis“ žiniasklaidoje, žiūrovų, klausytojų ir skaitytojų manipuliavimo galimybėmis. Konkrečiais pavyzdžiais parodyti, kaip galima atpažinti „juodąsias technologijas“ ir išvengti jų neigiamos įtakos. Parodyti skirtumą tarp objektyvios ir perkamos žurnalistikos, parodyti pastarosios žalą ne tik visuomenei, bet ir pačiam autoriui, akcentuoti moralinę ir visuomeninę šio reiškinių prasmę.

Užbaigti pamoką mintimi, kad ne viskas, kas blizga, žiniasklaidoje yra gražu, reikalinga ir naudinga žmogui.

Pamoką vesiu naudodamas naujausiais žiniasklaidos pavyzdžiais, operatyviausia informacija.

1.11.2. Žurnalistų meno kūrėjų kūrybinės dirbtuvės

PAMOKOS TEMA

Rašome žinutę

LEKTORĖ

Danutė Jokubėnienė

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Prisistatymas. Supažindinimas su pamokos tema. Trumpas pratimas motyvacijai;
2. dėstymas I d. Žurnalistai ir žiniasklaida Lietuvoje šiandien. Kas, kur, kada? Pavyzdžiai, galimybės... Kaip gimsta TV, radijo laida, straipsnis spaudoje... Pilietinė žiniasklaida, blogai, socialiniai tinklai... (Naudojama ir mokinių apklausa);
3. dėstymas II d. Patarimai, kaip rašyti žinutę žiniasklaidai;
4. praktinė užduotis – žinutė apie vietos įvykį. Užduoties pristatymas, komandų suformavimas. Temos pasirinkimas. Tikslas. Rašymas;
5. Aptarimas. Klaidos. Redakcija. Kam šią žinutę galime pasiūlyti?

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos tikslas – ne tik supažindinti mokinius su žurnalisto profesija, bet ir pamokyti, kaip parengti informaciją žiniasklaidai.

Uždaviniai:

- supažindinti su žurnalisto profesija, paaiškinti, kaip gimsta TV laida, straipsnis laikraštyje, žurnale, atsiranda informacija internete, kaip renkama informacija...;
- pamokyti analizuoti ir vertinti žiniasklaidoje teikiamą informaciją;
- parašyti žinutę apie vietos įvykį.

Rezultatas

Susidomėjimas žurnalisto darbu bei suvokimas, kaip pateikiama informacija žiniasklaidai.

Naudojami metodai: pasakojimas, apklausa, diskusija, grupinis darbas, refleksija.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: lenta, rašymo priemonė (esant galimybei – kompiuteris, kompiuterinis projektorius), vaizdinė ir dalomoji medžiaga.

PAMOKOS TEMA

Fotografijos kūrybinės dirbtuvės temomis: portretas, įvykio fotografavimas, foto serija, teminis fotografavimas, kt.

LEKTORIUS

Zinas Jonas Kazėnas

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dėstymas. Portretas, įvykio fotografavimas, foto serija, teminis fotografavimas, kt.
3. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu mokiniai supažindinami su fotografavimo ypatybėmis. Paliečiamos įvairios sritys: portretas, įvykio fotografavimas, foto serija, teminis fotografavimas ir kita (priklausomai nuo mokinių susidomėjimo ir pageidavimų).

Asistentė – dr. Eglė Jaškūnienė (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, VGTU, LMKA narys).

Susitikimuose bus dalinami autoriniai ir autoriaus išleisti leidiniai.

PASTABOS

Pamokai praversti reikalingos priemonės: multimedinė aparatūra, "Adobe Photoshop" ir "Adobe In design" arba "Adobe Illustrator" programos.

PAMOKOS TEMA

**Kompiuterinės grafikos kūrybinės dirbtuvės temomis:
kompiuterinė grafika, grafinio dizaino kūrimas**

LEKTORIUS

Zinas Jonas Kazėnas

PAMOKOS PLANAS:

1. įžanga. Pamokos temos pristatymas. Pamokos tikslų ir uždavinių aptarimas;
2. dėstymas. Kompiuterinė grafika, grafinio dizaino kūrimas;
3. apibendrinimas, diskusija, pamokos rezultatų aptarimas.

PAMOKOS SANTRAUKA

Pamokos metu mokiniai supažindinami su kompiuterinės grafikos ypatybėmis. Daug dėmesio skiriama grafinio dizaino kūrimui.

Asistentė – dr. Eglė Jaškūnienė (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, VGTU, LMKA narys).

Susitikimuose bus dalinami autoriniai ir autoriaus išleisti leidiniai.

PASTABOS

Pamokai pravesti reikalingos priemonės: multimedinė aparatūra, "Adobe Photoshop" ir "Adobe In design" arba "Adobe Illustrator" programos.

2. MENINĖS KŪRYBOS KURSAI

2.1. Architektų meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Kęstutis Kisieliūsis „Kas yra architektūra ir ko iš jos galima tikėtis“ – 1 akad. val.;
2. Gintaras Balčytis „Moderni architektūra ir jos meninės išraiškos“ – 1 akad. val.;
3. Mantė Černiūtė-Amšiejienė „Statinio projektas nuo idėjos iki įgyvendinimo“ – 1 akad. val.;
4. Audronis Katilius „Nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimai, konservavimas, restauravimas, pritaikymas“ – 1 akad. val.;
5. Rimanta-Marija Janulevičienė „Nuostabus pasaulis ir jame Lietuva/ aš-mes/ bei mūsų architektūra“;
6. Margarita Kaučikaitė, Rolandas Palekas „Mano miestelis“ – 1,5 akad. val.;
7. Agnė Andriukaitienė, Guoda Zykuvienė, Rimantė Lydytė „Mano mokyklos architektūra“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Ingrida Tamošiūnienė „Aplinka kuri mus supa: ką atspindi bei kaip suprasti šiuolaikinę architektūrą?“ – 1 akad. val.;
2. Elena Žekonytė „Architektūros stilių ištakos ir tendencijos“ – 1 akad. val.;
3. Ramunė Staševičiūtė „Architektūros kūrinio gimimas“ – 1 akad. val.;
4. Audronis Katilius „Nekilnojamojo kultūros paveldas – kas tai? Apsaugos prasmė, tikslas, būdai...“ – 1 akad. val.;
5. Ona Urbšytė „Architektūra ir naujos technologijos“ – 1 akad. val.;
6. Gintaras Čaikauskas „Mes renkames – LT. Kodėl?“ – 1,5 akad. val.;
7. Margarita Kaučikaitė, Rolandas Palekas „Viešojo erdvė“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Audronė Žukauskaitė „Architektūros gimimas“ – 1 akad. val.;
2. Vaidotas Dapkevičius „Perskaityk architektūrą“ – 1 akad. val.;
3. Jūratė Usanova, Mantas Daukšys „Architektūrinio projektavimo/komponavimo principų pristatymas su vaizdine medžiaga, ar bandymu savarankiškai komponuoti“ – 1 akad. val.;
4. Audronis Katilius „LDK valdovų rūmų Vilniaus Žemutinėje pilyje atkūrimas“ – 1 akad. val.;
5. Zigmantas Brazauskas „Architektūra. Tautiškumo ir estetikos sąsajos“ – 1 akad. val.;
6. Margarita Kaučikaitė ir Rolandas Palekas „Daiktas ir medžiaga“ – 1,5 akad. val.;
7. Agnė Andriukaitienė, Guoda Zykuvienė, Rimantė Lydytė „Mano mokyklos architektūra“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.2. Dailininkų meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Vėjūnė Sudarytė „Menas ir visuomenė“ – 1 akad. val.;
2. Jurga Lazdanienė „Vitražas – optinis stebuklas“ – 1 akad. val.;
3. Nijolė Šaltenytė „Grafikos menas ir jo raida Lietuvoje“ – 1 akad. val.;
4. Marijona Sinkevičienė „Šių dienų tekstilė“ – 1 akad. val.;
5. Kazys Venclovas „Kazio Venclovo kūrybos pristatymas su komentaru“ – 1 akad. val.;
6. Voldemaras Barakauskas „Akvarėlės technikų įvairovė ir jų taikymas“ – 1,5 akad. val.;
7. Gvidas Raudonius „Keramikos menas – gyvai ir įtaigiai“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas

1. Raimonda Jatkevičiūtė „Mano (savaip) pamatyta“ – 1 akad. val.;
2. Vaclovas Krutinis „Skulptūra ir erdvė“ – 1 akad. val.;
3. Marijona Sinkevičienė „Gobelenas: istorinės ištakos. Lietuvos gobelenas“ – 1 akad. val.;
4. Birutė Sarapienė „Šiuolaikinio meno tendencijų atspindžiai 2003-2009 m. Venecijos meno bienalėse“ – 1 akad. val.;
5. Vidmantas Zarėka „Vizualinės pilietiško pamokos“ – 1 akad. val.;
6. Loreta Kvietkauskienė „Ne šventieji puodus lipdo“ – 1,5 akad. val.;
7. Ričardas Garbačiauskas „Gamtos stichijos: oras, vanduo, žemė, ugnis. Tapybinės interpretacijos“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Birutė Sarapienė „Meno kūriniai interjere ir eksterjere, jų tarpusavio sąveika“ – 1 akad. val.;
2. Antanina Ramunė Vėliuvienė „Tradicinės etnokultūros elementai šiuolaikinėje grafikoje“ – 1 akad. val.;
3. Arūnas Uogintas „Meniniai kūriniai viešosiose erdvėse Lietuvoje ir „Trauminės teritorijos“ – 1 akad. val.;
4. Silvija Drebeckaitė „Monumentalistų specialybė šiuolaikinėje gyvensenoje“ – 1 akad. val.;
5. Gitenis Umbrasas „Tarp-daugiadisciplininis menas Gitenio Umbraso kūryboje“ – 1 akad. val.;
6. Arūnė Tornau „Lietuviškas ornamentas – raštas – ženklas“ – 1,5 akad. val.;
7. Vydmantas Mačiulis „Akvarelė – tapybinės raiškos priemonė“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.3. Fotomenininkų meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Darius Vaičekas „Fotografijos menas“ – 1 akad. val.;
2. Romualdas Požerskis „Klasikinė Lietuvos fotografijos mokykla ir fotografijos profesija“ – 1 akad. val.;
3. Stanislovas Žvirgždas „Kelias į spalvotąją fotografiją“ – 1 akad. val.;
4. Povilas Sigitas Krivickas „Fotografija šiuolaikinėje visuomenėje – nuo turistinių paveikslėlių iki veiksmingo politinio instrumento“ – 1 akad. val.;
5. Stanislovas Žvirgždas „Fotografija ir dailė“ – 1 akad. val.;
6. Romualdas Vaitkus „Fotokompozicijos teorija ir praktika“ – 1,5 akad. val.;
7. Robertas Gabrys „Sukursime fotografiją kartu“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Aleksandras Ostašenkovas „Kūryba, kaip gyvenimo būdas be kompromisų“ – 1 akad. val.;
2. Ričardas Dailidė „Apie fotografiją“ – 1 akad. val.;
3. Stanislovas Žvirgždas „Lietuvos fotografija: tikrovė ir mitas“ – 1 akad. val.;
4. Povilas Sigitas Krivickas „Fotografija šiuolaikinėje visuomenėje – nuo turistinių paveikslėlių iki veiksmingo politinio instrumento“ – 1 akad. val.;
5. Stanislovas Žvirgždas „Nežinomų vaizdų istorija“ – 1 akad. val.;
6. Gintautas Survila „Kuršių nerija: kultūrinis kraštovaizdis architekto ir fotografo akimis“ – 1,5 akad. val.;
7. Remigijus Treigys „Fotografija kaip saviraiška“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Ričardas Dailidė „Apie fotografiją“ – 1 akad. val.;
2. Darius Vaičekas „Fotografijos menas“ – 1 akad. val.;

3. Stanislovas Žvirgždas „XX a. Vilniaus reginiai“ – 1 akad. val.;
4. Povilas Sigita Krivickas „Fotografija šiuolaikinėje visuomenėje – nuo turistinių paveikslėlių iki veiksmingo politinio instrumento“ – 1 akad. val.;
5. Stanislovas Žvirgždas „M. K. Čiurlionis – fotografas“ – 1 akad. val.;
6. Romualdas Požerskis „Vieningos fotografijos serijos kūrimas ir pateikimas“ – 1,5 akad. val.;
7. Artūras Šeštokas „Kitokia fotografija“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.4. Kinematografinių meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Zigmas Gružinskas „Kaip filmuojami filmai kine ir televizijoje“ – 1 akad. val.;
2. Izolda Keidošiūtė „Kino žvaigždės. Kino aktoriaus profesijos blizgesys ir kasdienybė“ – 1 akad. val.;
3. Valentas Aškinis „Animacijos istorija. Pasaulinės animacijos atsiradimo istorija“ – 1 akad. val.;
4. Janina Krasauskienė „Supažindinimas su kostiumų dailininko profesija“ – 1 akad. val.;
5. Antanas Maciulevičius „Asmenybės likimas ir aplinkybės. Kas ką valdo, aplinkybės žmogų ar žmogus aplinkybes kuria pats“ – 1 akad. val.;
6. Agnė Marcinkevičiūtė „Kino virtuvė“ – 1,5 akad. val.;
7. Giedrė Beinoriūtė „Dokumentika? Ačiū, taip!“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Agnė Marcinkevičiūtė „Kino kelias“ – 1 akad. val.;
2. Audrius Juzėnas „Kūrybos pėdsakais su filmo demonstravimu“ – 1 akad. val.;
3. Aloyzas Jančoras „Autorius dokumentiniame kine“ – 1 akad. val.;
4. Janina Krasauskienė „Supažindinimas su kostiumų dailininko profesija“ – 1 akad. val.;
5. Ilja Bereznickas „Nuo idėjos iki įgyvendinimo, arba kaip išmokti fantazuoti“ – 1 akad. val.;
6. Valentas Aškinis „Pieštinės ir plokščiosios marionetės animacijos pagrindai ir technika“ – 1,5 akad. val.;
7. Giedrė Beinoriūtė „Dokumentika? Ačiū, taip!“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Izolda Keidošiūtė „Kino žvaigždės. Kino aktoriaus profesijos blizgesys ir kasdienybė“ – 1 akad. val.;
2. Audrius Juzėnas „Kūrybos pėdsakais su filmo demonstravimu“ – 1 akad. val.;
3. Audrius Stonys „Dokumentinis kinas – kelionė į neatrastą žemę“ – 1 akad. val.;
4. Algirdas Selenis „Animacinio kino pamoka“ – 1 akad. val.;
5. Valentas Aškinis „Naujoji Lietuvių animacija. Jaunųjų animacijos kūrėjų ieškojimai. Pirmieji menininkų filmai. Naujų išraiškos priemonių paieška lietuvių animacijoje.“ – 1 akad. val.;
6. Agnė Marcinkevičiūtė „Kino virtuvė“ – 1,5 akad. val.;
7. Ilja Bereznickas „Kadruotė“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.5. Kompozitorių meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Loreta Narvilaitė „Garsų emocijos arba kodėl kompozitorius kuria?“ – 1 akad. val.;
2. Nailia Galiamova „Muzikos kalba. Kas paslėpta muzikos kūrinys?“ – 1 akad. val.;
3. Beata Baublinskienė „Operos teatras“ – 1 akad. val.;
4. Gintas Kraptavičius „Kompiuterinės technologijos šiuolaikinės muzikos kūrime“ – 1 akad. val.;
5. Kristina Vaitkūnienė „Juozas Naujalis – lietuvių muzikos patriarchas“ – 1 akad. val.;
6. Sigitas Mickis „Gyvasis šiuolaikinės muzikos orkestras“ – 1,5 akad. val.
7. Algirdas Klova „Piemenys ir jų instrumentai. Buitis ir tautosaka.“ – 1,5 akad. val.;

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Feliksas Romualdas Bajoras „Apie kūrybą“ – 1 akad. val.;
2. Vidmantas Bartulis „Nebijokime muzikos“ – 1 akad. val.;
3. Egidija Medekšaitė „Kaip garsas kuria animaciją“ – 1 akad. val.;
4. Audronė Žigaitytė-Nekrošienė „Aistra operai – visas gyvenimas“ – 1 akad. val.;
5. Gintas Kraptavičius „Kompiuterinės technologijos šiuolaikinės muzikos kūrime“ – 1 akad. val.;
6. Lina Lapelytė „Kompozitorius, kuris nepažįsta natų“ – 1,5 akad. val.;
7. Nijolė Sinkevičiūtė „Chorinė muzika ir choras“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Loreta Narvilaitė „Garsų emocijos arba kodėl kompozitorius kuria?“ – 1 akad. val.;
2. Feliksas Romualdas Bajoras „Apie kūrybą“ – 1 akad. val.;
3. Linas Rimša „Apie pasaulio tautų etninę muziką“ – 1 akad. val.;

4. Mindaugas Urbaitis „Kodėl mums vienokia muzika patinka, o kitokia – ne“ – 1 akad. val.;
5. Beata Baublinskienė, Bronius Kutavičius „Kompozitorius Bronius Kutavičius ir jo opera „Lokys“ (2000)“ – 1 akad. val.;
6. Algirdas Klova „Kūryba laike, arba improvizacija“ – 1,5 akad. val.;
7. Egidija Medekšaitė „Kaip garsas kuria animaciją“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.6. Muzikų meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Petras Geniušas „Pianisto kelias, arba Apie profesionalumą mene“ – 1 akad. val.;
2. Viktoras Gerulaitis „Epocha ir jos muzika“ – 1 akad. val.;
3. Vilmantas Bružas ir Inga Maknavičienė „Trimitas. Kamerinės muzikos kūriniai pučiamiesiems“ – 1 akad. val.;
4. Ramutė Kalnėnaitė „Pažinkime, kad pamiltume violončelę...“ – 1 akad. val.;
5. Veronika Vitaitė „M. K. Čiurlionis – kompozitorius, dailininkas, rašytojas“ – 1 akad. val.;
6. Pavel Giunter „Nieko tokio, tik ritmas“ – 1,5 akad. val.;
7. Arkadijus Gotesmanas „Mokiniai kuria jų muzikinę versiją multiplikaciniams ir meno filmams mušamųjų instrumentų kalba. Čia ir dabar“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Rimantas Jurkonis ir Romualdas Lukošius „Muzikos stilių raida“ – 1 akad. val.;
2. Inga Maknavičienė ir Dalia Kužmarskytė „Profesionalioji muzika Vakarų Europoje ir Lietuvoje XI-XVII a.“ – 1 akad. val.;
3. Vytautas Alenskas „Folkloras – liaudies (liaudiška) muzika – profesionali kūryba“ – 1 akad. val.;
4. Audronė Žigaitytė-Nekrošienė „Muzikinis veiksmo trileris arba kaip pamilti operą: G. Verdi opera „Rigoletas““ – 1 akad. val.;
5. Inga Maknavičienė ir Virginija Kochanskytė „Vincas Kudirka – žmogaus misterija“ – 1 akad. val.;
6. Pavel Giunter „Nieko tokio, tik ritmas“ – 1,5 akad. val.;
7. Arkadijus Gotesmanas „Mokiniai kuria jų muzikinę versiją multiplikaciniams ir meno filmams mušamųjų instrumentų kalba. Čia ir dabar“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Viktoras Gerulaitis „Kompozitoriaus ... gyvenimas ir kūryba“ – 1 akad. val.;
2. Petras Bingelis „Dainavimo pamoka“ – 1 akad. val.;
3. Eglė Strimaitienė „Fortepijonas šiandien – tai susiformavusias skambinimo tradicijas turintis instrumentas ar garso išgavimo mašina?“ – 1 akad. val.;
4. Asta Krikščiūnaitė „Miko Petrausko „BIRUTĖ“ – pirmoji lietuvių nacionalinė opera“ – 1 akad. val.;
5. Aleksandra Žvirblytė „Šokis muzikoje“ – 1 akad. val.;
6. Pavel Giunter „Nieko tokio, tik ritmas“ – 1,5 akad. val.;
7. Arkadijus Gotesmanas „Mokiniai kuria jų muzikinę versiją multiplikaciniams ir meno filmams mušamųjų instrumentų kalba. Čia ir dabar“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.7. Rašytojų meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Rimantas Kmita „Ar šiandien dar reikalinga literatūra ir knygos?“ – 1 akad. val.;
2. Elena Karnauskaitė „Dabarties lietuvių poetų balsai ir veidai“ – 1 akad. val.;
3. Danielius Mušinskas „Literatūrinė spauda Lietuvoje. Literatūros žurnalas „Metai“: jo istorija ir dabartis.“ – 1 akad. val.;
4. Birutė Jonuškaitė „Europos raudonodžiai Nobelio premijos laureato kūryboje arba Česlovas Milošas (Czesław Miłosz) ir Lietuva“ – 1 akad. val.;
5. Dovilė Zelčiūtė „Vaikiškojo pasaulio gintis šiandieninėje prozoje. Vanda Juknaitė“ – 1 akad. val.;
6. Sigitas Parulskis „Kūrybinis rašymas“ – 1,5 akad. val.;
7. Ričardas Šileika „Trumpieji komunikaciniai / literatūros žanrai“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Birutė Mar „Kūrybos prigimtis. Jos įvairialypiškumas, autentiškumas. Kūryba kaip galimybė pažinti save.“ – 1 akad. val.;
2. Herkus Kunčius „Knygos ir rašytojai“ – 1 akad. val.;
3. Vladas Braziūnas „Poezija ir jos vertimas: žmogaus esybė ir kalba, ir amatas ir menas“ – 1 akad. val.;
4. Andrius Jakučiūnas „Šiuolaikinė kultūrinė spauda dabartinėje Lietuvoje: faktai, problemos, perspektyvos“ – 1 akad. val.;
5. Valentinas Sventickas „Istoriškumo samprata: Justino Marcinkevičiaus požiūris“ – 1 akad. val.;
6. Gintarė Adomaitytė „Mano gyvenimo linksniuotė“ – 1,5 akad. val.;
7. Liutauras Degėsys „Kalbėk, kol save pažinsi. Loginiai kūrybinio skaitymo ir rašymo pagrindai“ – 1,5 akad. val.;

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Eugenijus Ališanka „Literatūrinio gyvenimo scena ir užkulisiai“ – 1 akad. val.;
2. Enrika Striogaitė „Kūryba gyvenimo kelyje, kokie jos dividendai?“ – 1 akad. val.;
3. Vytautas Martinkus „Kaip vertinti naujausią lietuvių prozą?“ – 1 akad. val.;
4. Aidas Marčėnas „XX a. pabaigos – XXI a. pradžios poezija. Tekstai ir kontekstai“ – 1 akad. val.;
5. Donata Mitaitė „Tomo Venclovos Vilnius“ – 1 akad. val.;
6. Jonas Liniauskas „Siužetas ir pasakėčia“ – 1,5 akad. val.;
7. Gasparas Aleksa „Išlaisvinta fantazija – galimybė kurti“ – 1,5 akad. Val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.8. Tautodailininkų meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Jonas Rudzinskas „Pažintis su tautodaile“ – 1 akad. val.;
2. Vidas Mažukna „Apie žymiausius tautodailės kūrėjus“ – 1 akad. val.;
3. Vytautas Tumėnas „Lietuvių audinių ornamento simbolika“ – 1 akad. val.;
4. Sigita Dacienė „Žemaičių tautinis kostiumas“ – 1 akad. val.;
5. Vida Šmitienė „Tautodailė – gintaro apdirbimas ir gaminiai iš gintaro“ – 1 akad. val.;
6. Sigita Dacienė „Karpiniai. Senoji tradicija ir dabartis“ – 1,5 akad. val.;
7. Audronė Lampickienė „Tautodailė Dzūkijoje“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Laima Kelmelienė „Tautodailė. Liaudies dailės ir technologijų mokymasis“ – 1 akad. val.;
2. Vytautas Tumėnas „Simboliai lietuvių liaudies dailėje“ – 1 akad. val.;
3. Vida Šmitienė „Tautodailė – gintaro apdirbimas ir gaminiai iš gintaro“ – 1 akad. val.;
4. Vidas Mažukna „Apie žymiausius tautodailės kūrėjus“ – 1 akad. val.;
5. Laimutė Žilinskienė „Kraičio skrynia“ – 1 akad. val.;
6. Sigita Dacienė „Karpiniai. Senoji tradicija ir dabartis“ – 1,5 akad. val.;
7. Audronė Lampickienė „Tautodailė Dzūkijoje“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Jonas Rudzinskas „Pažintis su tautodaile“ – 1 akad. val.;
2. Valentinas Jazerskas „Lietuviškas suvenyras – etninės kultūros simbolis“ – 1 akad. val.;
3. Vytautas Tumėnas „Lietuvių audinių ornamento simbolika“ – 1 akad. val.;
4. Sigita Dacienė „Žemaičių tautinis kostiumas“ – 1 akad. val.;

5. Laimutė Žilinskienė „Kraičio skrynia“ – 1 akad. val.;
6. Sigita Dacienė „Karpiniai. Senoji tradicija ir dabartis“ – 1,5 akad. val.;
7. Audronė Lampickienė „Tautodailė Dzūkijoje“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.9. Teatro meno kūrėjų meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Audronė Paškonytė „Teatro uždangą pravėrus...“ – 1 akad. val.;
2. Lina Bocytė-Garbačiauskienė „Aktorinis meistriškumas bei režisūriniai elementai“ – 1 akad. val.;
3. Vaiva Mainelytė, Algimantas Butvilas, Ramutis Rimeikis „Aš ir tauta“ – 1 akad. val.;
4. Pranas Ferdinandas Jakšys „Lietuvių išeivijos dramaturgas K. Ostrauskas, jo asmenybė ir jo dramos“ – 1 akad. val.;
5. Kristina Želvienė „Šokio evoliucija. Nuo klasikos... iki salsos“ – 1 akad. val.;
6. Ona Nijolė Lepeškaitė „Teatro kalba“ – 1,5 akad. val.;
7. Kęstutis Stasys Jakštas ir Viktorija Streiča „Operetė ir miuziklas“ – 1, 5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Albinas Budnikas „Aktorius profesijos paslaptys“ – 1 akad. val.;
2. Pranas Ferdinandas Jakšys „Klasikinių kūrinių monologų skaitymas“ – 1 akad. val.;
3. Juozas Bindokas „Tapau Tau reikalingas“ – 1 akad. val.;
4. Pranas Ferdinandas Jakšys „J. Tumo-Vaižganto kūrybos sąsąuka su dabartimi“ – 1 akad. val.;
5. Algimantas Butvilas, Vaiva Mainelytė, Ramutis Rimeikis „Tėvų ir vaikų santykių raida“ – 1 akad. val.;
6. Inesa Paliulytė „Kūrybiškas problemos sprendimas teatro meno principais“ – 1,5 akad. val.;
7. Gediminas Maciulevičius „Operos, operetės ir miuziklo skirtumai ir panašumai“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Vilija Grigaitytė „Teatro magija“ – 1 akad. val.;
2. Lina Bocytė-Garbačiauskienė „Aktorinis meistriškumas bei režisūriniai elementai“ – 1 akad. val.;
3. Nijolė Mirončikaitė „Sceninės kalbos ypatumai (Meninis ir raiškūsis skaitymas)“ – 1 akad. val.;
4. Jonas Ramutis Rimeikis, Algimantas Butvilas, Vaiva Mainelytė „Tautinės tapatybės kūrimas ir gaivinimas“ – 1 akad. val.;
5. Pranas Ferdinandas Jakšys „A. Vienožinskis. Kūryba ir asmenybė“ – 1 akad. val.;
6. Nina Marija Radaitytė ir Algis Matulionis „Aktorius profesija ir kas gali juo tapti“ – 1,5 akad. val.;
7. Kristina Želvienė „Šokio evoliucija. Nuo klasikos... iki salsos“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.10. Literatūros vertėjų meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Akvilė Melkūnaitė „Be būgnų ir be trimitų. Pokalbis apie vertimą“ – 1 akad. val.;
2. Vilija Gerulaitienė „Vertimas kaip tiltas tarp kultūrų“ – 1 akad. val.;
3. Zita Mažeikaitė „Kaip aš tapau švedų kalbos vertėja“ – 1 akad. val.;
4. Antanas Gailius „Kodėl Europa?“ – 1 akad. val.;
5. Vladas Braziūnas „Poezija ir jos vertimas: žmogaus esybė ir kalba, ir amatas ir menas“ – 1 akad. val.;
6. Rasa Drazdauskienė „Grožinės literatūros vertimo pradmenys“ – 1,5 akad. val.;
7. Austėja Merkevičiūtė „Vertimo dirbtuvės su psichodramos elementais – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Vidas Morkūnas „Vertėjo profesija: nuobodybė ar įspūdinga kelionė aplink kalbos pasaulį?“ – 1 akad. val.;
2. Jurgita Mikutytė „Apie literatūros vertimą ir vertėjus“ – 1 akad. val.;
3. Vilija Gerulaitienė „Vertimas kaip tiltas tarp kultūrų“ – 1 akad. val.;
4. Vladas Braziūnas „Poezija ir jos vertimas: žmogaus esybė ir kalba, ir amatas ir menas“ – 1 akad. val.;
5. Antanas Gailius „Krikščionybės atšvaitai poezijoje“ – 1 akad. val.;
6. Rūta Jonynaitė „Ne vaikų žaidimas. Apie vaikų literatūros vertimą“ – 1,5 akad. val.;
7. Austėja Merkevičiūtė „Vertimo dirbtuvės su psichodramos elementais“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Vyturys Jarutis „Pokalbis apie kalbą ir vertimą“ – 1 akad. val.;
2. Irena Aleksaitė „Vertimas – mūsų kasdienybė“ – 1 akad. val.;
3. Vladas Braziūnas „Poezija ir jos vertimas: žmogaus esybė ir kalba, ir amatas ir menas“ – 1 akad. val.;
4. Antanas Gailius „Kodėl Europa?“ – 1 akad. val.;
5. Zita Mažeikaitė „Kaip aš tapau švedų kalbos vertėja“ – 1 akad. val.;
6. Rasa Drazdauskienė „Užsienio grožinės literatūros teksto įvertinimas, recenzijos rašymo pradmenys“ – 1,5 akad. val.;
7. Rūta Jonynaitė „Ne vaikų žaidimas. Apie vaikų literatūros vertimą“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.11. Žurnalistų meno kūrėjų meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 3 kursų variantai.

Pirmas variantas:

1. Vytautas Žeimantas „Šiuolaikinė Lietuvos žiniasklaida – vertybė ar madingas blizgutis?“ – 1 akad. val.;
2. Vidas Mačiulis „Moksleiviškos „žurnalistikos“ laisvė ir atsakomybė, moralinių ir etinių nuostatų pažeidimai ir kaip jų išvengti“ – 1 akad. val.;
3. Gražina Sviderskytė „Naujausios istorijos dokumentiniai tyrimai: kodėl tai svarbu ir kaip tai daroma“ – 1 akad. val.;
4. Zinas Jonas Kazėnas „Fotožurnalizmas ekstremaliose sąlygose“ – 1 akad. val.;
5. Gerimantas Statinis „Kalnai – mano gyvenimas“ – 1 akad. val.;
6. Danutė Jokubėnienė „Rašome žinutę“ – 1,5 akad. val.;
7. Zinas Jonas Kazėnas „Kompiuterinės grafikos kūrybinės dirbtuvės temomis: kompiuterinė grafika, grafinio dizaino kūrimas“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Laimutė Vasiliauskaitė „Visi menininkai, bet ne visi tai žino“ – 1 akad. val.;
2. Audrys Antanaitis „Vertybinės nuostatos Lietuvos žiniasklaidoje“ – 1 akad. val.;
3. Laisvūnas Karvelis „Kas gali dirbti šių dienų televizijoje arba kaip atrodo pasaulis pro kameros akutę“ – 1 akad. val.;
4. Vytautas Žeimantas „Kaip parašyti straipsnį laikraščiui ar žurnalui? arba Kaip kuriamas interviu, rašoma informacija, replika, komentaras ar apybraiža?“ – 1 akad. val.;
5. Aida Vėželienė „TV žurnalistika“ – 1 akad. val.;
6. Danutė Jokubėnienė „Rašome žinutę“ – 1,5 akad. val.;
7. Zinas Jonas Kazėnas „Fotografijos kūrybinės dirbtuvės temomis: portretas, įvykio fotografavimas, foto serija, teminis fotografavimas, kt.“ – 1,5 akad. val.;

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Danutė Jokubėnienė „Kaip atskirti „pelus“ nuo „grūdų“ (Lietuvos žiniasklaida ir jos vartotojas)“ – 1 akad. val.;
2. Vitalija Morkūnienė „Gyvenimas šalia pasvirusios vertybių piramidės arba Tikras kalbėjimas apie tikrus dalykus“ – 1 akad. val.;
3. Vidas Mačiulis „Moksleiviškos „žurnalistikos“ laisvė ir atsakomybė, moralinių ir etinių nuostatų pažeidimai ir kaip jų išvengti“ – 1 akad. val.;
4. Aida Vėželienė „TV žurnalistika“ – 1 akad. val.;
5. Perpetua Dumšienė „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ – 1 akad. val.;
6. Danutė Jokubėnienė „Rašome žinutę“ – 1,5 akad. val.
7. Zinas Jonas Kazėnas „Fotografijos kūrybinės dirbtuvės temomis: portretas, įvykio fotografavimas, foto serija, teminis fotografavimas, kt.“ – 1,5 akad. val.;

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

2.12. Kombinuotieji, tarpdisciplininiai meninės kūrybos kursai (trukmė – 8 akad. val.)

Žemiau pateikiami 10 kursų variantų.

Pirmas variantas:

1. Antanas Gailius „Kodėl Europa?“ – 1 akad. val.;
2. Arūnas Uogintas „Meniniai kūriniai viešosiose erdvėse Lietuvoje ir „Trauminės teritorijos“ – 1 akad. val.;
3. Kristina Želvienė „Šokio evoliucija. Nuo klasikos... iki salsos“ – 1 akad. val.;
4. Stanislovas Žvirgždas „Kelias į spalvotąją fotografiją“ – 1 akad. val.;
5. Vidas Mačiulis „Moksleiviškos „žurnalistikos“ laisvė ir atsakomybė, moralinių ir etinių nuostatų pažeidimai ir kaip jų išvengti“ – 1 akad. val.;
6. Pavel Giunter „Nieko tokio, tik ritmas“ – 1,5 akad. val.;
7. Sigita Dacienė „Karpiniai. Senoji tradicija ir dabartis“ – 1,5 akad. val.;

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Antras variantas:

1. Vėjūnė Sudarytė „Menas ir visuomenė“ – 1 akad. val.;
2. Audrys Antanaitis „Vertybinės nuostatos Lietuvos žiniasklaidoje“ – 1 akad. val.;
3. Vladas Braziūnas „Poezija ir jos vertimas: žmogaus esybė ir kalba, ir amatas ir menas“ – 1 akad. val.;
4. Pranas Ferdinandas Jakšys „Klasikinių kūrinių monologų skaitymas“ – 1 akad. val.;
5. Vidas Mažukna „Apie žymiausius tautodailės kūrėjus“ – 1 akad. val.;
6. Agnė Marcinkevičiūtė „Kino virtuvė“ – 1,5 akad. val.;
7. Sigitas Mickis „Gyvasis šiuolaikinės muzikos orkestras“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Trečias variantas:

1. Vidmantas Zarėka „Vizualinės pilietiškumo pamokos“ – 1 akad. val.;
2. Ona Urbšytė „Architektūra ir naujos technologijos“ – 1 akad. val.;
3. Stanislovas Žvirgždas „Lietuvos fotografija: tikrovė ir mitas“ – 1 akad. val.;
4. Agnė Marcinkevičiūtė „Kino kelias“ – 1 akad. val.;
5. Gražina Sviderskytė „Naujausios istorijos dokumentiniai tyrimai: kodėl tai svarbu ir kaip tai daroma“ – 1 akad. val.;
6. Sigitas Parulskis „Kūrybinis rašymas“ – 1,5 akad. val.;
7. Lina Lapelytė „Kompozitorius, kuris nepažįsta natų“ – 1,5 akad. val.;

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Ketvirtas variantas:

1. Andrius Jakučiūnas „Šiuolaikinė kultūrinė spauda dabartinėje Lietuvoje: faktai, problemos, perspektyvos“ – 1 akad. val.;
2. Laisvūnas Karvelis „Kas gali dirbti šių dienų televizijoje arba kaip atrodo pasaulis pro kameros akutę“ – 1 akad. val.;
3. Vaidotas Dapkevičius „Perskaityk architektūrą“ – 1 akad. val.;
4. Egidija Medekšaitė „Kaip garsas kuria animaciją“ – 1 akad. val.;
5. Povilas Sigitas Krivickas „Fotografija šiuolaikinėje visuomenėje – nuo turistinių paveikslėlių iki veiksmingo politinio instrumento“ – 1 akad. val.;
6. Gvidas Raudonius „Keramikos menas – gyvai ir įtaigiai“ – 1,5 akad. val.;
7. Kęstutis Stasys Jakštas, Viktorija Streiča „Operetė ir miuziklas“ – 1, 5 akad. val.;

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Penktas variantas:

1. Audronis Katilius „Nekilnojamasis kultūros paveldas – kas tai? Apsaugos prasmė, tikslas, būdai...“ – 1 akad. val.;
2. Vidmantas Bartulis „Nebijokime muzikos“ – 1 akad. val.;
3. Nijolė Šaltenytė „Grafikos menas ir jo raida Lietuvoje“ – 1 akad. val.;

4. Elena Karnauskaitė „Dabarties lietuvių poetų balsai ir veidai“ – 1 akad. val.;
5. Danutė Jokubėnienė „Kaip atskirti „pelus“ nuo „grūdų“ (Lietuvos žiniasklaida ir jos vartotojas)“ – 1 akad. val.;
6. Austėja Merkevičiūtė „Vertimo dirbtuvės su psichodramos elementais“ – 1,5 akad. val.
7. Giedrė Beinoriūtė „Dokumentika? Ačiū, taip!“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Šeštas variantas:

1. Rimantas Jurkonis, Romualdas Lukošius „Muzikos stilių raida“ – 1 akad. val.;
2. Marijona Sinkevičienė „Gobelenas: istorinės ištakos. Lietuvos gobelenas“ – 1 akad. val.;
3. Aloyzas Jančoras „Autorius dokumentiniame kine“ – 1 akad. val.;
4. Vytautas Tumėnas „Lietuvių audinių ornamento simbolika“ – 1 akad. val.;
5. Audronis Katilius „LDK valdovų rūmų Vilniaus Žemutinėje pilyje atkūrimas“ – 1 akad. val.;
6. Rasa Drazdauskienė „Užsienio grožinės literatūros teksto įvertinimas, recenzijos rašymo pradmenys“ – 1,5 akad. val.;
7. Robertas Gabrys „Sukursime fotografiją kartu“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Septintasis variantas:

1. Gintaras Balčytis „Moderni architektūra ir jos meninės išraiškos“ – 1 akad. val.;
2. Linas Rimša „Apie pasaulio tautų etninę muziką“ – 1 akad. val.;
3. Vytautas Martinkus „Kaip vertinti naujausią lietuvių prozą?“ – 1 akad. val.;
4. Stanislovas Žvirgždas „M. K. Čiurlionis – fotografas“ – 1 akad. val.;
5. Vilija Grigaitytė „Teatro magija“ – 1 akad. val.;
6. Rūta Jonynaitė „Ne vaikų žaidimas. Apie vaikų literatūros vertimą“ – 1,5 akad. val.
7. Arūnė Tornau „Lietuviškas ornamentas – raštas – ženklas“ – 1,5 akad. val.;

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Aštuntas variantas:

1. Vytautas Tumėnas „Simboliai lietuvių liaudies dailėje“ – 1 akad. val.;
2. Darius Vaičekas „Fotografijos menas“ – 1 akad. val.;
3. Rimantas Kmita „Ar šiandien dar reikalinga literatūra ir knygos?“ – 1 akad. val.;
4. Izolda Keidošiūtė „Kino žvaigždės. Kino aktoriaus profesijos blizgesys ir kasdienybė“ – 1 akad. val.;
5. Vytautas Alenskas „Folkloras – liaudies (liaudiška) muzika – profesionali kūryba“ – 1 akad. val.;
6. Algirdas Klova „Kūryba laike, arba improvizacija“ – 1,5 akad. val.;
7. Agnė Andriukaitienė, Guoda Zykuviene, Rimantė Lydytė „Mano mokyklos architektūra“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Devintas variantas:

1. Aidas Marčėnas „XX a. pabaigos – XXI a. pradžios poezija. Tekstai ir kontekstai“ – 1 akad. val.;
2. Romualdas Požerskis „Klasikinė Lietuvos fotografijos mokykla ir fotografijos profesija“ – 1 akad. val.;
3. Albinas Budnikas „Aktoriaus profesijos paslaptys“ – 1 akad. val.;
4. Valentas Aškinis „Animacijos istorija. Pasaulinės animacijos atsiradimo istorija“ – 1 akad. val.;
5. Vida Šmitienė „Tautodailė – gintaro apdirbimas ir gaminiai iš gintaro“ – 1 akad. val.;
6. Margarita Kaučikaitė, Rolandas Palekas „Mano miestelis“ – 1,5 akad. val.;
7. Arkadijus Gotesmanas „Mokiniai kuria jų muzikinę versiją multiplikaciniams ir meno filmams mušamųjų instrumentų kalba. Čia ir dabar“ – 1,5 akad. val.

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.

Dešimtas variantas:

1. Beata Baublinskienė „Operos teatras“ – 1 akad. val.;
2. Audrius Stonys „Dokumentinis kinas – kelionė į neatrastą žemę“ – 1 akad. val.;

3. Valentinas Jazerskas „Lietuviškas suvenyras – etninės kultūros simbolis“ – 1 akad. val.;
4. Stanislovas Žvirgždas „Nežinomų vaizdų istorija“ – 1 akad. val.;
5. Veronika Vitaitė „M. K. Čiurlionis – kompozitorius, dailininkas, rašytojas“ – 1 akad. val.;
6. Inesa Paliulytė „Kūrybiškas problemos sprendimas teatro meno principais“ – 1,5 akad. val.;
7. Jonas Liniauskas „Siužetas ir pasakėčia“ – 1,5 akad. val.;

Pamokų aprašymai pateikti Mokymų programos 1 dalyje.